

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körut 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felölös szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Világosság.

Írta: Braun Sándor.

Budapest, szeptember 5.

A Ház üvegtelejére lomhán és szürkén hullott a koraőszi eső és akik a muló sorson való töprengésükből felriadtan déltájban az ülésterembe huzódtak hívó csöngetyűszóra, legelsőbben is csodát láttak ez ossziáni fakó csütörtökön: a nap nem a tető felett, hanem a tető alatt ragyogott fel, magában a felkörben, ahonnan pár nap mulva a szuverén nép elé járulnak a népszuverenitás kiválasztottjai. E váratlan ragyogás egy beszéd volt, amelyet Széll Kálmán miniszterelnök mondott, megragadva egy kicsiny provokáció nagy alkalmát, hogy mielőtt az utolsó napjait élő ciklus a feltámadás reményfelhői mögé húzódik, kijelölje, megállapítsa, formába öntse a szellemet, a lelket, a tartalmat, amely szerint bűnösöknek, megtévelyedetteknek és tévesztőknek tisztálkodniok kell, hogy a mérés óráiban tisztáknak ítéltesenek. A derék kérvényezők, akiknek a fedezetlen határidő vagyonrabló pusztításai miatt fáj az érzékeny és buzgó néppárt feje, mikor jámbor sóhajtásait kettéhajtott szelid papirosra bízta, sejtették-e vajjon, hogy a rájuk diktált reakció nyomán fog diadalmas igékben proklamálódni ez ország választásának küszöbén az eszményi szabadelvűségnek, a tiszta kormányzás tudatos fölényének, a pártvezetés nemes egységének, a széthúzó elemek egyéni elfogódottságát emberi motívumokkal mentő, védő és valamennyit a nagy közérdek kiegyenlítő ereje alá helyező objektivitásnak magyar szavú, magyar színű, magyar vérű kátéja.

Rakovszky Istvánnak hívják az okot és Széll Kálmánnak az eredményt. Az agilis és gyors eltökélésű néppárti vezér mohón csa-

pozt rá a parányi kérvényre, hogy csöpp sor-sához odaszegezze a gönczi levelet, a nagyváradai beszámolót és harmadiknak a miniszterelnök e kavardásban való zavarát. Mosolya mögül, amelylyel a kérvénybe belebogozta a kedélyeket nyugtalanító két kormánypárti szögletet, kicsillant az azon való káröröm, hogy bizonynyal, a miniszterelnök e homályos, nyirkos napon úgy fog a két szük közű szöglet közt járkálni, hogy vagy saját magát, vagy őket kettejükét sebzí meg. De a miniszterelnök grandiózus lámpást tartott a kezében. A két hangot, amelynek merev ellentétsége kétségkívül kiáltó, bántó, bár egy tábor két kórusából ered, bevonta a saját politikája szabad, tiszta, nemes, összhangzatos, nyugodt, biztos színeivel, és ragyogó érveléssel, pazar ékesszólással, a sebégetős közömbösítő módszerének bravuros alkalmazásával az illeték-telen csatát vívó felek közt úgy tett igazat, hogy épségben, sértetlen került ki a mérkőzésből maga a szabadelvűség és e kormány szabadelvű programja.

Ime egy ujkori csata, amelynek nincsenek halottjai, bár a megostromlott vezér csodás győzelmet aratott. E bajvívás módszere is mesteri volt. Tudás, a legeszelebb horizon, nagy elfogulatlanság, mindenképp leküzdő éberség: és semmi verejték. Kicsi baj, hogy Rakovszky István szándéka rossz végbe temelkedett a néppárt számadásaiban. Nagy szerencse, hogy Széll Kálmánnak a Ház felozlatása közvetlen küszöbén, még ebben a Házban módjában volt hangosan, nyíltan, a homályt se nem keresve, se nem túrve hirdetni a saját programját és invitálni az országot, a maga pártját és a szabad mezőkön tépelődőket, hogy ki-ki kövesse őt, vagy álljon harcba vele, hite szerint. Azt kell immár hinni, hogy ez ünnepi, erős, széles nyilatkozat után szemérmes sőtétbe fognak húzódni a bujkálás minduntalan felhangzó ráfogásai.

Mert ha Széll Kálmán bárkit is kétségben akart volna hagyni az utolsó gondolat felől, amelyet a kedélyeken urrá lett nagy gazdaságpolitikai kérdésben táplál, a mikroszkopikus ok következtében, amely eseményszerű nyilatkozatát szülte, mai nagy cselekedetének elmaradása még legellenségesebb ellenőrzőiben se tette volna a rejtőzés benyomását.

Széll Kálmán tehát nem kerülte, de kereste az alkalmat, hogy méltó helyen, méltó módon mondja el nemcsak a sirverset, amelyet az elmulás óráit élő ciklus fejfájára kell róni, de a beköszöntőt is, amelylyel az új Háznak életre kell fakadnia. Volt egy idő, a mámoros millenniumi napokat megelőző hetekben, amikor hangosan dobogott az emberek szíve, a lelkek megtermékenyültek és finom párazatokban gyöngyöztek a kegyeletes érzések könnyei. E nemes fellendülésben az akkori miniszterelnök, akinek orgonahangokon kellett volna belebugnia a szárnyaló nemzeti érzések fenséges akkordjaiba, megkérdetve jövődő tervei felől, azt az isteni nyilatkozatot tette, hogy most jön a millennium, a többi magától megy. Az emberek pirosra tapsolták a tenyereiket az elragadtatástól, megteltek gyönyörűséggel ezen a mennyei tökéletességen, e szertelen gazdagságon, termékenységen. Most, ha a miniszterelnök kinek-kinek nem fejtí ki vélekedését, szándékait magánlevélben, folyosó-beszélgésben, klub-terefében és nyílt ülésen minden sóhaj és minden óhaj, minden ellentét és minden hangulathullámmás, minden csalódott remény és minden kiszámított cselvetés, minden egyoldalú egyéni állásfoglalás és ez egyoldalúság minden egyoldalú megtámadása felől: — hát bujkál. Jó. Most kibújt a rejtekből. Nem nyűgözi le a szabad véleménynyilvánítást, lovagias védelmezője a gondolatszabadságnak, nem üli meg,

TÁRCA.

Emlékezés Tóbiásra.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Nógrádi László.

A Tóbiás arcképe nincs előttem se fekete keretben, se albumban, hogy magam elé téve elősegítem képzeletem munkáját. Nincs. És nem is szükséges, mert Tóbiás olyan kutya volt, amelyen sok kódorog uton-utfélen.

Tóbiás akkor került hozzánk, mikor még csak ketten voltunk. Az udvarban csak ketten éltünk és szívünk nagy örömeben nem hittük, hogy van elmulás. Pedig az ősi nap bágyadtan szórta sugarát, hullott a falevél és hangtalan volt fejünk fölött az acélosan áttetsző ég.

Egy ilyen szép, halvány ősi délután történt, hogy kopogtatott Tóbiás udvarunk kapuján. A maga módja szerint kopogtatott: megkaparta a kaput s keservesen nyiszogott. Beeresztettük; persze név nélkül lépett be, meg ismeretlenül. Sohase láttuk azelőtt.

— Olyan közönséges kóbor kutya, látszik, nincs gazdája, mondtam.

Szöre kócos, tépett, egész kutyai mivolta sovány, alig vánszorgott. Koldusnál nyomorultabb külsejű.

Igy lépett elénk.

Apró, fekete, bágyadt szemébe egy kis vidámság szökött, talán a belénk vetett reményesség; farkát alázatosan csóválta. Oda sompolygott

lábunkhoz, megnyalta és leheveredett. Mintha itt nálunk keresne oltalmat.

Nem kergettük ki, bevettük az udvar lakójának, harmadiknak.

Hogy, hogy nem, miért, számon nem tudom adni, csak elneveztem Tóbiásnak.

*

Ezen a délután sokat beszélünk Tóbiásról. Honnan jött, mi sorból s mért éppen a mi kapunkon kopogtatott?

— Amolyan elűzött sehonnai lehet, mondta a feleségem.

Igaz. A kutya nem cserél gazdát; ütheted, verheted, ha koplal is, csak kitart a gazdája mellett. Benne egy érzés van csak, a hűség. A természet, ez a nagy erkölcs-tanító, egy parancsolatot ír belé: légy hű. És ez elég. Az embernek is elég; ez a legfőbb erény. Csodálatos, hogy a kutyában testesül meg a legtökéletesebben. Mért nem az emberben?

— Hátha kiverték, elkergették?

Nem. Akkor se jött volna el. Leül a gazdája háza elé és őri. Az állat abban különbözik az embertől, hogy soha sem szegi meg a maga erkölcsi szabályát. Az állatot valami szilárd meggyőződés vezeti, az embert az indulat.

— Talán meghalt a gazdája?

Lehet, meghalt az, akihez a hűség kapcsolta. A halál ez alól felold.

És akkor megzúdultek az udvar bokrai, lassan himbálva hullott le egy-egy sárga haraszt. A földre szállt csendesen, észrevétlenül, pedig mindenki levéllel egy-egy élet szakadt meg. Az ősi napsugár halált lehel; van elmulás!...

— Mért jött éppen hozzánk?

Az állat az ősztonnével tökéletesebben lát,

mint gyakran az ember a tökéletes észével. Megérzett valamit ez a koldus kutya is. Lám, helyesen, befogadtuk. Az ember, mikor valamit keres, csak botorkál, tapogatózik és sokszor téved. Tóbiás a beszélgetésünkből nem értett bizonyára semmit. Vagy ki tudja? Hátha ért az állat is, csak beszélni nem tud a magán kívül más nyelven. Hány ember van ilyen? De a kutya a maga nyelvét aztán jól beszéli. Hány ember van ilyen?!

Amint jóllakott, vidáman járt körül az udvaron. Minden zeget-zugot átnézett, megszagolt. Olyan, de olyan lelkiismeretesen megnézett mindent, — szinte pontosabban, mint egynemely ugynevezett „magasabb rangú“ férfiú.

Közbe-közbe ránk nézett s mikor biztattuk, jóleső öröm sugárzott arcáról. — Igen, az arcáról, nem a szőrös, bundás külsőről, amely mögött van az igazi arc, hanem a szeméből. Apró fekete szemek csak úgy csillogott, beszélt, milyen jól esik neki, hogy nem hiába evett, hogy tetsző a szolgálata. A kerítés tetején macskát pillantott meg, dühösen támadt neki. Addig-addig ugatta, míg a macska megfutamodott. Tóbiás diadalmasan vonult vissza, magasra kunkorította a farkát, ezzel fejezte ki önérzetes büszkeségét. S bizony nagyobb joggal önérzeteskedhetett, mint akárhány békében megrokkant, háboruban megvert peckes nyaku hadvezér.

Kellemes hangja volt Tóbiásnak. Ugy találta, szebb mint a szomszéd nyafogó kutyájának. Nem zord, de azért erős.

— Milyen helyre kutya, mondtuk, megtartjuk.

S ezzel a Tóbiás sorsa meg volt peeséltelve felfogadtuk, a miénk lett. Tóbiás elérte szándékunkat; szétnézett keményen s megelégedetter

nem tporja el, nem fojtja agyon párfeleik akarát, meggyőződéseik hirdetésében való bátorságát, eszméik terjesztésében való buzgólkodását, a kedélyek és lelkek meghódítására törv munkáját: de folytatja, érvényesíti és csinálja a maga politikáját. E politika a közgazdaság területén: szeretetteljes, egyenlő, elfogulatlan, az ország szükségleteivel, képességeivel és erőntényezőivel számot vető gondozása, fejlesztése, ápolása valamennyi gazdasági ágazatnak, ez ágak képviselőinek emberekben és intézményekben. Pártja: a szabadelvű párt. Politikája: a szabadelvű nemzeti haladás. Az agrár-programm nem szabadelvű és nem nemzeti, mert egyoldalú, elfogult és telisdedteli van háborus elemmel az egyenrangúságra hivatott, bár sajnós, sokkal erőteljesebb, fejlettebb és ifjabb gazdasági hajtások iránt. Széll Kálmán az a program nem kell. Vele közössége nincs. Hirdetését, térhódítását az ország érdekében valónak nem látja. Valamint hogy nem csatlakozhatik a merkantil tulókhoz sem, ha törekvéseiket a mezőgazdaság kárával akarják valósitani.

Ez volt az a világosság, amely ma a hideg, cernás esővel teli szeptemberi napon fényt és meleget árasztott az üvegtető alatt. Ha a néppárti kanóctól csupa ilyen tűz gyulladna a választások során, virágos napjai derülnének a nemzetre a győzelmes szabadelvűségnek.

Finále.

— A képviselőház mai ülése. —

Budapest, szeptember 5.

A képviselők, akik holnap kéregető utra indulnak a választók közé, ma még utójára maguk foglalkoztak a választók kéréseivel. Egy csomó kérvény volt napirenden. De ne adja az Isten, hogy a választók is olyan szeszélyesen bánjanak a képviselő urak kívánásaival, mint a tisztelt honatyák a választók petícióival. Mert kissé játszva intézték az ügyeket s többet utaztak a petíciók körül, mint bennük.

De talán nem is szabad rajta csodálkozni. Sok pikantéria lóg a levegőben s nagy a kísértés, hogy lecsapoljanak belőlük egyet-mást.

Hisz a folyosón mást se hallott az ember, csak e fajta megjegyzést:

— No az öreg Tisza ugyan helybenhagyta Károlyi Sándort!

az udvaron, aztán gömbölygő hajolva, leheveredett az udvar szögletébe, közel a kapuhoz.

Éjszaka nyugodtabban feküdtünk le, hiszen kint örökdió Tóbiás. Az ugatását is hallottuk. Bizonyosan a macska tért vissza. No, majd elbánnik vele. Tóbiás hírül ad mindent, még a levélcsörrenést, egy elkésve érkező madár udvarunkba térsét is. Szeme nem álmos, füle kitűnő s orra is van olyan éles, mint akárhány „jeles” embernek az esze.

Reggel jókedvű ugrálással fogadott, nem ásitott, nem nyújtzkodott. S ez az elevenség kellemesen hatott ránk. A cseléd mindig lusta, de Tóbiás nem, Tóbiás nagyon jó cseléd.

— Egy hétre rá, hogy befogadtuk, szép vörös nyakövet kötöttünk fel neki. Olyan kitüntetés-féle akart lenni, olyan ordó-féle. Tóbiás azonban másképp fogta fel a dolgot, a kitüntetésnek nekiesett a két lábával s addig kaparta, míg le nem húzta fejéről.

— Ni, mondtam, mégis nagy különbség van az ember és kutya között; az ember kézzel-lábbal kapkod egy kis ordócska után, ez meg, — ez meg kézzel-lábbal tiltakozik ellene.

A szép vörös ordót Tóbiás a szájába vette, megbáta, ide-oda lökdöste, — játszott vele. Fel-fel nézett ránk okos szemével, mintha mondani akarta volna:

— Minek adták ezt az izét rám? Cifraságnak? Ramgomhoz illő ruhám van, tehát fölösleges. Kitüntetés akart talán lenni? Ugy is tudjátok, mit érek. Minek hát ez a komédia?

Persze, mint minden a világon, amit megszokunk, úgy a Tóbiás kiváltságos volta is lassan beolvadt az udvar szürkeségébe. Már nem igen vettük észre. Hűségét megszoktuk, mint alakját

— Dejszen háromszor veri azt vissza Károlyi, mint Ludas Matyi!

— Vajjon melyik marad és melyik megy ki a szabadelvűpártból?

Legtöbbször pedig ez a kérdés merült fel a folyosón:

— Mit szól mindezekhez Széll Kálmán?

Hát nem is szabad rajta csodálkozni, hogy a tisztelt választók kérvényei legfőképpen annyiban érdekeltek a honatyákat, mennyiben alkalmasak a petíciók, hogy velük nyilatkozatra bírják a miniszterelnököt? Próbá sok volt, de sikerre csak egy vezetett. A vármegyék ugyanis a fedezetlen gabona-határidőfűzet megszüntetését is kérvényezték s ennél a petíciónál *Rakovszky* Istvánnak sikerült egy csomó fogas kérdést, mint megannyi bombát elhelyezni. *Rakovszky* legalább olyan diadalmos és alattomos módon helyezte el kérdéseit, mintha bombák volnának. Hohó, látszott mondan, most nem bujhat ki a nyilatkozás alól! Nyáron át megtehette, hogy nem vallott színt, de most megszűj lesz! Csak ki vele: a gönczi levél tetszik-e, vagy a nagyváradi beszéd? Halljuk! — Halljuk!

Fészkelődött az ellenzék s egy pillanatra erősebben mozgolódtott az a nagy tábor is, mely a miniszterelnök háta mögött ül. De csak egy pillanattig.

Aztán fölemelkedett *Széll* Kálmán s egészséges, piros arcán mosolygás futott keresztül. Mintha azt mondaná a bombára: „tessék csak ideadni, éppen labdázni szeretnék!” S ahogy belemelegedett a válaszbába, már kiértett a hangjából, hogy őszintén várta az alkalmat a nyilatkozásra. Hogy bujkálni akarna Göncz és Nagyvárad között? Hogy nehezére esnék a választás a kettő között? Ki mondja? Ki hiszi? *Széll* Kálmán még csak valami pézt se keresett hozzá, hanem a világ legegyszerűbb és legtermészetesebb hangján jegyezte meg, hogy neki bizony se Göncz, se Nagyvárad nem tetszik, de akadémikus értékűnek veszi az egyiket is, a másikat is. A kettő közül pedig eszedgában sincs választani, mert ő régen választott: mikor a maga gazdasági programját kifejtette. Aki, mint ő, világosan megmondotta, hogy a gazdasági tényezők mindegyikét egyforma szeretettel kell ápolni, attól talán nevétséges is volna, hogy szélsőségek közt akarjon választani. Aki, mint ő, az egység és tömörülés hangoztatója, attól talán nevétséges is volna, hogy minden egyes osztályszempontból való alakulás veszedelmes voltát külön hangsúlyozza.

— Én az eltérések összeegyeztetésén fáradozom, hát kell-e mondanom, hogy az eltérések kiéleltése nem lehet kedvem szerint való?

és kutya-tempóit. A fekete szőrű Tóbiás szürke, mindennapi lett. Kitűnőségi nem tüntek fel többé, hanem hibái annál inkább.

Ha szerét tehetné, be-besomfordált a konyhába, sőt a szobába is. Talán kíváncsiságból (hiszen az ember eszes lény, mégis kíváncsi), talán szeretetből (már ez nem nagyon emberi tulajdonság), ki tudja miért, de biztosan nem rosszindulatból.

Egyszer a szobában egészen a nagy tükörig jutott. Csodálkozva állott meg, majd hatalmasat vakkantott. Eszrevettük s kikapott. Igen, Tóbiás, a szeretett Tóbiás kikapott. Most, hogy Tóbiásról emlékezem, újra hallom keserves nyuszögését... Van, van elmúlás!...

Pedig mért kapott ki? Hiszen nem hiúságból nézett a tükörbe, nem is magát bámulta, hanem azt a másik kutyát. — Igen, a tükör embernek való, nem kutyának, — szegény Tóbiás! Többet nem mert a szobába jönni.

Jó behaladtunk a tébbe; a jó meleg szobában bent eszünkbe se jutott, hogy Tóbiás talán fázik is kint. Eszre se vettük szegényt, pedig nagyon is feltűnt telete bundájával a fehér havon. Hanem egyszer aztán mégis észrevettük, hogy nincs. Nem ugat, nem kullog fel-le az udvaron.

A házában feküdt. Hívtam. Nagy nehezen kitántorgott, aztán ide-oda dülöngözött, esőálta a farkát, de olyan furesán. Rám-rám nézett; látam, örökdió, vidám akar lenni. Mindez szinte nevetéssé volt; mintha ittas ember valami nagyon bölcs dolgot nagyon bolondul mond.

Jobban szemügyre vettem. A szeme tiszta, de bágadt, a szája is rendben van; egy csöppet sem dühös, inkább nagyon is szelíd.

— No, jobban lesz, mondtam, nincs komolyabb bajod. Pedig Tóbiás halálos beteg volt.

Nem volt hossza a beszéd, de minden egyes mondatához egy hatalmas tábor lelkesedése, éljenzése és tapsa kinfalozott pontnak. A *Rakovszky* minden bombája — indíton vizsgálatot a néppárt a gyártó ellen — illatos rózsákkal volt megtöltve és szétrobbanván, rózsákkal borította el Széll Kálmánt, akit a levegőbe szeretett volna röpíteni. A kényes szituáció, melyet *Rakovszky* teremteni akart, fényes alkalommá változott, hogy a miniszterelnök még egy gyujtó, messzire világító, a helyzetet teljesen tisztázó beszédet mondhasson s a szabadelvűpárt előlegezhesse neki azt a lelkes ováció, melyet — olvasván a tiszta nyilatkozatot — az egész magyar nemzet örömmel fog *Széll* Kálmánnak rendezni. Még egy utolsó, fölséges diadal volt ez s mikor a miniszterelnök jóval később kiment a tanácssteremből, a folyosón még egyszer feljé harsant:

— Éljen Széll Kálmán!

Aztán gyors tempóban játszódott le a finále. Még *Szalay* Imre interpellált sürgősen egy járásbíró illetéktelen korteskedése miatt, még *Plósz* Sándor igazságügyminiszter felelet sürgősen, hogy majd elveszi a járásbíró ur kedvét az ilyen mulatságtól, még az elnök záró jelentését olvasták fel — s aztán megesett a végső bucsu.

Perczel Dezső elnök beszélt, de szinte föhánszik tetszett.

— Két eszményi fogalomról akarok e pillanatban megemlékezni...

(Fölemelkedett helyéről az elnök, föl az egész Ház.)

— Eljen a király! Eljen a haza!

Tapsoltak, éljenetek, lelkesedtek. S egy szép engesztelő akkord zárta be a finálét. Az a t. Ház, mely az illészak derekánvad indulattal fordult *Perczel* Dezső ellen, most szeretettel és elismeréssel emlékezett meg róla. Sorra dicsérték pártatlanságát: *Horváth* Nándor, *Falónyi* Géza, *Rakovszky* István, mindegyik egy-egy párt nevében.

A befejezés legalább harmonikus volt. És szép...

A képviselőház ülése szeptember 5-én.

— Kezdeté délelőti 10 órakor. —

Elnök: *Perczel* Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László, Hegedűs Sándor, Darányi Ignác, báró Fejérváry Géza, Csah Ervin, Plósz Sándor.

(Kérvények.)

Feszy Béla előadó az olasz borvám felemeléséről szóló kérvények során indítványozza, hogy Győr és Gyöngyös város kérvényei az olasz borvám leemelése iránt a földmívelésügyi miniszternek adassanak ki.

Körültagozgattam a mellét, hasát. Mikor a hasához nyultam, nagyot nyikkant.

— Gyere be, a konyhába gyere, csalogattam, jó melegre, gyere no.

Tóbiás csak tipegett, topogott, dülöngözött, de be nem mert jönni.

— Lám, mondtam, Tóbiás nem tartozik a rövid eszű emberek — azaz kutyák közé.

Ugy vittem be. — A betegeség révén megint előtérbe lépett a Tóbiás személye. Az a tudat, hogy a miénk s elveszhetjük, felkeltette érdeklődésünket.

A jó meleg helyen, gondoltam, hamarosan meggyógyul Tóbiás. Nem, napról-napra betegbb lett. Iszonyu kínjai lehettek. Valahogy tompán, csodásan értelmesen jajgatott, nyögött. Ez tisztára emberi volt.

Ugy adtam be Tóbiásnak az ételt, a tiszta tejet kanalkáink. Mondom, iszonyu fájdalmi lehettek; nem tudott enni. Orvoshoz vittem. Bizony nagy fureság, ezt az ideverődött kóbor kutyát orrossal nézettem, patikából étettem. De így volt. Orvosság ritkán használ embernek is, hát még kutyának?

... Sok nagy beteg ember ágyánál állottam már, végignéztam a végső tusát, mikor az anyag és szellem küzd egymással. Az anyag összeszedi minden erejét, hogy magába zárhassa az éltető lelket. A lélek meg nekifeszül, tépi, marcangolja az anyag beteg, ernyedett erejét, hogy kiszabadítsa magát a véges életből, a korlátoltból, s a végtelenbe, az örök, a korlátlan életbe mehessen. Láttam s megrendített ez az irtózatosan szörnyű és nagyszerűen szent küzdelem, — de ez a Tóbiásé, ez! — — —

Mégis ha szót hall az ember attól, aki beteg, ha mondja, hol fáj, gondoljuk, egy simítás-

Visontai Soma pártolja Gyöngyös kérelmét, mert az ország érdeke, hogy hazánk borkereskedelmével kérosan konkuráló olasz borok kizárólagosnak. Ez pedig azáltal érhető el, hogy az olasz borvám felemeltesék.

A kérvényt kiadja a Ház a földművelésügyi miniszternek.

Major Ferenc sürgeti az ipartörvény revízióját.

A kérvényt kiadja a Ház a kereskedelmi miniszternek.

(Az erdélyi püspök.)

Feszty Béla előadó ismerteteti az erdélyi ev. ref. egyházkerület kérelmét az erdélyi római katolikus püspök hivatalos címzése tárgyában kiadott vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendelet ellen. Ismerteteti az ügy előzményeit s hangsúlyozza, hogy az erdélyi római katolikus püspöki cím történelmi eredetű s nem jelenti a vallások között fennálló paritás megsértését. Kéri, hogy a kérvény a vallás- és közoktatásügyi miniszternek adassék ki.

Wlassios Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) En ugyanezen kérvényre vonatkozólag a kérvényi bizottságban már nyilatkoztam, de azt hiszem, hogy még kötelezősége ezen kérdésben, amely oly széles körökben foglalkoztatott a magam álláspontját is jelezni. (Halljuk! Halljuk!)

T. Ház! Gróf Majláth püspök ur kérését intézett hozzámm, amelyben felemlíti azt, hogy őt majd „gyula-fehérvári”, majd pedig „erdélyi latin szertartású püspöknek” címzik és így azt a kívánságát fejezi ki, hogy a régi, történelmi, 800 év óta használt „erdélyi püspöki” cím jogosulttan használható legyen. En ezt a kérdést tisztán hisztórikus kérdésként tekintvén, tanulmányozás végett kiadtam az állami levéltár főnökönek, aki egyszersmind hazánk elsőrangú hisztórikusainak egyike és aki a kérdést behatóan tanulmányozta. Tanulmánya egy nagy forrástani munkálata: képez, amelynek alapján konstátálja, hogy az erdélyi püspöki cím 1111-ben fordul elő először és 1405-től 1848-ig körülbelül hatvanötöszer fordul elő törvényekben az „Episcopus Ultrasylianius”, „Transsylvaniae” és „Transsylvaniaensis” kifejezés és megemlíti e tanulmányból, hogy I. Mátyás és I. Ulászló uralkodása alatt fordul elő az „Episcopus Alba-Transsylvaniaensis” név. En előfordul az „erdélyi püspök” cím oly törvényekben is, amelyekben nem a szabadság megszorításáról van szó, amint a kérvény mondja, hanem inkább a szabadság elismeréséről, mint pl. az 1608-iki bécsi békekötésben, továbbá az 1791-iki linzi békeben, amely a protestánsok vallásszabadságát sankcióval látja el, de előfordul az 1848-iki törvényben is, amely az általános szabadságot statuuja. A királyi adománylevelek egész sorozatát tárja fel a tanulmány, amelyekben mindenütt ez a kifejezés fordul elő; a főrendiház jegyzékeire is utal, amelyekben szintén ez a kifejezés szerepel. En arra is súlyt helyeztem, minél előtte ezen kérdésben döntenék, — és ezt azért hozom fel, nehogy azt méltatlanság gondolni, hogy az ilyen kérdés nem a kellő utánjárás és nem a kellő tanulmányozás alapján tárgyalatik a kormány részéről — mondom, arra is kiterjeszkedem, hogy vajon Erdélynek az unió óta is hatályos ezen kérdés érintő külön törvényei vajon nem zárják-e ki ezt a címet? A Ház előtt fekvő kérvény sem tagadja — gondolom az őtök lapon — azt, hogy az „erdélyi püspök” kifejezés egyszer előfordul még az ellenbizonyítékul hivatkozott törvényben is, tudniillik az 1751: I. törvényekben, amely az erdélyi róm. kat. püspök javának visszaadásáról, azoknak a

fiskális javak közül való kitéréséről szól. Így van ez a törvény rubrikájában. De kénytelen vagyok megjegyezni, hogy magában ezen törvényben is nem egyszer, amint a kérvény mondja, de kétszer is előfordul az erdélyi püspöki cím, t. i. mikor Mártonffy György és báró Sztójka Zsigmond megnevezései, szóról-szóra idézem (olvassa): „episcopus praefatus Transsylvaniaensis” és aztán: „Moderni episcopi Transsylvaniaensis”. Előbbi Mártonffyra, az utóbbi Sztójka Zsigmondra vonatkozik. Tehát ebben a törvényben is előfordul ez a címzés. Továbbá előfordul még az erdélyi 1791. évi I. törvényekben, mely törvény Erdély alkotmányát helyreállítja és az 1792. évi I. törvényekben is, amelyről a kérvény, ugy gondolom, szintén nem szól. Erdélyi törvényeink tehát, úgy mondja a tanulmány, a címzés jogosságát elismerik és sem országos törvény, már t. i. általában Magyarországra vonatkozó, sem erdélyi törvény ezt expressis verbis el nem törülte. Tehát ilyen történelmi bázis alapján adtam én ki azon rendeletet, amelyben a kifogásolt címzés jogosságát elismerem. Nem szabad a kérdés megítélésénél soha eltejezni, hogy nem de lege ferenda van szó, hanem de lege lata, hogy t. i. minő az a címzés, amely használható.

Azután, mikor ezen rendeletet kiadtam és az erdélyi sajtók, mint az erdélyi református egyházkerület részéről benyújtott feliratokban aggályok adatnak elő, hogy vajon nincsen-e ennek a címnek a mai államjoggal ellentétes tartalma, mit igen természetesen találak, hogy bizonyos s. uszocépibilitással járhat az erdélyi püspöki cím kizárólagos használata. En tisztán történelmi kérdésként tekintvén az egész címkérdést, annak semmi közjogi jelentőséget nem tulajdonítottam, tehát abszolúte nem hoztam egy perig sem az aggályok eloszlásához kormányzati ténynyel azonnal hozzájárulni és azon kijelentést tenni, mely minden félreértésnek vagy félremagyarázásnak elejét kell hogy vegye és kijelenttem újabb rendeletemben, hogy (olvassa): „nem tekintetem az erdélyi püspök címet egyébként, mint egy régebbi időben is használt címnek, melyvel a mai államjoggal ellentétes tartalom vagy az egyházak törvényes paritása elvébe ütközök bármely következmény kapcsolatba semmiképpen nem hozható. Szemben a több oldalról felhozott aggályokkal tehát a rendelet kiadásakor fennálló határozott közjogi álláspontomból folyólag is kijelentem, hogy említtet 1185—1899. éln. sz. rendeletemből teljesen távol állott az a célzat, hogy az „erdélyi püspök” címnek bármely oly közjogi jelentőség tulajdonítását, ami a mai államjogunk egyik főalapelvébe, a vallássegyműködésbe ütköznék, sőt egyenesen kizárnak tekintek minden oly magyarázatot, mely az említett rendeletem oly értelmet akarna tulajdonítani, hogy az állam az említett rendeletemben foglalt címnek valamilyen egyetemesebb, a többi egyházak törvényes paritását és püspökeiknek törvényes állását sértő jelentőséget öhajtott volna tulajdonítani.”

Ennek olytán kijelenttem azt is, hogy a római katolikus erdélyi püspöki cím jogosan és törvényesen használható, mert hiszen ez is több jogforrásban előfordul és a püspökséget helyesen különbözteti meg és így ezen címnek is teljesen jogosult törvényes használatát mondom ki ezen rendeletemben. Ezt abban a feltevésben tettem, hogy ez általános és kellő megnyugvást kell, hogy keltsen. Most egy újabb kérvény nyel állok szemben. En magam is kijelenttem a kérvényi bizottságban, hogy bár ezuttal nem volt szükséges semmiféle lépésre, mégis kérem azért a kérvényt nekem kiadni, mert nagyon kíváncsi vagyok tartamam, hogy az erdélyi protestánsoknak minden aggálya eloszoljon és így újra kijelentem, hogy hajlandó vagyok arra a kérvényre válaszolni és ismételt kijelentem ugyanazt, amit a magyarországi rendeletem mondtam, tudniillik azt, hogy az erdélyi püspöki címnek a mai államjoggal ellentétes tartalma egyáltalában nem lehet és semmi, ami a törvényesen bevett vallásoknak paritását sérthetné, abban nincsen. Remélem, hogy ez újabb nyilatkozatom kellő megnyugtatóra fog szolgálni; ezt nagyon melegen öhajtom is.

Ezt kötelességemnek tartottam a kérdés nagy fontosságánál fogva a Háznak bejelenteni és kérem a kérvényi bizottság jelentését elfogadni. (Helyeslés jobboldal.)

Sándor József tudomásul veszi a miniszter felvilágosító nyilatkozatát csak azt kéri, hogy a most előadott történelmi dedukcióit is csatozza a kérvényre adandó válaszához.

A Ház elfogadja a kérvényi bizottság javaslatát.

(A tőzderreform.)

Feszty Béla ismerteteti a gazdasági egyesületek országos szövetségének kérvényét, amelyben a tőzderreform törvény reformálását és a fedezetlen határidőüzenet eltörlését kéri.

Rakovszky István indítványozza, hogy pártolól adassék ki a kérvény.

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A jobb- és baloldalon.) Már több alkalommal voltam abban a helyzetben, hogy a t. Ház szíves figyelmébe ajánljam azt, hogy tartás meg a kérvények elintézésének ama módját, amely a gyakorlatban érvényesült és amely — lehet mondani — évek hosszú során át szentesített és általánossá lett. Ez az elintézési mód ugyanis az, hogy a kérvény kiadatik az illető miniszternek, akinek tárcájához tartozik. Azt, hogy egy-egy kérvényről az a megkülönböztetés tétessék, hogy „pártolól” adatik ki, nem tartanám helyesnek, (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) mert nagyon nehéz helyzetbe jön a Ház, ha a Háznak egyes tagjai mindig kénytelenek lennének elbírálni, hogy mely kérvény pártolótassék, melyek nem. Ez nagyon bajos dolog. Megengedem, lehetnek esetek, amikor valamely imminens nagy dolog, valamely közöri nagy kérdés egy kérvény alkalmából olyformán kelti fel a Ház figyelmét és akaratának nyilvánulását, hogy a Ház valamely más határozatot is hoz, de azok a kérvények, amelyek nem ilyen természetűek, olyanok, hogy

azokra nézve — öszintén megvallom — helytelen dolognak tartanám, ha egyik-másikat kivételesen első numerusnak mondanánk és ex eximio modo, vagy nem eximio modo osztályoznók. Tartuk meg azt az eljárást, amelyet eddig megtartottunk, ha ugyanis a kérvény egyszerűen kiadatik a miniszternek. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

A Ház a kérvényi bizottság javaslatát fogadja el. Feszty Béla előadó: A tanárok vasuti kedvezménye tárgyában kifejté, hogy a nem állami tanárok és tanítók kérelmezik, hogy az állami minőségű tanárok vasuti kedvezményeit ők is élvezhessék. A kérvényi bizottság indítványozza, hogy a kérvény a kereskedelmi miniszternek adassék ki.

A Ház a kérvényt kiadja a kereskedelmi miniszternek.

(A fedezetlen határidőüzenet.)

Feszty Béla a kérvényi bizottság nevében kéri, hogy Szabolcs-, Bars-, Esztergom-, Sáros-, Csanád-, Ugocsa-, Gömör-Kishont-, Pozsony-, Kolozs-, Szilágy-, Nyitra- és Hunyadvármegyék által beadott és a fedezetlen gabona-határidőüzenetek eltörlését szorgalmazó kérvények a pénz-, földművelés- és kereskedelmi minisztereknek adassanak ki.

Páder Rezső szükségesnek tartja, hogy ez ügyben már egyszer intézkedés tétessék. Az ország népét meg kell menteni a kiostolók lelkiismeretlen munkájától. Kéri a földművelésügyi minisztert, hogy sürgősen intézkedjék radikálisan. Működésében pedig ne ijedjen meg semmiféle „nagyváradi szemunyorgatástól” sem. (Derűltségek.)

Rakovszky István nem szólt volna fel, ha a nagyváradi beszéd el nem hangzott volna. De miután a szabadelpvűpartban ülő agráriusok részéről egy szót sem hall a kérvények védelmére, szükségesnek találja a felszólalást. Nem tartja helyesnek, hogy a kérvényeket minden utasítás nélkül utalják ki a minisztereknek.

Isméri a kereskedelmi miniszternek a tőzder megrendszabályozására vonatkozó véleményét. Tagadja az. Eppen azért szükségesnek tartja, hogy a kérvény pártolól adassék ki neki. A miniszterelnök az előbbi beszédében azzal utasította el a pártolól jelzöt, mert az a szabadelpvűpart sok tagjára nézve kényes. Az inkompatibilitási törvény is kényes volt sok képviselőre nézve, mégis meghozták azt.

Gróf Károlyi Sándor is követeli gőnczi levelében a fedezetlen határidőüzenet eltörlését. Pedig ő is tagja a szabadelpvűpartnak. Ha helyesli a párt Károlyi véleményét, akkor semmi gátja sincs a határidőüzenet eltörlésének. Ellenkező esetben pedig nincs helye a pártban annál is inkább, mert Tisza Kálmán tegnap barátságosan kitessékelté őket. Csak hogy ismerve Tisza Kálmánt és gárdáját, nem veszi komolyan kijelentéseit. Mert az a gárda, megadja magát, de nem hal meg. De jellemző most, amidőn a magyar politika vezető emberei a purifikációt tűzték ki célul. Mig a becsületes munka tojzik, addig Tiszák mindent elkövetnek, hogy a régi rendszert feltelemasszák. Nem bízik a szinpad agráriusokban, amit a szabadelpvűpartban elbujva tartja meg, hanem kéri a miniszterelnököt, hogy elodagja-e a gőnczi pontokat, vagy nem. Szükséges, hogy a választások előtt a közvélemény tájékozva legyen.

A miniszterelnök válasza.

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! (Halljuk! Halljuk!) Oly modorban aposztrófiált engem az ímént a t. képviselő ur, nagyon kihevezett s élesen odaállított kérdésekkel, a témáknak abból a sorából, melyek a legkényesebbek közé tartoznak, amiket az ugynevezett „kényes kérdés” elnevezése alatt értünk, hogy én, ambar azt mondatnám a t. képviselőháznak, hogy ez a kérdéstél nem tartozik a jelen vitának a keretébe. (Ugy van! jobboldal.) Felkiáltások ballelöl: Tartozik!) nem tartozik ahhoz, hogy pártolól vagy nem pártolól utasítások-e a kérvényi bizottság jelentése az illető szakminiszterhez (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.); és azt mondatnám, mily joggon vindikálja magának a t. képviselő ur, hogy ebben a vitában és ennek a keretében hozzám ezt a nagyon apodiktikus kérdést intézze, mondatnám, hogy nem felelek rá, mondatnám egy kitérő trázissal: nem tartozik ide, indítvány nem létezik, interpelláció nem intézetett hozzám, tartalott egy beszéd, abban a beszédben tett indítványra megadtam a választ előzőleg már azzal, hogy nem helyes, ha egyik kérvény pártolól vagy a másik nem pártolól utasítatik a kormányhoz s ezzel a kitéréssel szépen abbanagyhatham a dolgot és kitérhetnék az állásfoglalás elől. De a t. képviselőház utolsó napjaiban fellep én bennem is a csatakev és nem akarom, hogy a t. képviselő urnak barátai közül valaki — ő maga bizonyára nem mondaná — azt hirdesse, hogy a miniszterelnök Rakovszky képviselő ur aposztrófia elől megretutit. Hát én nem retírok, nem keresek kibuvót, én nem kitérő jórmba kötöztem választomat, hanem elmondom nézetem a halot-tak felett érdemileg s abban benne létem a válaszom egészen világosan és határozottan. (Halljuk! Halljuk!)

Csalódottan volna a t. képviselő urnak ügyes, eleven, leleményes vitaközi modorában és pártukitkáijában, ha ő csakugyan elmulasztotta volna ezt az alkalmat arra, hogy Tisza Kálmán tegnapi nagyváradi beszédjét bombavetésnek nevezve el, a maga részéről csakugyan egy bombavétést meg ne kísértsen. (Tetszés jobboldal.) Ez a bomba azonban a kisebb kaliberűekből való volt és nem hiszem, hogy robbantó hatással lett volna, sőt úgy látszik, talán még a rakéta tüzevel se hatott; legalább nem valami magasra emelkedett fel; a fejszinen enyészett az el. Mert a t. képviselő urnak nem sikerült ezzel a beszéddel az, amit talán elérni akart: ellentéteket provokálni, a párt egységét, amely neki nem kellemetes, boncolni és felbontani és odaállítani a világ elé, hogy

sal, egy vigasztaló szóval talán enyhítjük. A cseccsemő, ha nem is szól, de sir s a szeméből patkózik könny enyhületére van talán. De ez a Tóbiás ott fektűd előttem elnyulva, tompán, egészen emberies formán nyögve, a szeme meg csak nézett rám mereven, élet volt benne s ott láttam a nagy kín érzését is, de könny, ó, könny nem esordult onnan egy csepp se. Ez, ez a könnytelen sem valami minden emberi fájdalmat felülmúló kint sugárzott. Mért hogy az állat nem tud sirni?!

Fájt, nagyon fájt ez a gondolat.

Egy reggelre megmerevedve találtam Tóbiást. Volt. Tóbiás meghalt! Mért nem voltam mellette? Talán engem keresett akkor, mikor az utolsó szál is elszakadt attól, ami élet. Ott álltunk mellette és eszünkbe jutott minden Tóbiásról. Az, amit szenvedhet, míg hozzánk került, hogy kődörgő koldus volt; aztán, hogy hűségesen szolgált. Minden, ami jó volt benne, mérhetlenül nagy arányt öltött. De Tóbiás csak jó volt, egyszer nézett tükörbe — s ezt nem azért mondom csak, mert már nincs. Nem kegyelet pusztán, de igazság a szavam. — Néztük és fájdalom volt a lelkünkben. Ő is nézett ránk, de más volt a szeme most, mint akkor, mikor még élt. Miért? A halál másította meg; azért írtam, hogy Tóbiás meghalt. Avagy talán más veszi ki azt a valamit az ember szeméből és más a kutyaébból? — és más veszi ki, nem az életet?!

És a szegény Tóbiást eldobták úgy, amint a kutyákat szokták (és gyakran az embereket is), — pedig hát — no, de kutya volt, hű volt s ez kutya-kötelessége volt. Erdeme tehát semmi se volt!

ime ők, a kisebbség, ők az egységesek, és itt a szabadelvűpárt, ez a nagy majoritás, nem egységes párt. Hagya az a t. képviselő ur mi reánk.

Rakovszky István: No, ugy-e mondtam! (Mozgás balfelől. Halljuk! Halljuk!) (Jobboldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Ne törje a t. képviselő ur ezen a fejtét (Ugy van! Ugy van! jobbfelől. Mozgás a baloldalon. Halljuk! Halljuk jobbfelől); a mi programunk, a mi pozíciónk elég erős és elég széles arra (Ugy van! Ugy van! jobbfelől), hogy azokban a nagy éveken és azokban a nagy politikai céloktokban, amelyek a miénk, amelyek e párt politikai hitvallását képezik és amelyekben e párt minden tagja teljesen egyetért a t. képviselő ur politikájával és tendenciával ellen erős várat és sánccot képezzen. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Mozgás és elmentmondások balfelől.) Ne bolygassa ezt a t. képviselő ur. Ugy sem bír ezzel az erődítéssel.

De, ha már ebbe a jól elszámolt erősségbe bele akar dobni egyes bombákat, másokat használjon. Ez nem árt. Hát nézzük csak meg ezeket a bombákat közelebbről. Előbb azonban a kérdés alaki részéről szölok. Miről van itt most szó? Szó van arról, hogy a t. képviselő ur nézete szerint ennek a hazának állást kell foglalnia arra nézve, hogy bizonyos egyesületeknek és törvényhatóságoknak az a kérése, hogy a fedezetlen határidőzűlet megtiltassék, a t. Ház állásfoglalása által érdemileg azonnal elintéztessék. Erről van most szó és ezt én ellenzem. Ellenzem azért, mert először nem akarok osztályzatokat állítani fel egyes kérdésekben (Helyeslés a jobboldalon.) és azt mondani, hogy egy kategóriája a kérvényeknek csak amugy egyszerűn utasították a miniszterunhoz, egy másik kategóriája a Háznak pártolással vagy állásfoglalással. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Mozgás balfelől.) Ez nagyon helytelen lenne, mert így semmiféle parlamenti a világnak, semmiféle legis lació nem cselekszik, és nemcsak a parlamentáris usz, de minden legiszláció hátszabályai is tiltják azt, hogy öletszerűen felvetett oly kérdéseket, amelyek elvi vagy érdemi fontosságúak bírnak, ezen incidensek alkalmából állásfoglalás által prejucide elintézzenek. (Élénk helyeslés jobbfelől. Mozgás a baloldalon.) Hiszen a hátszabályoknak igen sok rendelkezésében és nemcsak a menkében, de a világ összes parlamenteinek háztörvényeiben és pedig éppen a kisebbség védelmére is és azon eszmék. a jövő eszméi védelmére, amelyek sokszor a kisebbség programjában vannak és amelyekért a kisebbség küzd, amelyekért való harc az ő feladatja és hivatását képezi, az ő hite szerint, meg van mondva, hogy nem szabad a Házat egyik vagy másik kérdéssel meglepni, hanem minden kérdés a kellő előkészítés, a kellő érdemleges megfontolás után vitetik a fórum elé és csak ezen az alapon intéztetik el. (Élénk helyeslés jobbfelől. Mozgás a baloldalon.) Mi ennek a filozófiája, t. Ház? Az, hogy nem szabad prejucidiózus állást foglalnia a törvényhozásnak oly kérdésekben amelyek keletkezésén sziszta, megérlelt és az elhatározásra készen nem állanak. (Élénk helyeslés jobbfelől. Mozgás a baloldalon.) Precipitálni, meglepni a törvényhozást nem szabad és nem helyes, nem helyes pedig semmiféle elvnek, semmiféle kérdésnek, semmiféle politikai párt érvének érdekében: sem a kisebbség, sem a többség érdekében. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Mozgás balfelől.) Mit mondtott, kérem, Páder képviselő ur?

Páder Rezső: Azt mondtam, hogy akkor nincs kérvény tárgyalás!

Széll Kálmán miniszterelnök: Hát majd ezt is megmagyarázom, ha nem érti Páder képviselő ur; (Derütség és tetszés jobbfelől.) én mélyebben mentem bele a kérdésbe és nem ilyen aprókétes taktikai fogásokhoz nyulva utasítottam el, hanem mélyébe mentem a kérdésnek, hogy megmagyarázom Páder urnak, aki, ugy látszik, még most sem érti... (Élénk derütség és tetszés jobbfelől.)

Páder Rezső: Nem, nem! (Mozgás és zaj a baloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: ... hogy a törvényhozás magas feladataival, kötelességeivel, felelősségével ellenkezik incidentális alkalmakat felhasználni arra, hogy érdemleges kérdésekben elvi állást foglaljon akkor, amikor azok érdemileg el nem rendezhetők. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

De tovább megyek, mert erre is azt mondhatná Rakovszky képviselő ur, hogy ez formai elutasítása az ő kérdésének és nem egyenes válaszadás. Enn többet akarok, sorra válaszolok, bár érzem, hogy a kérdés kényes, hogy az a kérdés, amelyet most itt igen nagy ügyességgel felszínre vetett Rakovszky képviselő ur, hogy abból talán mint gombolyagból a választási kampány számára kigombolyítson és kivonhasson sok mindentéle vonalat.

Rakovszky István: En öszintén kérdeztem!
Széll Kálmán miniszterelnök: ... elismerem az ügyességét; mondom, elismerem hogy ez igen kényes materia, igen kényes vonatkozások, alkalmak, hogy sarokba szorítsa az ellenfelet, ha félőtök. En nem félek. Ugy érzem magamat, mikor ennek a fejtetéséhez bocsátkozom, mintha érem törékeny edényt vennék a kezembe, amelyet épségben akarok tartani, nem akarom leejteni a földre, meg kell jól fognom, de nem akarom annyira megszorítani, hogy a törékeny edény a kezembem eltörjön. (Élénk tetszés jobbfelől.) Hát megpróbálom. (Halljuk! Halljuk!) Azt nem tartom feladatomban levőnek, hogy én itt a t. képviselő urnak akár a gönczi levélnek, akár a Tisza Kálmán beszédének analízisét adjam. Ez nem feladatom és semmiképpen sem kötelességem. (Helyeslés jobbfelől.) A kérdéshez akarok szólni egész objektivitással. (Halljuk! Halljuk!)

(A határidőzűlet.)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy a határidőzűlet eltörlése azt jelenti, hogy a földművelők — mert a frázisokból kivetkőztetve, amilyen az idegenek zsarolása stb. azt jelenti — hogy a földművelők,

a gazdának sorsát megjavítsuk és hogy a gabonának árat általánosan emeljük. Emeltette a csornai esetet...

Rakovszky István: Azt nem mondtam!
Széll Kálmán miniszterelnök: Igaz, nem így mondta, hanem azt mondta, hogy menjek el Csornára és nézzem meg a betivásáron, hogy tíz óráig nem vesz senki buzát, mert várják a budapesti sürgönyt. tíz óra után jón, hogy az ár tíz fillérrel leszállt és akkor ahhoz igazodik a buza ára.

T. Ház! En magam is azon vagyok és magam is azt szeretem és kívánom egyénileg is, nemcsak az országának, de magamnak is, hogy drágábban adjam el a buzám Szombathelyen. De gondolkodó gazda vagyok és az a gazda, aki egyuttal a maga ismeretkörét azon a korláton túl is igyekezzet gazdagítani, amelyet a képviselő ur tisztán abba a keretbe akar beszorítani, amely keret, nézetem szerint szűk, hogy tudniillik csak egy odatett, még semmiképpen be nem bizonyított tétel folytatni el kell hinni. — én nem hiszem — hogy a gabonárainak szabályozása és a gabonárainak lesüllyesztése tisztán és kizárólag és nagy mértékben a fedezetlen határidőzűlet eredménye. A határidőzűlet kérdéséről sokat lehetne viatkozni minden részében, míg éppensséggel nincsen tisztázva a kérdés; sőt ebben az irányban is úgy félálhva, mint a t. képviselő ur teszi, nem is áll, (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) mert nem lehet azt mondani, hogy a fedezetlen határidőzűleti eljárásnak vannak hiányai és ez egy olyan dolog, amely épp úgy, mint minden a világon, szintén reormra szorul. A kormány attól nem is zárkózik el, hogy, mint mindenben, ugy a gazdasági mint más téren is a fejleményeket hiven figyelemmel kísérve, bizonyos reormokat ne létesítsen és ne szabályozza a kérdést, karöltve és egyetértőleg azokkal a körökkel, melyek eszelekvési szabadságuk körén belül abban a kérdésben iuletkezes véleményét nyilvánítanak. Ez volt a kormányának álláspontja, ez az álláspontom ma is de a fedezetlen határidőzűlet eltörlésének peremptórus kimondását nem tartanám helyesnek. Mert azt is meg kell gondolni és ezt figyelembe ajánlom a t. képviselő urnak a csornai gazdák számára, hogy nagyon kérdéses sőt talán bizonyos, ha például a fedezetlen határidőzűletet egy tollvonással eltörlőnénk, mint ahogy azt Németországban megkísérelték és még sem tudták egészen eltörlőni, ez a gabonáraink emelkedését vonná maga után? A határidőzűletet egyszerűen eltörlőni egy tollvonással nem lenne tanácsos, mert beköbba verni nem lehet az emberi eszelekvést és az emberek akcióját gazdasági téren. (Élénk helyeslés jobbfelől.) En rossz politikának tartanám a földművelés érdekében, rossznak tartanám minden gazdasági érdek szempontjából. Mert előállana az az eset, mikor például igen sok gabona jön a piacra. Összettel, aratás után — és Magyarországban abban a helyzetben van, — mikor a gazda kényszerítve van gabonáját a piacra hozni és az eadni, hát akkor a fedezetlen határidőzűlet igen jó szolgáltatásokat tesz azzal, hogy azt a részt ennek a gabonamennyiségnek, melyet a szükséglet nem vehet fel, magya lyelvehesse és nivellozza az arakat (Ugy van! Ugy van! Tetszés jobbfelől.) és biztosítson a gazdáknak egyenletes és olyan árakat, a melyenket e nélkül nem kapnának. (Élénk helyeslés jobbfelől.)

De azután a gabonáraink kérdése sokkal nagyobb kérdés, hogysem a földművelés kérdése, mert nemcsak a közlekedés könnyűsége, a közlekedési viszonyokban beállott egészen átalakító és feltorgató hatás események a világpiacokat, a termelőt és a konzument, a keresőt és az eladót oly közel hozták egymáshoz és a szállítást oly olcsóvá és könnyűvé tett, akkor a gabonáraink kérdését a fedezetlen határidőzűlettel a budapesti vagy a csornai vagy szombathelyi vagy bécsi piacok hullámzásából magából megtiltani nem lehet. (Élénk helyeslés. Ugy van! jobbfelől.)

De elég ebből a kérdésből, amely, gondolom, szintén a kényes kérdések közé tartozik. Most bele-megyek még a legkényesebbe.

Azt kérdi a képviselő ur, hogy mit tartok én a gönczi programról és mit tartok Tisza Kálmán beszédéről; mit tartok az agrárizmusról és mi az én álláspontom. (Halljuk! Halljuk!)

(Szabad véleménynyilvánítás.)

Először is, ami a gönczi levelet és ami a Tisza Kálmán beszédét illeti, nem az én feladatom ezeket itt szembeállítani. (Halljuk! Halljuk!) A képviselőurnak különböző pártállás csoportjaiban — és egészen helyesen és kívánatos is, hogy így legyen és kívánatos, hogy talán még nagyobb mértékben így legyen — a különböző foglalkozású, a különböző keresettel bíró és különböző érdekeket képviselő olyan tagjai a Háznak foglalnak helyet, akik előtt egyik vagy másik gazdasági érdek elsőrendű fontossággal bír. Már most megtiltani bármelyik képviselőnek azt, hogy az az érdeket helyezze első sorban előtérbe, amely érdek hozzá legközelebb áll, mely az ő szívéhez legközelebb van növe, amelylyel foglalkozik; az egyiknek megtiltani azt, hogy ne szóljon a bírő érdekében, a másiknak, hogy ne szóljon a tanító érdekében a harmadiknak, hogy ne szóljon a közegészség érdekében, a negyediknek, hogy ne szóljon választói előtt vagy bárhol a földművelés érdekében. vagy megtiltani, hogy ne szóljanak a kereskedelem vagy az ipar érdekében, ezt se az egyiknek se a másiknak megtiltani nem lehet. Már most mi természetesebb, mint az, hogy az a képviselő, aki a maga professziója, a maga társadalmi, vagyoni, kereseti, foglalkozási viszonyainál fogva valamely gazdasági ághoz közelebb áll, annak a gazdasági ágnak a védelmét helyezi első sorban oda, amelyhez ő közelebb áll, mert ez van szívéhez közelebb, ezt szereti. A gazda első sorban a gazdaság érdekét, az iparos, a kereskedő első sorban szintén a maga érdekét. Ezt elnyomni, ettől bárkit eltiltani semmiféle politikusi és a szabadelvű politikusi éppen nem akarhatja. (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől.)

Polónyi Géza: Helyes! Helyes!

Rakovszky István: Helyes!

Széll Kálmán miniszterelnök: Várják csak meg a végét. (Derütség és tetszés jobbfelől. Halljuk! Halljuk!)

En azt tartom, hogy mindezek a gazdasági kérdések konkrét elintézését igénylő kérdések és mindezek a kérdések a maguk értéke, a maguk tartalma, igazsága, céljaink és motívumai értelmében és mérvevben elintézését akkor nyerhetnek és akkor nyerne, — és pedig nem egyoldalú, nem eksklusiv elintézés, hanem olyant, amely az ország egyetemes érdekének megelel — amikor kellő előkészítés után ide kerülnek a törvényhozás elé, megérve a döntésre. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Addig, míg e kérdések ide nem kerülnek, csak akadémiikus természetű bírnak. (Mozgás és zaj balfelől.)

Rakovszky István: Tehát semmi jelentőségük nincs!

Széll Kálmán miniszterelnök: Méltóztassék csak kegyesen várni; hiszen a képviselő urnak felelek, itt a magam multságára. Kényelmesebb volna csak itt ülni és ilyen kényes diskusszióba be nem menni, (Tetszés jobbfelől. Halljuk! Halljuk!)

Addig, a míg ezek a kérdések nem jutnak ebbe a stádiumba, addig bizonyos mértékig akadémiikus természetű bírnak, mert kívánságokat és óhajátásokat képeznek és én ilyen óhajátásoknak tekintem azokat a pontokat. Igenis, annak tekintem és az, annak a pártján, amelynek támogatásával ma dícsékszem, nem programja. Azok a pontok az Országos Gazdasági Egyesületnek vagy szövökezeteknek kívánságai amelyeket gróf Károlyi Sándor választóinak a gönczi levélben kitejtett, mert ezek a kérdések és érdekek az ő szívéhez közel tekszenek és közel érintik azokat a gazdasági érdekeket, amiket ő annyira támogat. Így áll a kérdés. Tisza Kálmán pedig abban a nézetben van, hogy ez nem volt helyes.

Polónyi Géza: Azt mondta, hogy nem lehet tagja a szabadelvűpártnak!

Széll Kálmán miniszterelnök: Kérem, megmondom hát, mert ez az én feladatom és ez a kötelességem, mi az én álláspontom. (Halljuk! Halljuk!) Ezt kérdezte a képviselő ur, hát megmondom.

(Gazdasági program.)

Az én álláspontom a gazdasági kérdésekre nézve programomban épp oly világosan és oly határozottan és őszintén volt kifejtve, és épp oly világosan érthető mindenki által, mint programom minden egyéb részé. Amint felállítottam tetelemet, azok félre nem érthető és félre nem magyarázhatók. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) Azt vallottam mindig, hogy nem ismerhetem és nem vallom magaménak az úgynevezett agrárpolitikának eksklusiv tetelet és tanait, amint nem vallom magaménak a merkantilista politikának kizárólagos és egyoldalú tanait sem. (Helyeslés.) Nem vagyok sem agrárius, sem merkantilista. (Helyeslés.) En a magam kötelességét abban ismerem, hogy az ország összes gazdasági érdekeinek gondozója vagyok. (Általános, élénk helyeslés.) Ezekért tartozom felelni, mert ezeknek a gondozását bízták rém. (Általános, élénk helyeslés.) És én ebben az irányban igok eljárrni. Egyiknek sem adok előnyt a másikkal szemben. (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.) Egyiket se tolong hátra és mindögyiket egyenlő szeretettel és egyenlő érdeklődéssel karolom fel. (Élénk helyeslés és tetszés.) Nincs ebben az országban — és ne hitessék el senkivel az ellenkezőt — nincs oly merkantilista, nem lehet, akinek van esze és akinek van kvalifikációja arra, hogy ennek az országnak a sorsára a legkisebb befolyással is legyen, aki azt ne vallaná, hogy Magyarország földművelési érdekeit épp úgy kell pártolni, mint ipari és kereskedelmi érdekeit. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon és a középen.) És nem szabad lennie egy oly gazdának sem, aki azt vallja, hogy ő eksklusiv Magyarországnak csak földművelési érdekeit akarja apolni, az ipar és a kereskedelem pedig vonuljon a sutba. (Igaz! Ugy van! Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.) Egyik érdeket sem szabad a másik fölé helyezni. Magának az illető gazdasági ágnak nincs érdekében az ilyesmi. A földművelésnek nincs érdekében, hogy háttérbe szoruljon a tüke (Ugy van! Ugy van!), az ipar és a kereskedelem; a tükének, az iparnak, a kereskedelemnek és más tisztas kereseti ágnak nincs érdekében, hogy háttérbe vonuljon a földművelés. (Ugy van! Ugy van!) csak együtt boldogulhat mindkettő, egymással de nem egymás ellen. Azt hirdetem mindig, hirdetem ma is, hirdetem itt, hirdetem a zöld asztalnál, a fehér asztalnál, hogy nem ismerem érdekelletét, nem akarok ismerni; (Élénk helyeslés a jobboldalon és a középen.) érdekelletéseket ismerek csak el és feladatommak tartom ezen elteréseket egyeztetni és lehetőleg egymással összehangba hozni. Mindentűt így van ez. De ha van ország, amelyben a gazdasági érdekek egymással szembe állítása és harca veszélyes, az Magyarország, mert ez a harc a társadalmi osztályok széttagolására vezetne. (Helyeslés jobbfelől.) Egy beszédemben használtam egy képet és azt hiszem, az igaz En azt mondtam a múlt évben egy beszédben, hogy az ország gazdasági élete és gazdasági szervezete egészen olyan, mint az emberi szervezet. Az embernek, hogy egészszségét és erejét fenntartsa, minden szervére és minden szervének egészszségére van szüksége. Mindögyiket apolni kell, nem nélkülözhető egyik sem. Az az ember, akinek nincs lába, nem menet, akinek nincs keze, nem dolgozhatik, bármilyen erős legyen a többi testrésze, akinek a szíve vagy más testi szerve nincs rendben, az nem egészszség, ha többi része rendben működik. Tapláni az egyik testrészt a másik rovására nem szabad. Egyiknek a funkcióját se pótolhatja a másik szerv. És akkor beszédemben azt mondtam, folytatásaképp ezen képrek, hogy olyan a gazdasági élet és szervezet a maga bonyolultságában és finom elágazásaiban, a maga egyetemes kifejlődésében egy ország életében is, mint

az emberi testben az izom- és idegrendszer. Ha valaki megnézi egy emberi testtámszövetet lerajzolva képen, úgy rajzolva, mint ahogy az anatómia az izom- és idegrendszert élénk állítja, azt fogja találni, hogy az izom- és idegrendszerben egymástól elvála és ellenkező irányban látszanak menni az izmok és idegek, pedig mégis, eltérő vonalakkal és szögletekkel. Hivatászerűleg egy egyetemes és végcélú szolgáltnak és a végcélban egyesülnek. A természet úgy rendelte, hogy habár eltérő vonalban illesztette őket az emberi szervezetbe, azok az izmok és idegek a maguk egyetemesben szolgálják az egész szervezetnek erejét, egészségét és épségét. (Helyes és tetszés jobboldal.)

Igy fogom én tel az állam gazdasági életét és szervezetét. En mindegyik gazdasági érdeket fontosnak tartom mind a nagy célt az állam erejét szolgálja. És ne akarja senki ráogni a szabadalvúpartra, hogy az az ország érdekeinek akármelyikét elhanyagolni akarja; ne akarja senki ráogni a szabadalvúpartra és erre a kormányra, hogy a magyar állam érdekében, mint a magyar társadalmi gerincét, a magyar gazdák minden legitím érdekeit a legmelegebben nem pártol a habar exkluzivitással és akadémcice oda állított minden egyoldalú tété és a szélső agrárköveteléseknek nem fogadja is el. (Élénk helyes és tetszés jobboldal.) Hát csak kérdezzem a t. képviselő tovább és ha kedve tartja, talán megelégszik válasszal.

Rakovszky István: Meg meg, tőkéletesen!

Szell Kálmán miniszterelnök: En világosan és határozottan beszéltem mindig, mondom, hogy nem ismerem agrárprogramot, sőt semmiféle programot sem a magamén kívül. En többet mondom még a képviselő ur kíváncsiságának kielégítésére. Nem tartom helyesnek és az országra nézve veszélyesnek tartanám az ország politikai társadalmi vagyoni, kulturális, minden állami érdekei szempontjából, hogy ha a képviselőválasztások alatt jelszavakkal, óhajokkal követelésekkel, exkluzivitással és egyoldalúlag odaított követelésekkel külön-külön érdekek alapján csoportosulnának. (Élénk helyes és jobboldal.) Ezt én veszélyesnek, kizáródnak tartom és küzdeni fogok ellene. (Élénk helyes és jobboldal.) **Rakovszky István képviselő** ur legyen arról meggyőződve és kérdezzem meg mindenkit ebben a Házban és Házban kívül, hogy aki engem magánaton, szóbeli érintkezésben arról megkérdéztet, annak azt mondtam amit most jelentettem ki. — Igen sok tanu van rá — hogy nem tartanám helyesnek ha az ugynevezett agrárprogram alapján történnek kandidációk és választások. (Élénk helyes és jobboldal.) mert úgy érzem hogy azok a képviselő urak akik egy speciális, exkluzív, az ország egyetemes gazdasági érdekeibe be nem illeszkedő egyoldalú program alapján választatnak, ha ezen alapon jönnek a Házba, egy szép napon igen sajtóságos helyzetbe juthatnának és sodortathatnának bele akaruk ellenére. Könnyen azt találhatnak, hogy ime, mi megválasztattunk egy speciális program alapján. Egyikünk itt ül a szélső jobboldalon a másikunk a közepén a harmadik ott ül szemben a negyedik ott ül a szélen. Egyszerre csak ez a négy ember vagy tizenkettő, vagy akárhány arra a rezultatúra jön: miután mi mindazt amit promunkban leállítottunk, vagy annak nagy részét nem tuduk kivinni, hát alakulunk meg külön. Mi lenne ennek az országának az egységéből. (Helyes és a jobboldalon.) állami és társadalmi életből. (Élénk helyes és a jobboldalon.) mi lenne a magyar állam politikai és társadalmi egységéből, hogyha itt különböző érdekek, akár gazdasági, akár mások különböző proessziók, különböző keresetörások szerint csoportosulnának a vélemények? (Ugy van! Ugy van!) Mindnyájunk szeme előtt másnak nem szabad lebegnie, még az önk szeme előtt sem, mint keresni minden kérdésben az ország egyetemes érdekének elvét és igazságát (Élénk helyes és) keresni, mi lemel meg ezen ország állami egységének, fennállásának állami élete megerősödésének gazdasági és szellemi fejlődésének és felvirágzásának (Helyes és a jobboldalon) és abban az irányban kell dönteni minden kérdésben és nem egyoldalúan egyik vagy másik érdek vagy tekintet irányában. (Élénk helyes és a jobboldalon.) Ezért alkotam meg én az én programomat így, hogy azt mondtam: én az összes gazdasági érdekeknek istápolását és fejlesztését tartom szükségességnek, a gazdasági érdekek egyetemes támogatására vállalkozom: talán meg is mutattam ezt nemcsak beszédeimben, hanem cselekedeteimben és kormányzati tényekben, hogy a különböző eltérések egyvezetésére töreksem, mert csak ebben a harmóniában, ebben a megbontatlan összhangban, ebben az egyetemesben, ebben az egyeztetésben lekszik Magyarország igazi érdeke, a magyar állam ereje. Ebben lekszik az údv, lekszik az igazság s nem abban, amit a képviselő ur hirdet. Ez az én válaszom. (Hosszszantartó zajos helyes és, éljenzés és taps a jobboldalon.)

Rakovszky István személyes kérdésben kér szót. Nem ó fogja rá, hogy a szabadalvúpartra érdekelentéket vannak. Hanem gróf Károlyi mondotta azt. Idézi Károlyi beszédét. Ajánlja a miniszterelnöknek, nézzem körül a saját pártjában, meg fogja találni ott az érdekelentéket.

A Ház a kérvényi bizottság javaslatát fogadja el.

(A gabonakereskedők kérelme.)

Fosztó Béla javasolja, hogy a kérvények a pénzügyi és kereskedelmi minisztereknek adassanak ki.

Szivák Imre: Legközelebb már felvetett az az eszme, hogy a kisbirtok terheit országos konverzióval kell átváltoztatni, tehermentesíteni. Ugyanez az eszme van ebben a kérvényben is kifejezve.

Nem is eszupán adminisztratív hanem föltétlenül törvényhozási intézkedésekre is lesz szükség. Indítványozza, hogy a kérvényt a miniszterelnök után az összkormányknak adja ki a Ház.

Szell Kálmán miniszterelnök: Olyan módosítást, amely hozzátételt jelent, vagy pedig szinezetet ad a kérvény kiadásának, semmi körülmények közt nem fogadhat el. Ha azonban azt indítványozza, hogy a kérvény ne csak a pénzügyi és kereskedelmiügyi minisztereknek adassék ki, hanem a többi minisztereknek is azt elfogadja.

A Ház a módosítást elfogadja.

(A legeltetési tilalom.)

Werner Gyula: T. képviselőház! Zalatna, Valea-Doszulni és Trimpool alsó-fehérvármegyei községek kérvényt adtak be amelyben azt kéri, hogy több ezer holdra terjedő erdőjésükben, mely 16 év óta egy ideiglenes üzemterv alapján kezeltek, új, végleges üzemterv hosszabb be s hogy a végleges üzemtervben a tilalom alá velett területek egy része a legeltetési tilalom alól kivétsék!

Az erdő-törvény nagyon fontos közgazdasági érdekek megővésére hozott és különösen az esztelei és könnyelmű erdőpusztításnak kívántak elejét venni és az erdőállomány fenntartását kívánták szolgáltni általa a jövő nemzedékek számára. De ha a törvény végrehajtása telet egy nyugodt és elfogulatlan akarat nem örkődik, akkor ez a törvény a maga ridegségében kevesebbet használ a táknak, mint amennyit árt az élő embereknek Zalatna, Valea-Doszulni és Trimpool községek kérvényét a miniszter pártfogásába ajánlja.

A kérvény kiadatik a földmívelésügyi miniszternek.

(Jelentések.)

Horánszky Nándor: Az aranyvaluta rendezésére szolgáló arany készlet ellenőrzésére kiküldött bizottság négyévi működéséről a jelentést benyújtja.

Elnök: Kéri, hogy a Ház hatalmazza fel az elnököt arra nézve, hogy szerencsekívánatait szokott uton ő felsége névpapján a trón elé terjeszse. (Élénk helyes és)

(Interpelláció.)

Szalay Károly a következő interpellációt teszi elő:

Van-e tudomása az igazságügyi miniszter urnak, hogy Lengyel Imre hajdu szóbozóli kir. járásbíró nyilvános politikai gyűlekezésen az egyik képviselőjelölt érdekében beszédet tartott és mellette izgatott?

Megegyeztetethetőnek tartja-e a miniszter ur ezen eljárásról a 1869. IV. t. c. 11. §-ának tiltó rendelkezése?

Szándékodik-e a h. igen, mily lépéseket tenni, hogy e konkrét törvényes példásan megtorlatassék s netáni hasonló visszaélések megakadályoztassanak.

Ploz Sándor igazságügyminiszter: T. Ház! En arról a hirapi közleményről, amely ezen interpellációnak tárgyat képezi, csak tegnap értesültem. Elolvastam azt a hirapi közleményt és úgy találtam, hogy az abban közölt tény ellenkezik a hatalom gyakorlatáról szóló 1869. IV. t. c. 11. §-ával. (Helyes és balfele.) Ellenkezik továbbá az e tárgyban többször kibocsátott igazságügyminiszteri rendeletekkel (Ugy van! balfele.), nevezetesen legutoljára 1892. januárban kibocsátott ki igazságügyminiszteri rendelet, amely meg egyrészt kimondja azt, hogy a bíróságok tagjai szabadon követnek meggyőződésüket a szavazatok leadásánál, másrésztől megszabja, hogy tartózkodniok kell általában a korteskedéstől a nyilvános politikai gyűlekezeteken való tejszólalásoktól. Mivel úgy találtam, hogy a hirapi közleményben foglaltak a szabályokkal ellenkezik, ennélfogva még ma délelőtt megítem a lépéseket, hogy ez az ügy teifigyelési vizsgálat tárgyává tétessék. (Helyes és balfele.) A ki ejendőköz képest kötelességem szerint fogok eljárni, hogy a szóban forgó eljárás, amennyiben valónak találta, a megfelelő megtorlásban részesüljön (Helyes és balfele.), amint minden esetben amidőn ilyen panasz tudomásomra jut. — szerencsére nagyon ritka ez az eset (Ugy van! balfele.) — mindig megteszem a lépéseket, hogy az ilyen eljárás megtorlásban részesüljön. (Élénk helyes és.)

Kérem ezen válasz tudomásul vételét. (Általános élénk helyes és.)

Szalay Károly tudomásul veszi a választ.

A Ház is.

(Bucszás.)

Elnök: T. Ház! Ezzel a mai ülésnek és így a tegnapi napon a Ház tudomására hozott miniszterelnöki átratt tartalma szerint, ezen országgyűlés utolsó érdemleges ülésének naprendje ki van merítve. Bemutatja elnöki zárójelentését. Ohajta, vajna a törvények, amelyek e ciklus alatt hoztak, a gyakorlati alkalmazásukban az egész országnak, valamint az ország minden egyes polgárának javára, jólétére, dicsőségére áldásosoknak bizonyulnának. (Élénk tetszés.)

Úgy a maga, mint tisztviselőtársai nevében is köszönetet tejezi ki a Háznak támogatásáért.

Ez ünnepélyes pillanatban két eszményi és két szent fogalmat idéz mindenkinek lelki szemei elé: két fogalmat, amelyeknek mindegyike minden magyar szívében kioltathatatlantól él, amelyek mindegyikének oltáránál minden magyar kebel lelkesedésének és raongásának egész teljével áldozik és amely két eszmének szolgálataira mindenha készen áll minden magyar fő és minden magyar kar, amely két eszményi fogalomnak dicsősége és fénye kölönösen sugározza be egymást és amelyek közül az egyiknek melege áldást és jótétet áraszt a másikra. E két eszmény, e két szent fogalom: a magyar szent korona és a magyar haza. (Éljenzés.) Azért mielőtt e helyről távoznék s mielőtt innen búcsút veszünk, arra kéri a képviselőket, hogy mindnyájan egy szívvvel, egy lé

lekkel kiáltssák: Eljen a király! Eljen a haza! (Lelkes éljenzés.)

Horánszky Nándor: Kéri, hogy az elnöknek, valamint a Ház tisztikarának ügybuzgó működésükért a Ház elismerését és köszönetét tejezse ki.

Polonyi Géza: Azt a kötelességet véli lerovandónak, hogy az elnök is konstátálja, hogy az elnök a tisztviselői karral együtt pártatlanul töltötte be állását és végezte kötelességét.

Rakovszky István: Polonyi Géza szavaihoz párhívve nevében teljes szívvvel osatlakozik. (Helyes és a baloldalon.)

A mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után az ülés bevégeződik.

(Zajos felkiáltások: Eljen az elnök!)

BELFÖLD.

A jelöltek nyugdíjai. Ismeretes, mennyi nyílt és titkos felháborodásnak volt okozója az a különös nízus, hogy törvényszéki bírók, közigazgatási tisztviselők és államhivatalnokok a parlamentbe iparkodtak, s ha sikerült magukat megválasztatniok, biztosították maguknak a hivatali nyugdíjat is. Lassankint igen kedvelt móddá nőtte ez ki magát, hogy bizonyos tisztviselők egy csapással jussanak olyan jövedelmező polcra, ahová a szolgálat rendes útján csak husz esztendő múltán érhetek volna el. Mert hiszen megkapták a képviselői fizetést, amihez joguk volt, de megkapták azt a nyugdíjat is, melyhez már semmi joguk sem volt, miután kétségtelen, hogy munkaképességük birtokában élvezték a nyugdíjat, különben képviselőknél sem váltak volna be. S ezeknek a munkaképes hivatalnokoknak megokolatlan nyugdíja természetesen a budget nagy megterhelésével s az állampolgárok fölsősége megadózásával járt. Senkinek sem volt ez jó, csak az illető hivatalnokoknak. Mégis szokássá fejlődött. De mostantól fogva vége ennek a jó világnak. **Szell Kálmán** kormányzata alatt, mint a legbiztosabb forrásból tudjuk, ilyen anomáliára nem lesz többé eset és máris több konkrét esetről tudunk, hogy közigazgatási tisztviselők a régi módi szerint tapogatóztak, bejöhethének-e a parlamentbe, biztosítván maguknak a nyugdíjat is: — de azt a határozott választ kapták, hogy *vagy a mandátumot vagy a hivatalt kell választaniok.* Az új korszak az anomáliának végét szakítja. Sőt olyan rigorózus lesz az új rend érvényesítésében, hogy amennyiben egyes tisztviselők talán könnyen megszerezhetők orvosi bizonyítványokkal akarnák hirtelen nyugdíjazásukat támogatni, az illető szakminiszterek minden egyes esetben a legszigorúbb orvosi felvilágosítást fogják alkalmaztatni. Így tehát megszűnik egy anomália és ebből a szempontból többé sem nyílt, sem titkos felháborodásra nem lesz ok.

A valutarendezés aranya. A valutarendezés céljából beszerzett aranykészletet ellenőrző országos bizottság **Horánszky Nándor** elnöklésével ma ülést tartott, melyben a pénzügyminiszter bemutatta az Osztrák-Magyar Bank elismervényét, a bizottság által rendelkezésére bocsátott s a tizkoronás bankjegyek fedezetére szolgáló negyvennyolc millió koronányi értékű aranyátvételéről. Ezután megállapította a bizottság azon jelentését mely tolvó évi működéséről az országgyűlés mindkét háza elé lesz terjesztendő. Végül az elnök köszönetet mondott a pénzügyminiszternek és a bizottság tagjainak, a bizottság tagjai pedig a tanácskozások tapintatos vezetéséért az elnöknek. Ezzel az elnök a bizottság működését befejezték jelentette ki.

Katholikus nagygyűlés. A második országos katolikus nagygyűlést november 4-7 napján tartják meg Budapesten. A nagygyűlésnek rendes tagja lehet minden katolikus férfi, aki e szándékát október 15-éig a nagygyűlést előkészítő bizottság irodájában (Molnár-utca 11. Katolikus kör) bejelentli s tagsági díj fejében négy koronát fizet. A rendes tagok részt vehetnek a szakosztályi üléseken, a nyilvános üléseken, a nagygyűléssel kapcsolatos ünnepeken s a szakosztályi üléseken szóli és szavazási joggal bírnak. A hölgyek pártoló tagjai lehetnek a nagygyűlésnek és tagsági díj fejében 2 koronát fizetnek. A pártoló-tagok a nyilvános üléseken s a nagygyűléssel kapcsolatos ünnepeken vehetnek részt. Kedvezményes utazásról, élemezésről és lakásról az előkészítő bizottság gondoskodik. A nagygyűléssel egyidejűleg tartják meg: az eucharisztikus kongresszusát a Katolikus Kőrök Országos Szövetségének évi közgyűlését, a Katolikus Legényegyletek Országos Szövetségének évi gyűlését és a Keresztény Szövetkezetek harmadik kongresszusát.

A választások előtt.

Budapest, szeptember 5.

Az országgyűlés egyik háza ma már befejezte munkásságát. Szombaton ül össze utoljára a főrendiház. Hétfőn elhangzik a trónbeszéd. Aztán nincs országgyűlés, az urnák szünetelését kell megvárni. De a várakozás, a mozgódás, a látás már országos. Ha hír nem is érkezik mindenhol, de nincs ennek az országnak olyan kisköze folta, ahol teljes erővel nem folya már a választási mozgalom.

Ma a következő újabb híreket kaptuk:

A budapesti V. ker. Mezei Mór-párt ma elnökségi konferenciát tartott az István főherceg-szálló nagytermében. Húttl Vidarar pártelnök a megjelenteket üdvözölte és örömet fejezte ki, hogy az elnökség tagjai oly nagy számban jelentek meg. Mielőtt a napirendre térne át, egy elterjedt téves hírt rektifikál, melyet az ellenpárt terjeszt, hogy t. i. a választók zöme az ellenpárthoz csatlakozott volna. Ő ugyan nem bír hivatalos tudomással arról, hogy milyen nyilatkozatot tett az ellenpárt elnöke, azonban jól ismervén a viszonyokat, biztosíthatja a megjelenteket, hogy a győzelem Mezei Mór részére már most biztosítva van. Kijelenti továbbá, hogy a párt holnapról kezdve permanenciában fog működni és összejöveteleit délután 2-3 és 5-8 óra között fogja az István-szállóban tartani. First Bertalan azt a téves felgőzést, mintha a kereskedők az ellentáborban volnának, helyreigazítja, mert ha végignéz a jelenlévőket, valamint Mezei Mór választói során, akkor arra a meggyőződésre jut, hogy a kerület kereskedőinek zöme a Mezei Mór táborában található. A jelenlévők közül néhányan megfélemlen végül még Gajári Odún országgyűlési képviselő is beszélt. Nem tudta ugyan — ugymond — hogy mily jogcímen beszélhet egy lipótvárosi választói értekezleten, de minthogy tudomása szerint az ellenpárt elnöke szintén nem lipótvárosi választó, jogosítva érzi magát Mezei Mór érdekében kihéző különben régi barátai vonalomban köti, felszólalni. Ő régóta kísérő figyelemmel a közviszonyokat és bátran állítja, hogy az V. kerület választásának nagy politikai fontossága van, mert a kerület képviselőjét már Wáhrmann Mór megválasztása óta a hazai zsidóság, mint a zsidóság vezetőjét tekinteti és a mai agresszív-áramlatok között veszedelmesnek tartaná, ha a kerület oly képviselőt választana, ki csak specifikus érdeket képvisel, miáltal az ellentét mindinkább kiélesednének. Mezei Mórban ő oly tulajdonságokat lát, melyek őt kiválólag predesztinálják a kerület képviselésére. nagy tudása és tiszta jelleme, mindig óvatoss és tapintatos. sohasem agresszív fellépése által oly előkelő pozíciót vívott ki magának, hogy szülő ilyen képviselőt kíván a kerületnek és minthogy az ellenpárttal mást, mint személyes ambíciókat nem lát, kéri a választókat, hogy teljes odaadással támogassák Mezei jóitását.

A nagy lelkesedéssel fogadták beszéd után az elnök azzal a kívánsággal zárta be a konferenciát, hogy a pártívek minél gyakrabban találkozzanak az irodában.

A Budapest IX. és X. kerületben megjelent az első választási felhívás, mely jelölő értekezletre hívja össze a választókat. Szövege a következő:

A IX.—X. kerület választóihoz.

Polgártársak! Új választások köztűbén állunk. Ez a választás tiszta és szabad lesz, mint az az új kormányzati irány, amelyre reményvel és várakozással tekint az egész ország. Polgártársak! Bontsunk zászlót mi is. A jognak, az igazságnak, a szabadságnak zászlóit. Irjunk reá oly nevet, amely méltó a főváros IX.—X. kerületének tekintélyéhez. Alkotmányos jogaink gyakorlása munkára szólít mindnyájunkat. Ilyenkor a küzdelem kötelesség: a közömbösség pedig bűn és hazafiatlanság. Tartjunk jelölő értekezletet. Döntöns a választók közből. E célból meghívunk minden választópolgárt a IX. és X. kerületből, hogy vasárnap, szeptember 8-án délután 4 órakor a X. kerület (Martinovics-ter 3. sz. alatt) tartandó jelölő értekezleten résztvevni sziveskedjék.

Az előkészítő-bizottság.

A duna-pataji választókerület szabadelvűpártja értesülvén, hogy a kerület eddigi képviselője, Földváry Mihály mandátumra ezáltal nem reflektál, elhatározta, hogy a jelöltséget Hieronymi Károlynak, közéletünk e kitűnőségének fogja felajánlani. Minthogy Hieronymi jelenleg hírdőben időzik, a duna-pataji szabadelvűpárt küldöttségét hazaérkezése után fogja e célból felkérni.

Duna-Kecezlől jelentik, hogy az ottani szabadelvűpárt eddigi képviselőjét, Tarajossy Sándort újra egyhangulag jelölte. A függetlenségi párt vele szemben Apáthy Gyulát léptette fel, akinek érdekében igen heves agitáció folyik. A választási harc e kerületben előreláthatólag igen kemény lesz.

A kovásznai kerületben Sándor József, akit eddigi választó kerületé még január hónapban egyhangulag jelölt, amit úgy a pártvezetőség, mint a pártelnökség még akkor tudomásul vett, szeptember hónap közepén tartja beszámoló- és programbeszédét Kovásznán. A népszerű képviselő fogadtatására nagyban köszülnek.

A halasi kerületben Kolosvári Kiss István e hónap 23-án tartja beszámolóját, mely után a függetlenségi választók újra megkínálják a jelöltséggel.

A tasnádi (Szilágymegye) kerületben eddig dr. pályvizi Horváth Zoltán, Kossuth-párti, ellenjelölt nélküli áll. A legközelebbi napokban Kossuth Ferenc is látogatást tesz a kerületben. A jelölt e hó 15-én tartja programbeszédét Tasnádon és azután körutat tesz a kerületben.

Az alsó-lendvai kerületben, melyet eddig dr. Mandel Pál képviselt, a szabadelvűpárt megint neki ajánlotta fel a jelöltséget. Dr. Mandel Pál azonban, hogy a kerület békéjét veszélyeztető néppárti agitációnak lehetőleg elejét vegye, a nyírbátori kerületben vállalt jelöltséget, az alsó-lendvai szabadelvűpártnak pedig maga helyett dr. Varga Gábort ajánlotta, a következők nyílt levéllel:

Az alsó-lendvai választókerület szabadelvűpárti választóihoz!

Könnybe lábadnak szemeim, reszket a két kezem. Bucsuzom önöktől, édes jó barátaitól, akikkel karöltve együtt küzdöttem szabadságért és a nép javáért, akikkel együtt állottam ugyanazon harcban a néppárt, a sötétség és a népártis ellen vívott nehéz csatáiban.

Mint győztes távozom önöktől. Nem az én érdemem volt győzelem, hanem a hős táboré, amely követett és zászlómat diadalmasan lengette, az önöké az érdem, hogy engem híven és soha nem lankadó erővel követek.

Ugy-e ha néhez volt is a harc, nem fáradtak önök ki, ha új örmélem maradtak volna hiveim ezután is, ha új harcra kellene velem és vezérletem alatt indulni?

Hiszen a szabadságért küzdöttünk és e küzdelemben magyar embernek kiáradni soha sem szabad.

Ugy-e mondhatom bátran, hogy személyes barátságok sem lankadt meg irányomban? Ugy-e dicsekedhetem azzal, hogy szerettek és szeretnek ma is mindnyájan?

Hiszen nem is vétettem soha egyikök ellen sem.

Mennyvel szép fényvel árasztják majd be, míg élek, emlékezetem az önök ísága hozzám, és cselekedetem, amiket önök közt az önök segítségével minden téren, szentgyűzésekben, iskoláiban szegény embertársainkkal mivelttem.

Nyugodt a lelkiismeretem hogy polgári kötelességeimet hazám és választókerületem iránt híven teljesítettem.

És én mégis megyek. És magamtól, önként megyek.

Hát miért megyek?

Az adáz harcmodor, amelyet a néppárt vezető személyei követnek, talán szűnni, vagy legalább mérséklődni fog, ha más lép velök szembe a küzdőterébe.

A nagy igazlaktól, társadalmi és családi életük feloldásától és főleg az osztályok szétzilálásától — önök maguk is tapasztalták eleget, mert mindez mindennapi kenyeré a néppártnak — így talán meg lesznek önök kímélve és az eddig nehéz harcban győztesen elfoglalt küzdőteret talán békésben fogják önök a szabadságnak, a szabadelvű eszméknek megtartani.

A jó Isten segítse önöket ebben! A jó Isten adjon önöknek a közeledő harcban erőt és kitartást!

Ne lankadjanak önök soha küzdeni a nép feljajogításáért, különösen a népnevelésért és általában mindenért, ami a szabadságot meghozza, mert édes hazánk boldogulásának ez az alapja.

Szabadság nélkül nem lehet józan gondolkodású népet nevelni, a nép boldogulását elérni. Szabadság nélkül nincs magyar haza és hazátlan a magyar haza földén az, aki a szabadság ellen tör.

En sem teszem le a fegyvert. Nagy az ország, majd akad nekem küzdelem más, ha Isten és a választók akarata úgy akarja, otthon szülővárosomban.

Ne lankadjunk tehát, sem én, sem önök és aki a pártvezérlélet akaratóból önöket én utánam harcba hívja, dr. Varga Gábor urat, a fényes tehetséggel megáldott, tiszta szabadelvűségéről ismeretes kitűnő hazafi kövessék híven, úgy amint önök engem követtek.

Most tehát elbucsuzom önöktől. Kérem, tartsanak meg engem jó emlékezetökben, ha nem is képviselőjüket többé, de mindég jó testvérüket és legyenek önök boldogok mindörökké!

Most már, testvéreim, aki engem szeret, az alsó-lendvai kerületben, fel a harcra! Ragadják meg a zászlót, amelyre írva van:

Éljen Dr. Varga Gábor!

Örökké hívők

Dr. Mandel Pál.

A lövői kerületben Páder Rezső néppárti képviselője szemben báró Solymossy Odún főrendiházi tag lépett föl szabadelvű programmal.

A bodajki választókerület Kossuth-pártja Mórótt szeptember 8-ikán jelölő gyűlést tart, amelyen Kovács Endre moóri ügyvédet léptetik fel. E kerület mandátumáért, mely báró Fidák Miklós elűnése óta betöltetlen, eddig hárman jelentkeznek, és pedig dr. Karsay miniszteri titkár szabadelvűpárti, Kovács Endre függetlenségi és Szentiványi K. bodajki plébános néppárti.

Vázról táviratozzák, hogy az odavali szabadelvűpárt Gajári Géza eddigi képviselője jelölte. Ellenjelöltje lesznek Majthényi István szabadelvűpárti és Kardhóró Árpád függetlenségi programmal.

Duna-Szerdahelyen, mint egy pozsonyi telegram jelenti, Erdély Sándor volt igazságügyminiszter a jövő vasárnap tartja beszámolóját. Még nem bizonyos, vajjon fellép-e ismét a kerületben, amelyben Bartal Aurél földbirtokos a szabadelvűpárt jelöltje. A néppárt is állít jelöltet.

Nagyokról telegrafálják: A nagylaki választókerület szabadelvűpártja e hó 5-én Nagylakon tartott népes nagygyűlésén Kristóffy József a jövő országgyűlésre egyhangú lelkesedéssel újból képviselőnek jelölte. A népszerű képviselőt küldöttség hívta meg a jelölő gyűlésbe, ahol Kristóffy nyomban megtartotta programbeszédét. Kristóffy a Széll-kormány rendületlen hívének vallotta magát, mert a miniszterelnök szabadelvű politikájáról meggyőződést szerzett, másrészt mert a miniszterelnök az alkotmányos élet zavartalan működését helyreállította s az Ausztriával fennforgó viszonyokat biztos kézzel rendezte. Szólt kijelentette, hogy arra az eszetre, ha az ország a gazdasági kiegyezésnél nem tudná elérni Ausztriával szemben azon előnyöket, melyeket méltán megkövetelhet, kész átérni az önálló vámtörletre. Hosszasabban foglalkozott a kisebb gazdasági existenciák helyzetével, melyet igen súlyosnak tart. Nézetek szerint apasztani kell a kisgazdák közterheit a léte minimum és a progresszív adó behozatala által, a községi terheket pedig azzal hogy az állami közigazgatás végrehatásává járó költségeket az államkincstár viselje. A sik földön módot kell nyújtani a hitbizományok és a községi köztér birtok feloldására s ez által a parcellázás előmozdítására. Ugyancsak gazdasági és szociális szempontból a két-évi katonai szolgálati idő mellett nyilatkozott, a kis emberek eladósodásának megállítására állami garanciák mellett részben oly földhiteltétzet alapítását sürgette, amely parasztbirtokokra kis összegű jelzálogközlőket nyújtó részben pedig oly pénztételt létesítést, mely a kisgazda függő természetű a községi nyilvántartás alapján rövid uton olcsó kölcsönt nyújt. Nagy súlyt helyez a nép gazdasági művelésére s az egyoldalú gazdálkodás megszüntetésére, amely szempontból különösen az Alföldön lépten-nyomon földművelőskölköket és mintagazdaságokat kell létesíteni. A programbeszédet a tulnyomóan magyar, tót és román kisgazdákból álló népes halgatóság nagy tetszéssel fogadta. A szabadelvűpárt a gyűlésből Széll Kálmán miniszterelnöknek a következő üdvözlő táviratot küldte:

A nagylaki kerület szabadelvűpártja a mai napon tartott gyűlésén Kristóffy Józsefet, a kerület eddigi képviselőjét a jövő országgyűlésre jelöltjének lelkesedéssel és osztatlan bizalommal újból kiküldte. Midőn ezen megrálapodásunkról nagyméltóságodat, mint az országos szabadelvűpárt vezérét tiszteletteljesen értesítjük, egyszermind törhetetlen ragaszkodásunkat és rendületlen bizalmunkat fejezzük ki nagyméltóságod személyo és politikája iránt.

Dr. Lauróvits János elnök.

A báró Podmaniczky Frigyeshez küldött távirat a következőképpen hangzik:

A nagylaki kerület szabadelvűpártja a mai napon tartott gyűlésén Kristóffy Józsefet képviselőt a jövő országgyűlésre egyhangú lelkesedéssel újból képviselőjének jelölte. Midőn erről nagyméltóságodat, mint az országos szabadelvűpárt elnökét tiszteletteljesen értesítjük, egyszermind halás szeretettel üdvözlőjük nagyméltóságodat, mint kerületünk hajdani képviselőjét.

Dr. Lauróvits János elnök.

Nagybeskerekről jelentik, hogy dr. Papp Géza, a béga-szentgyörgyi kerület képviselője, a minap tartotta beszámolóját Lázár földön. A választók nagy ovációkban részesítették a népszerű képviselőt, akiknek eddig nincs ellenjelöltje.

A szentendrei kerületben a szabadelvűpárti Lappa Péterrel szemben Nagy János próbálkozik néppárti, és dr. Halnag Zoltán ügyvéd függetlenségi programmal. A szegedi I. kerület függetlenségi párti választói Hentaller Lajos országgyűlési képviselőnek ajánlották fel a jelöltséget. Hentaller a küldöttség előtt kijelentette, hogy a jelöltséget eltagadja. — A szegedi II. kerület függetlenségi pártja ismét Polczner Jenő jelenlegi képviselőt jelölte. Ellens fellépett dr. Laphay Kálmán néppárti, azonban a győzelemre való kiállítás nélküli.

A szegvári kerületben Múlek Lajos Kossuth-párti ellen dr. Vázsonyi Vilmos 48-as demokrata lépett föl. Vázsonyi már bejárta a kerületet és mindenütt lelkesen fogadták.

KÜLFÖLD.

Kormányválság Bulgáriában. Egy eddig meg nem erősített, de meg sem cáfolt szófiai távirat szerint Karavelov miniszterelnök beadta lemondását és megkérte a fejedelmet, hogy térjen vissza Bulgáriába. A hír a bolgár sajtóban is visszhangra lett. A szobranje ülésszakát mindjárt a miniszterek vád alá helyezésének tárgyalása után bekezesztik.

Törökország konfliktusa. Párisi hivatalos jelentések szerint Franciaország el van tökélyre arra, hogy a francia-török konfliktus ügyében esetleg a végletekig is elmegy. Teufik pasa külügyminiszter Bapst francia követségi tanácsost meghívta magánlakására. Bapst jelentést tett arról Párisba s miután kormányva utasítását megkapta, visszautasította a meghívást.

Ezalatt Törökországnak konfliktusa támadt Angliával is. A portához az a jelentés érkezett, hogy egy angol hadihajó parancsnoka a Perzsa-öbölben megakadályozta a Sab nevű török korvetten abban, hogy bemenjen a kovejti kikötőbe. A porta értesítette erről az angol külügyi hivatal

azzal a megjegyzéssel, hogy az angol hajóparancsnoknak ez a magatartása ellenkezik a két ország között fennálló barátsággal. Szavahihető jelentések szerint a dolog másképpen történt. Az angol parancsnok e szerint csak török csapatok partárszállásában akadályozta meg a török korvettes, nehogy ott zavarok támadjanak. A török csapatokat állítólag a bászorai váli küldte Kovejbe.

A császár és fővárosa. Megint időszerűvé lett az a konfliktus, amely néhány héttel ezelőtt Vilmos császár és Berlin székesfőváros közt a polgármesteri választás ötletéből támadt. Berlin lakossága akkor Kaufmann városi képviselőt választotta polgármesternek, de Vilmos császár nem erősítette meg a választást, mert Kaufmann politikailag megbízhatatlannak véli. Új választásra kerül a tehát sor és Berlin túlnyomó többsége ismét Kaufmannt kínálta meg ezzel a tisztséggel. Kaufmann ma elfogadta a jelöltséget. Beavott körökben azt mondják, hogy Kaufmann minden bizonyára újra megválasztják, de hogy ő a megválasztás után le fog köszönni, hogy ne hárita Vilmos császár haragját a berliniekre.

A cári pár utja. Párisból táviratozzák, hogy a cári pár mellé Lucas tábornokot, a legfelsőbb haditanács tagját és Rowstan altengernagyot rendelték szolgálattételre. Mind a kettőn már 1898-ban is végzetek ezt a tiszteletet. Abban az esetben, ha a cári pár Párisban is meg fogja látogatni, ezt csak a köztársasági elnöknek, nem pedig a községtanácsnak meghívására fogja tenni. A programmba től van véve reggeli az Eliséesben és egy koszoru letétele Faure sírjára.

A párisi megyetanács elnöksége elhatározza, hogy az orosz cári párt iranciaországi látogatása alkalmával küldöttélegi fogja üdvözölni s egyúttal annak a kívánságnak adott kifejezést, hogy Párisban is kifejezhesse azt az érzését, amelyet Szajnamegye egész lakossága a cár, a cárné és az orosz nemzet iránt érez. A megyetanács elnöksége elhatározta továbbá, hogy csatlakozik a községtanács részéről esetleg rendezendő fogadáshoz.

Khina engesztelő missziói. Az a ceremónia, amelylyel tegnap Csun herceg kiengesztelte Vilmos császár nagy haragját, kemény lecke-számba menne minden civilizált népnél, de arra gondolni sem lehet, hogy Khina ebből levonja a következtetéseket. Az egész hatás, amelyet a ceremónia Khinában keltett, a Times jelentése szerint mindössze annyi, hogy a kínaiak ujjongnak azon való örömlükben, hogy a német császár visszavonta azt a követelését, amely Csun hercegnek lehetetlenné tette volna a kihallgatáson való megjelenését. Ez az incidens Pekingben néhány napig késlelteti a békeszerződés aláírását. Oroszország alaposan kikánadta ezt az alkalmat és községi tanácsosa szakadatlanul tanácskozott Li-Hung-Csánggal, akinnek azt ajánlotta, hogy Khina szilárdan ragaszkodjék álláspontjához, mert a cár támogatni fogja. Elmondta neki, hogy a cár közbenjár a német császárnál és Khina csak neki köszönheti, hogy a neki szánt nagy megaláztatás elkerülte.

A másik kínai engesztelő misszió, amelynek bocsánatot kell kérnie a pekingi japán követés első titkárnak meggyilkolásáért, holnap Jokohámába érkezik. Ez a misszió is mindmostanáig félbeszakította volt az utját, a késedelem okairól azonban nem jött Európába hír.

Ritchie angol belügyminiszter Nottinghamban a kereskedelmi kamarák szövetségének tiszteletére adott lakomán beszédet mondott, amelyben azt hangoztatta, hogy a kormány nem kívánja, hogy Kínát nagyobb kártérítéssel terheljék meg, mint amennyit elbir. A miniszter valószínűnek tartja, hogy a békeszerződést a legközelebbi napokban aláírják és kiemeli, hogy a kormány igényezett részt szerezni a vasúti koncessziókból, de a vasúttak megnyitásától nagyobb eredményeket vár, mint a vasutak építésétől.

Berlin, szeptember 5.

A Wolff-ügynökség jelenti: Csun herceg a Bellevue-szállodában szállt meg. Megérkezése után Csonglimao, Jingsang tábornok, Luhaihan követ és Kinginthal községi titkár kíséretében azonnal megtele látogatását báró Riechthofen külügyi államtitkárnál, aki a látogatást csakhamar visszozotta.

Berlin, szeptember 5.

A Wolff-ügynökség jelenti Pekingből: A hiányzó ediktumok, amelyek miatt a jegyzőkönyv aláírását felfüggesztették, megérkeztek és a követek megvizsgájják az iratokat.

Berlin, szeptember 5.

Csun herceg Vilmos császár meghívására szeptember 15-én Danzigba érkezik, a nyugat-poroszországi hadgyakorlatokra.

Berlin, szeptember 5.

Csun herceg kíséretével délután 4 órakor ide-

érkezett; a kínai követség tagjai fogadták. Csun herceg és kísérete udvari fogatokon hajtatott a herceg részére Thiergartenben bérelt szállásra. Az első kocsi-ban a herceg és Hüp'ner vezérőrnagy foglaltak helyet.

London, szeptember 5.

A mai lapok behatóan foglalkoznak Csun herceg tegnapi fogadtatásával Vilmos császárnál. A Times azt írja, hogy Vilmos császár nyíltan, erélytel és méltósággal beszélt. Remélhető, hogy a kínaiak szívökre veszik a császár komoly figyelemzetését.

A Morning Post így ír: Vilmos császár Csun herceg tegnapi fogadtatásakor a szó teljes értelmében Európát és a civilizációt képviselte; méltóságos, remek beszédben röviden, egyszerűen és tartózkodás nélkül adott kifejezést nézeteinek. Európa a császárnak ezért hálaa van köteleve.

Felhők a Keleten. Még folyvást riasztó hírek érkeznek Bukarestből a román-orosz határon folyó csapatösszevonásokról. Romániai hírek szerint egy Jassyban időző magasállású orosz tiszt egy újságíró előtt úgy nyilatkozott, hogy a Pruth mentén most kétszáz ezer orosz katona áll teljes fegyverben, de nem valószínű, hogy ennek a mozgósításnak háborus jelentőséget kellene tulajdonítani. Arra a kérdésre, hogy mely állam ellen irányulhat esetleg a nagy fegyverkezés, kijelentette a tiszt, hogy az orosz hadseregnek mostanában csakis a Balkánon akadhat dolga. Anyai bizonyos — mondá — s ezt legfelsőbb helyeken is konstátálták, hogy ez a koncentrált csapat mai szervezete mellett nagy dolgokat tudna mivelni a Balkánon.

Mostanában tért vissza egy moldvai földbírtokos is pruthmenti utazásából és beszéli, hogy a határon valóságos hadiállapot van. A román határvédeli paraszok közt a sok katonaság láttára az a hit él, hogy Oroszország háborúra készül Románia ellen.

Az ellen a felhangzott vád ellen, hogy Oroszország a Balkánon intrikál, a Petersb. Vjedomoszi erélyesen tiltakozik, mondván: Oroszország keleti politikája, mint egyáltalán egész külpolitikája, ékesen szóló tettekkel bizonyította be a Balkán nyugalmának fenntartásában való lelkiismeretességét és ügyességét, úgy hogy egy kiváló magyar lapnak mesterséges agitációja nem vehet árnyékot sem az orosz diplomáciára, sem az osztrák-magyar-orosz viszonyra. Nem is kételkedünk benne, hogy a bécsi kabinet legkevesebb sem rokonszenvez az ilyen különös, Oroszország ellen irányuló igaztók cikkeivel.

A boerok harcai. Az angolok már jó idő óta csak nagy ügygyel-bajjal képesek megvédeni vasúti összekötő vonalakat a portyázó boer csapatok támadásaival szemben. Tegnapelőtt megtámadták és kislaktak egy eleséget vívó vonatot, ma pedig azt jelenti a Reuter-ügynökség Barbertonból, hogy a boerok augusztus 30-ikán Malle-lane közelében levegőbe röpítették egy vonatot és kislaktak egy másik vonatot, amely amannak segítségére jött. Hír szerint senki sem sebesült meg.

Kitchenernek egy pretóriai távira szerint az ottani haditörvényszék ma két boert vont felelősségre, akik megvallották, hogy az ellenséghez csatlakoztak. Az itelethozatal elhalasztották.

Colesbergben ma agyonlőtték két idegent és egy lázadót, akiket Camdebooban elfogtak és Graffreinetben elítéltek.

A Fokgyarmat miniszterelnöke pietermaritzburgi választói előtt mondott beszédében azt mondta, hogy Natal kormánya területének jelen-tékeny nagyobbítását kérte olyan kerületek bekebelezésével, amelyek most Transvaalhoz és Oranjehez tartoznak.

Fokváros, szeptember 5.

E hó 2-án egy páncélosvonat, mielőtt Taungo állomásra bement, kislított, mert bennszülöttek hamisan állították a váltót. Mivel boerok állottak a közelben, azt hiszik, hogy árulásról van szó. Három ember meghalt és öt ember, köztük egy tiszt megsbesült.

Matjesfontein, szeptember 5.

Sheeper kommandója amelyet Alexander ezredes még mindig üldöz, észak felé fordult és látszólag feladta azt tervet, hogy a Fokgyarmat déli kerületeibe induljon, mert Sheeper a boerbarát afrikanderektől várt támogatást nem kapta meg. Therou-t, aki Sheeperrel operál, 250 emberből álló gyarmati csapat támadta meg; Therou csapata csekély veszteséget szenvedett.

Pretória, szeptember 5.

Lord Kitchener proklamációjának ezideig nem volt lényeges eredménye. Időközben a hatóságok megengedték a még harcban álló boerok feleségeinek, hogy férjeiket meglátogassák, hogy őket, amint ma-guk kívánták, a további ellenállás reménytelenségére figyelmeztessék.

A délamerikai forrongás. Washingtoni jelentés szerint a kolumbiai kormány ma válaszolt Hay külügyminiszternek arra a jegyzékére, amelyben fölajánlotta az Egyesült-Államok közbenjárását a Kolumbia és Venezuela között támadt konfliktus dologban. A válasz a kolumbiai kormánynak és népnek azt a komoly óhaját fejezi ki, hogy ne kerüljön háborúra a dolog. A kolumbiai kormány hajlandó az Egyesült-Államok barátságos intervencióját a háború kikérikülése végett elfogadni, bizalmát fejezi ki az Egyesült-Államok iránt, tagadja, hogy ő adott okot a venezuelai betörésre és Castro elnököt teszi felelőssé a viszonyok elmérgesedéseért. Hír szerint Venezuela válaszában az a pontja, amely az Egyesült-Államok jó szolgálataira vonatkozik, nem ilyen határozott.

Horvátok és dalmaták.

Budapest, szeptember 5.

Egyre nagyobb terjedelmet ölt a római San Girolamo-kollégium körül kitört harc, amely most már foglalkoztatja az olasz kormányt, a Vatikánt és Ausztria-Magyarországot is és mozgósította a diplomáciát is. Kétségtelen, hogy a Vatikán ez ügyben egészen Strossmayer és Stadler pártján áll és a maga részéről ezeknek a magyarfaló egyházfejedelemnek nagyhorvát álmat mindenképpen élesíti. Mivelhogy a dolog ebben az összefüggésben Magyarországot is közelről érdekli, nincs kizárva, hogy a magyar közvélemény a Vatikán tendenciáival szemben erősen hallatni fogja vétőjét.

A San-Girolamo-kollégium ügyében tegnap volt az első tárgyalás a római III. kerület prétera előtt. Tárgyalták Pázmány igazgatónak előbbi állásába való visszahelyezésére vonatkozó kérelmét, melyet a Kuriának két ügyésze képviselt. Az alperes dalmaták személyesen jelentek meg. A panaszos képviselői Pázmánnak állásába való visszahelyezését s a dalmaták által okozott anyagi és erkölcsi kárának pótlását kérték, hangsúlyozva, hogy kliensök Vanutelli bíbornoknak egy dekrétuma alapján egyedül jogosult arra, hogy a kongregáció érdekeit bíróság előtt képviselje. A dalmaták jogi képviselői tagadásba vették ezt, azt mondván, hogy a Vanutelli-féle dekrétum Pázmány a horvát kollégium rektorává nevezte ki, de a kongregáció igazgatásával és képviseléssel senki sem bízta meg. Különbön pedig szerintük sem a pápának, sem valamely bíbornoknak, sem senkinek nincs jogában a kongregáció igazgatására bármiképp is befolyani. A kongregáció minden tekintetben ön-áll és független; sohasem gondoltak arra, hogy Pázmánnak azt a meghatalmazást adják, amelyet most magának tulajdonít. Kéri tehát a panasz elutasítását. A prétor kérdésre egy Alacovich nevű dalmata kijelentette, hogy Pázmány lakásába a dalmaták nem hatoltak be és személyes szabadsága nem is volt korlátozva. Szabadon járhatott-kelhetett, látogatásokat fogadhatott s csupán óvatosságból nem engedtek be hozzá egyszerre három embernél többet, mert különben a legrosszabbtól lehetett volna tartani. Valótlán továbbá, hogy nem bocsátották be az osztrák-magyar ügyvivőt; az ügyvivő kétszer jelent meg s magaviseleté olyan volt, hogy provokációnak lehetett tekinteni. — A prétor végül kijelentette, hogy az ítélet 48 óra múlva hirdeti ki.

Az olasz és az osztrák-magyar kormány közt elvi eltérés van a patronátus jogi jelentőségének felfogása tekintetében. Bécsben úgy vélik, hogy a patronátus határozott felügyeleti jogot is ad, míg az olasz kormány nem akar különbséget tenni olasz nemzeti és idegen alttvalókat illető alapítványok közt. Szerinte a pápának, mielőtt a Jeromos-kongregációt horvát kollégiummá változtatta, meg kellett volna kérnie a római köz-igazgatási bizottságot és az államtanácsot; az az ellenérv, hogy a Jeromos-kongregáció 1870 óta csakis az osztrák-magyar követségnek mutatta be a könyveit, az olasz kormány-felfogás szerint semmis, mert a törvények figyelembevétele sem jogot, sem elévülést nem teremt.

Egy zágrábi táviratunk szerint a koalíciós-klub tegnap ülést tartott ez ügyben. A hozott határozat értelmében ma délelben Amrus, Bresztyenszki, Mazzura és Modrusán képviselők felkeresték Bovic osztaflyfőnököt és megkérték, hogy járjon közben az intézet érdekében. Pavics azt válaszolta, hogy mivel a bán távol van, nem tudja, tett-e lépéseket ebben az ügyben. Ő maga semmit sem tehet, mert hivatalos információi rincsenek a dologról. Azt hiszi azonban, hogy az ügy jó kezekben van. A koalíciós-klub mozgalmához a tiszta jogpárt vezére, Frank is csatlakozott, amennyiben szintén közbenjár Pavics osztaflyfőnöknel. Vasnapra általános népgyűlést terveznek ebben az ügyben. A Sokol torna-egyesület a bannak Ostendébe táviratot küldött, amelyben közbenjárását kéri, hogy a horvát nemzet elégtételt kapjon a rajta esett igazságtalanságot. Ugyancsak vasnap Sziszekben is tartanak népgyűlést, amelyen tiltakozni fognak a San-Girolamo-kollégium bitórlása ellen.

Az ügy mai fázisairól még a következő távlati jelentések érkeztek:

Róma, szeptember 5.

Fázmán főbellezést adott be a közigazgatósági bírósághoz, a királyi biztos kinevezése ellen. Egy államtanásos kijelentette, hogy az ügy jogi kérdéséről nem lehet vitatkozni, mert az nem lehet kétséges. A patronátus oly intézmény, amelyre nem lehet jogi formát találni, még a régi korból maradt ránk, afféle gondnokság annak az országnak illetékes hatóságánál, amelynek területén főnáll: pozitív jogot nem ad s legkevésbé jogosít arra, hogy az intézmény az ország törvényein tultegye magát. A San-Girolamo-intézet az olasz hatóságok fölügyelete alatt van, a Vatikán és az ottani nagykövetségnek semmi beleszólása sincsen, s ha igaz az, hogy a kongregáció sohasem mutatta be javait az olasz hatóságnak, úgy ezzel súlyos mulasztást követett el, amelyet egy csoport sem ment a hatóság hanyagsága. Fázmán főbellezésének valószínűleg nem lesz eredménye. A kormány reményli, hogy az osztrák-magyar vatikáni ügyvivőt utasítani fogják a kulcsok kiadására, annyival inkább, mert ezzel nem érintik az ügy jogi oldalát.

Zágráb, szeptember 5.

Fázmán, a római kollégium igazgatója, azt táviratozza Rómából, hogy a kvirnáli osztrák-magyar nagykövet jegyzékét adott át az olasz kormánynak, amelyben a királyi biztos eltávolítását, a behatolt dalmaták megbüntetését és a status quo ante visszaállítását követeli. (?)

Róma, szeptember 5.

Báró Kuhn osztrák-magyar ügyvivő ma két óra hosszáig tanácskozott a külügyminisztérium főigazgatójával és a miniszterelnökkel.

Zágráb, szeptember 5.

Az Obeor szerint Szineben jövő vasárnap tiltakozó gyűlést tartanak az olasz kormány eljárása ellen.

Ma több horvát ellenzéki képviselő küldött-ségileg fölkereste a horvát kormány közoktatásügyi szakosztályának főnökét és azt a kérdést vetették föl, hogy a horvát kormány milyen álláspontot foglal el az említett ügyben és hogy annak rendezése érdekében milyen lépéseket szándékozik tenni.

Róma, szeptember 5.

A San-Girolami degli Schiavoni-intézet ügyének állása változatlan. A királyi biztos nem ragaszkodott a pénztár és a levéltár kulesainak kiadásához. Az ügy diplomáciai tárgyalások anyagát képezi.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség	56—12
Kiadóhivatal	54—39

HIREK.

Vilmos császár, mint rendező.

Vilmos császár a potsdami Uj-palotában tegnap fogadta Csun herceget, a kínai vezeklő küldöttség vezetőjét. Hogy ilyen alkalomkor minő külsőségek érvényesüljenek, arról nem igen gondoskodott a különben fölöttébb előrelátó udvari etikett és a császárnak ehhez a rendkívüli aktushoz keresnie kellett a rendkívüli formát.

Es Vilmos császár művésze a formának. Am mérlegeljük a kínaiak vezeklésének fontosságát a politikusok, az artista-természet első sorban mégis csak a forma szépségében gyönyörködik. Es a gyakorlottabb szem álméldokva szemléli azt a rendezői lángelmét, aki Csun herceget, a sárga, cingár kínai ifjút oly tökéletes formák között állította be egyszerűsmindenkorra a dicsőséges német história színpadára.

Mintha nem méltányolnók eléggé a kínai herceg vezeklésének jelentőségét! Nagy esemény ez, szinte páratlan a világtörténelemben. Kína az emberiség csaknem háromnegyedét jelenti és porszem hozzá képest Németország, akárminő hatalmas is. Es ha arra a rengeteg világbirodalomra Vilmos császár rákényszerítette, hogy európai erkölcsök szerint vezekljen az elkövetett sérelemért, ez olyan esemény, amely valamikor legendává fog alakulni a német fantáziában.

Es Vilmos császár gondoskodott róla, hogy az a jelenet, amikor a nürnbergi gróf ivadéka előtt a világ legrégibb és leghatalmasabb dinasztiájának nevében egyik verbéli hercege vezekel, a megfelelő külsőségeket mutassa.

Nincs az a színházi rendező, aki ezt az eposzi jelenetet tökéletesebben rendezhette volna.

A forma tökéletesen összeolvadt a lényeggel. Minden mozdulat, minden drapéria, minden szín ki volt számítva. Minden árnyalatnak megvolt a maga jelentősége és még a csoportok is résztvettek a cselekvényben.

Félegy óra.

A potsdami Uj-palota előtt glédában áll a tanulószólalj második százada. Mikor Csun herceg kíséretével közeledik, hirtelen harsány vezényező hangzott:

— Pihenj!

Pedig egy császári herceg haladt el a század előtt. Csakhogy ez a sárga bugyogós ur egyelőre még levegős és nem létezik a német náció előtt, a míg illendő vezekléssel vissza nem adta magamagának az existenciát. A távirat szerint a herceg, akinek aggódo area mindenkinek föltűnt, gyors lépéssel és feszélyezetten sietett be a palotába; ismervén az európai szokásokat, bizonyára érezte, hogy egy császári hercegre vesszőfutást jelent, ha ekként kell elvonulnia német katonák előtt. Bent a palotában marciális testőrök közt haladt el Csun herceg — ezek sem üdvözölték. Meg vagyok róla győződve, hogy a legörösibb gárdistákat állították oda a cingár kínai elé.

Es most belép a terembe. Egyedül, kíséret nélkül. Csak a berlini kínai követ kíséri, mint tolmács.

Szigoru, rideg arccal ül trónján a császár. Legszebb egyenruhájában, és ez bizonyára nem történt véletlenségből. A testőrség vakítóan fehér uniformisát viseli, fején acél-sisakkal. Körötte az odarendelt méltóságok „esoportosultak.”

A herceg mélyen hajlongva lép be.

A császár ülve marad. Csak rövidesen int a kezével.

A beszédek ismerjük a Reichsanzeigerből, de ezek nem is érdekelnek.

Érdekesebbek zárójel között a rendezői utasítások.

A császár az egész szertartás alatt ülve maradt. A herceg hátrafelé lépve folytonos hajlongással hagyta el a tróntermet.

Vége a vezeklésnek. A német becsület megkapta elégtételét.

Es a gárdisták és a katonák most egyszerre észreveszik, hogy jár itt valaki, akinek tisztelegniök kell. Pereg a dob, tisztelegnek. Csun hercegből vendég lett.

Es nemcsak a becsület vagyon kielégítve. De a művészi érzék is. A rendezés kitűnő volt.

G.

Budapest, szeptember 5.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Augusztus 31-én új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Személyi hírek. Dr. Donát Gyula, egyetemi m. tanár szüneti utazásáról a fővárosba visszatért. — Dr. Ambrozovics Dezső, a képzőművészeti társulat titkára a nyári szünet után ismét megkezdte működését a műcsarnokban.

— Felfüggesztett udvari gyász. A Budapesti Tudósító jelenti, hogy az országgyűlés ünnepélyes bekezdése alkalmával, szeptember 9-én az udvari gyász nem viselendő.

— Az új rektor. A tudományegyetem új rektora, dr. Vécsey Tamás elsején foglalta el hivatalát és tegnap fogadta az egyetemi hivatalok tisztelegő küldöttségét. A rektori hivatal tisztviselői dr. Margitai Antal egyetemi tanácsjegyző, a gazdasági hivatal alkalmazottai Deák Sándor igazgató és az egyetemi könyvtár tisztviselői dr. Ferenczy Zoltán igazgató vezetésével tisztelegtek az új rektornál, aki lendületes beszé-

ben hívta föl a tisztikart, hogy vele karöltve kövessen el mindent az egyetlen felvirágztatására.

— A honvagy. Nagy Klára ezeltől tiz hónappal indult el Also-Vadászból Amerikába. Nagy ígéretek és szép remények csábították oda. Hete-kig kószált odakünn, munkát keresve s várva a nagy remények beteljesülését. Késelt a munka-alkalom is, a kincs is, amelyről álmódott, s lassanként egy ismeretlen nagy fájdalom szállta meg. A honvagy. Agya esett és sokáig feküdt beteg. Mikor egy kissé jobban lett, hajóra ült s áthajózott Hamburgba. A hajón is feltűnt már, hogy folyton a szülőföldjéről beszélt, s hogy nagyon furesán viselkedik. Hamburgba érkezve, kitört rajta a téboly s az orvosok megállapították, hogy a sok vágyakozás és gyötrellem vette el az eszt. A szerencsétlen leányt a hamburgi városi kórházba szállították s jelenleg is ott ápolják. Az odaváló rendőrség ma megkereste Rakovszky Endre alispánt, hogy vitesse haza az örült leányt.

— A parlamenti tudósítók bucosása. A t. Házban ma volt az utolsó ülés. A képviselők, a pártok az ülés végén meleg együttérzéssel hajtolták meg lobogójukat a tanácskozások pártatlan vezetője, Perczel Dezső elnök előtt. De hálaan gondolnak az újságok parlamenti tudósítói is arra a szives előzékenységre, mellyel Perczel Dezső az ő munkájukat megkönyvitni s még kényelműkről is gondoskodni mindenkor hajlandó volt. Az ülés után tehát küldöttségbe álltak az összes parlamenti tudósítók s fölkeresvén az elnököt hivatalos helyiségében, testületileg mondtak neki bucsut. Az újságírók érzéseinek tolmácsa Adorján Sándor, a Magyar Nemzet felelős szerkesztője volt, kinek szavaira Perczel Dezső meghatva válaszolt.

— Vázi küldöttség Wiassocsnál. A vázi izraelita hitközség részéről ma Gajary Géza országgyűlési képviselő vezetése mellett küldöttség jött Wiassics Gyula vallás- és közoktatási miniszternél. A küldöttség tagjai voltak: Pollák Fülöp főrabbi, Révész Béla hitközségi elnök, dr. Lengyel Samu iskolaszéki elnök, Braun Ignác hitközségi alelnök és Grünhut József hitközségi előjáró. A küldöttség arra kérte a minisztert, hogy a hitközség részére a paplak restaurálása és az iskolaépületnek modern színvonalra emelése végett ösöz kölcsönt engedélyezzen, továbbá vétesse fel az iskolát azok közé a felekezeti tanintézetek közé, amelyek állami támogatást élveznek, végül, hogy a hitközség tanítóit reszesíttesse a szokásos ötdéves korpótlékban. A kérelem, amelyet Gajary Géza és Pollák főrabbi tolmácsolt, a miniszter szivesen fogadta, megemlékezett a hitközség többször tapasztalt hazafiaságáról s készséggel kilátásba helyezte a hitközség ügyeinek támogatását.

— Suess Ede levele Berzeviczyhoz. Az orvosok és természetvizsgálók bártjai gyűlésén Berzeviczy Albert győri úri beszédét tartott melyben Suess Ede-nek, az osztrák tudósna egyik mondasát idézte, Suess Ede most a következő, nagyon érdekes levelet intézte Berzeviczy Albrethez:

Tiszta szívből köszönöm, hogy szép beszédét elküldte. A szabad Magyarországon könnyebben és hangosabban ismerik meg és ismerik el azokat a magasabb célokat, melyek a mindennapi ambíciók fölött állva, általános emberi célokat szolgálnak s melyeknek elérésére való öszinte törekvés az igazi dísz és igazi büszkesége minden nemzetnek.

Boldog vagyok, hogy nyilatkozataim közül harmonikus hangot talált. Igaz és öszinte tisztelettel maradtam méltóságodnak hivo: Suess. Márcfalva, Szeptember elsején.

— Arany Janos levele. Szentmártoni Barnay Kálmán muzeumának páratlan gazdag kéziratgyűjteménye újabb nevezetesen szaporodott, amennyiben a tulajdonos megszerezte Arany Janos 17 becses levélét, 4 nagyobb prózai dolgozatát és jegyzeteit. A levelek Jórész Kazinczy Gáborhoz van intézve, van azonban néhány levél, amelyet egyik-másik kiadóhoz irt a költő. Legbecsebb 1851-ben Nagy-Szalontól irt levele, mely érdekes képe azoknak az anyagi küzdelmeknek, melyekkel ez időben Arany vesződött. Hogy nélkülözési közt sem hagyta el humora, mutatja a levél része:

Hát „Katalin” mit csinál? Az az egynéhány példány elkelhetett volna már, ha akart. Vagy tán a jászangon át sem kél el a Katalin kisasszony? Bizony pedig mondom néked, sohasem esett volna oly jól néhány pengő forint, mint éppen most, midőn semmi, de semmi kiütásom sincs az éj alatt. Most teljesen „üggretlen” vagyok, de a függetlenségem vagyon s jövedelem nélkül fene dolog. Irhatnék s írnek most bezzeg eleget, de mi haszna? Kérlek, nézz utána, hogy áll Katica s küldj néhány pengőt, különben nem tudom, hogy leszek. Gyulaif vizont köszöntöm. Válaszolj mielőbb és ha lehet, éleszd fel az én csüggedett lelkemet néhány pengő forint harmatával. Djon Isten! Öszinte barátod Arany János.

A többi levében többnyire a Kisfaludy-társaság és a Magyar Tudományos Akadémia ügyeivel foglalkozik nagy buzgalommal Arany.

Becsés még Aranyának négyoldalos kézirata, melynek Szépláni jegyzetek a címe, továbbá Toldi II. részéhez irt hatoldalos jegyzete.

— Az időjárás. Az országban az időjárás tulajdonmólag borús, esős és hűvös. Az ország déli részében több helyütt volt zivatar.

— **Andrée anyja és huga.** A tudós szakértők már végképpen halottá nyilvánították Andréét, a vakmerő léghajóst, aki harmadmagával a magas éjszakai tünit el léghajójával több esztendővel előt. A tudós szakértők vélekedése nyomán halottnak tartja Andréét ugyiszólván az egész világ. De van valaki, aki még bizik a visszajövetelében, aki nem adott fel minden reményt. Ez a valaki Andrée anyja. Es vele együtt reménykedik még a huga is. Idáig sohasé is volt rólok szó, valahogy nagyon magányos embernek látszott Andrée a messzeségben. Most egy amerikai újságíró bemutatja ezt a két nőt: Minna Andrée asszonyt és leányát Emeline Spanberg asszonyt. Ez a két asszony minden pillanatban készen van Andrée fogadására. Naponkint kisöprök, kitakarítják azokat a szobákat, amelyekben a kedves emberük a terveit kovácsolta. Ha hallják, menyire hiábavaló a reménykedésük, akkor nyugodtan azt mondják:

— *Han lever och vill otervan da!*

Ami annyit jelent, hogy:

— *Ő él és visszajön.*

Minna Andrée asszony hetven esztendő, de tiszta, mosolygós, egészséges arca szerint itélve sokkal fiatalabbnak látszik. Leánya robusztus, jólékű nő. Olyanok, mint két jó barát. Egyszerűen, de izlésesen berendezett egyemeletes házban laknak. Andrée né harmincöt esztendő óta lakik benne, amióta özvegy. Háztartása nem fényűző, az a nyugdíj, amit a férje után a kormánytól élvez, nem engedi meg a pazarlást, még ha akarná is a luxust. De annyija van, hogy gond nélkül élhet. Az Andrée mindig Grenna városának honoráriórészletéhez tartoztak és sok idegen élvezett náluk vendégszeretetet. Andrée és leánya azzal a kellemes vendégszerettel fogadják a látogatókat, amely Svédországban és Norvégiában nagyon általános. Amikor az amerikai újságírótól tört svéd nyelven megtudták, hogy az csak azért jött Grennába, hogy az ő személyéről tudjon meg egyet-mást, akkor azt mondta Spanbergné:

— Majd rájön, hogy egyáltalában nem vagyunk bámulatramélok. Olyan svéd nők vagyunk, mint a többiek és amit a mi házában lát, ugyanazt láthatja minden grennai házában. Természetesen a bátyám szobáit kivéve. Ezekből sok könyvet, mappát és műszert vittek már el a stockholmi muzeumba, de még mindig van annyi, amiből meggyőződhetik, hogy a bátyám nem volt henyé.

Olyan jól érezte magát az újságíró Andrée-nél, hogy lekéste a vonatról s éjféli Grennában kellett maradnia. Az asszonyok megkínálták szállással s oly szívesen, hogy el kellett fogadnia. Este még sokat beszélgettek. A két hölgy sokat tud az irodalomból s szívesen fogadja a szellemes beszédet. De semmiképpen sem jókedvűek vagy hangosak. Andrée nincs itthon s várják reménykedve...

— Az Isaszegi honvédszobor leleplezése.

Isaszegről jelentik: A honvédszobornak 8-ikán leendő ünnepélyes leleplezésére nagyban készül Isaszeg polgársága. Tőle telhetőleg mindent elkövet, hogy méltóan fogadja az odaseregülő vendégeket. A Radnay Béla szobrászművész-készítette szobrot, mely támadó honvédet ábrázol s az egész vidéket domináló Szabadsághegyen áll, nemzetiszínű lepel és izléses diszitmények veszik körül. Az egész város lobogódíszt ölt s a szoborhoz vezető utvonalon két diadalkapu áll. A déli vonatokkal érkező vendégeket lovas bandériummal várja a rendezőség. A közönség az olvasó körben gyülekezik és onnan vonul fel délután három órák a szoborhoz, mely körül öreg honvédek állnak díszőrséget, a hegyre vivő utton pedig tehérruhás leánykák sorakoznak. Az ünnepélyen való részvételüket máris igen sokan bejelentették. Leleplezés után díszelő lesz az olvasó körben, ezután pedig táncmulatság. Este a várost fényesen kivilágítják s Isaszeg halmain örömtűzek fognak égni.

— Pósa Lajos anyjának temetése.

Délután temették Radnótn, a Balog partján, Pósa Lajosnak öreg édesanyját. Budapestről és az ország minden részéből szebbnél-szebb koszorúkat küldtek a költő barátai, a részvétlívratokat pedig egész nap hordta a postás. A temetésre sokan jöttek el Pósa Lajos jóbarátai közül a fővárosból és a környékről. Ott volt a rimaszombati tanítók küldöttsége is, a kis talu pedig letelezve öltözve jött el a nagyasszony végzettségére. A rimaszécsi daloskór bus dalai után illy. Pósa Lajos, ref. lelkész mondott megindító gyászbeszédet, egyszerű, de megkapó szavakkal főtven a jó öreg asszony szenvedéseit, utóbb pedig boldogságát, amikor a fia koszorúval a fején jött vissza a radnóti kis hajlékba. A kopsorsót, amely után közvetlenül Pósa Lajos a feleségével haladt, a rokonság vite a temetőbe, elválva hol férfiak, hol nők valamennyi a Pósa-nemzetségből, mert Radnóton jótórnán csupa Pósa-k laknak. A sírnál Lőrinczy György tanfelügyelő megható verset olvasott föl, mely könnyeket csalt a gyászolók szemébe. Este a budapesti és környéki vendégek elutaztak.

— A hőmezővásárhelyi főispán belkutatása.

Lukács Györgyöt, az ujonnan kinevezett hőmezővásárhelyi főispánt nagy ünnepek között ma iktatták be új hivatalába. A főispán már tegnap érkezett Hőmezővásárhelyre, ahová Békésvármegye nagyszámú intelligenciája kísért. A vasutnál nagy ünneppel fogadták, ahonnan díszes menetben kísérték a városba. A tulajdonképpeni beiktatás délelőtt ment végbe. Reggel kilenc órák a református, tíz órák a katolikus templomban volt istentisztelet, majd a városház közgyűlési termében a főispán folytonos éljenzések közepette mondta el székfoglaló beszédét. Rámutatott a főispáni állás kettős természetére s megvilágította annak hivatali oldalát s a vele járó társadalmi szerepkört. A politikai szerepkörben — ugymond — a liberális iránynak vagyok híve, mely a haladásra azonos föltételeket állapít meg a haza minden polgárára íaj, nemzetiség vallás és nyelv-különbőség nélkül, mely nagy súlyt helyez a vallásos érzület ápolására, azonban elítéli a vallásnak a politikai pártkülselembe való bevonását. A gyakorlati közigazgatás illetőleg hangsúlyozta, hogy a közigazgatás minden közegetől föltétlenül követelni fogja a főságos és előzékeny bánásmódot. A mezőgazdasági munkáskérdésről beszélt ezután s a munkakalkalmak egyenlőtlenségének és a foglalkozások egyoldalságának megszüntetését hangsúlyozta.

A tartalmas és föltötte nagyérdékű székfoglaló percekig tartó taps követte. A közgyűlés után a küldöttségeket fogadta a főispán, két órák többszáz terítékű ebéd volt.

— Nem kell a rablott kincs.

A pekingi diplomáciai testület egy része a zavaros időkét alaposan kiaknázta. Még nincs — s talán nem is lesz soha — tisztázva az, hogy kik vettek részt a harácsolásban. Azt mondják, hogy a követésgek asszonyai különösen kompromittálva volnának a dolgban, ha valami szigorú vizsgálat arra vállalkoznék, hogy kikeresse azokat, akik a nagy zürzavarban összejöttökbe jutottak az enyém-tel fogalmával. Egy tudományos faktor azonban már nyilatkozott az ügyben s cseppet se hizelgően. A newyorki muzeumról van szó. A muzeumnak Swiers amerikai követési tanácsos sok műtárgyat ajánlott föl. Pekingből vitte haza. A műtárgyakat Fovier francia püspök szerezte. Csak egy egyszerűen: szerezte. — Tőle vette meg Swiers és pedig azért, hogy otthon a muzeumnak ajándékozza. A muzeum igazgatósága azonban kijelentette, hogy az ajándékok nem fogadja el, mert rablott jószág. A tudomány pedig nem helyezkedhet olyan immorális talajra, hogy ne válogassa meg a származását is annak, amit befogad a muzeumba.

— Lövészester-választás. Del Medico Agoston

elhunyta következtében a Budapesti Polgári Lövész-Egyesület ismét jelentős fordulóponthoz, új főlövész-mesterének megválasztásához érkezett. Ha e két év-százados egyesületnek csak legutolsó mástól évtizedes működését tekintjük is, elismeréssel kell illetnünk nagyszabású ideális és emberbaráti tevékenységét. A minden ízében szabadelvű egyesület ebben az időszakban többek közt a Jászvi Egyesület, a Hírlapírók Nyugdíjintézete, a Felsőmagyarországi Inségések, a László-Gyermekotthon, a Menza Akadémia és számos más jótékony intézmény javára rendezett ünnepélyeket. Élénk emlekeztetben van még az a nagy ünnepi díj-lövés, amelyet tavaly ő felseje hetvenedik születése napja alkalmából s nemrégiben disztagja, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter ötven éves szolgálati jubileumának ünnepére rendezett az egyesület. Mindez elegendő lenne, hogy a lövész-e egyesületnek széleskörű szimpátiákat szerezzen s több mint elegendő, hogy az egyesület életképességét igazolja. Nagyban emegette az a rokonszenvet, melyben az egyesület legmagasabb helyen és polgári körökben részesül, az a dicsőretek tevékenység, amelyvel a lövészgye egyesület mindenkor hathatósan hozzájárult a katona-ság és a polgárok közötti jó viszony megerősítéséhez. Ezek után csak azt kell kívánunk, hogy az új főlövész-mester olyan férfi legyen, aki ezt a derék egyesületet az eddigi tradíciók szerint fogja továbbvezetni.

— Holub Emil beteg.

Bécsből jelentik, hogy Holub Emil, a híres Afrika-utazó, aki a hetvenes években indult el expedíciójával Dél-Afrika belsejébe s aki tudományos kutatásairól több érdekes művet írt, már hosszabb idő óta beteg fekszik. Állapotában az utóbbi napokban némi javulás állott be.

— Az állami tisztviselők kongresszusa.

A köztisztviselői kongresszust előkészítő központi bizottság értesíti a fővárosi tisztviselőket, hogy a kongresszusra való részvételre jogosító jegyek személyesen megjelenés nélkül akképpen nyerhetők, ha az egy hatóságnál, hivatalnal vagy bíróságnál alkalmazott tisztviselő neve egy jegyzékbe foglaltatik s e jegyzék a kongresszusi irodának (V. Fürdő-utca 4.) megküldetik. Az oda a beküldött jegyzék alapján az igazoló jegyeket kiállítja és megküldi a kérés hivatalnak.

— **Csendőrök az iskola udvarán.** Kolozsvárott, a Ferenc József-uti római katolikus iskola udvarán abban a szokatlan látványosságban gyönyörködhetett a publikum a beiratási napokban, hogy kakastollas csendőrök helyezkedtek el az udvaron. Előbb azért küldte ki őket a város ez idő szerinti helyettes főkapitánya, hogy karhatalommal költöztessék ki az iskolában levő lakásából Malatinszky Lajost, a vezértanítót. Aztán hirtelen fordulat állott be az ügyben. A csendőröknek tudniillik új, az előbbivel homlokgyenyest ellenkező parancsot adott a főkapitány helyettese. Az új rendelet azt mondta, hogy a csendőrség akadályozza meg azt, hogy esetleg kiköltöztessék lakásából a tanítót. A fura ügynek az a története, hogy a tanító polgári uton elvált az első feleségétől és a másodikal is csak polgári házasságot kötött. Más nem is köthetett, mivelhogy a katolikus egyház azt se ismeri el, hogy elvált az első feleségétől. Ezért fegyelmi vizsgálatot indítottak ellene és a múlt hó utolsó napján állásától elmozdították. A tanító megfellebbezte az ítéletet a kultuszminiszterhez, ahonnan még nem érkezett le Kolozsvárra a válasz. Elsején már fizetést se kapott. Erre panaszra ment a tanfelügyelőhöz. Azután meg erőszakkal akarták kidobni a lakásából, holott ügyében még nem döntött az utolsó fórum. A karhatalomért az iskolaszék fordult Polcz Rezsőhöz, a helyettes főkapitányhoz, aki hirtelenben ki is küldött két csendőrt. Olyan hirtelen, hogy utána se nézett előbb annak, hogy van-e ilyesmire jussa. A segédtanfelügyelőnek kellett felvilágosítania arról, hogy törvénytelenül járt el. Erre kapták meg aztán a csendőrök a második utasítást. — Ez és esetleg ehhez hasonló baklövések nem alkalmasak arra, hogy megnyugvással töltsék el a kolozsváriakat az új rendszerre nézve. Hiszen a régi rendnek is az volt a baja hogy nem tudta, hogy mi a joga és mi a kötelessége.

— Szegedi küldöttség a Házban.

Ma délelőtt a képviselőház ülése alatt tisztelgett Wallacis Gyula és Hegedűs Sándor minisztereknél a szegedi képzőművészeti társulat és az országos iparművészeti muzeum küldöttsége. Wallacis Gyula közoktatásügyi miniszter 11 órák fogadta a küldöttséget, melynek nevében Ceigler Győző műegyetemi tanár meghívta a minisztert a Szegeden e hónap 8-án megközi iparművészeti kiállításra. Wallacis Gyula közoktatásügyi miniszter válaszában nagy köszönettel fogadta a meghívást, mintán örömmel tapasztalta, hogy az ő művészeti politikája, amelynek tengelye az iparművészet is, a vidéken is hódít. Végtelenül sajnálja, hogy rendkívül nagy elfoglaltsága nem engedi, hogy az első vidéki iparművészeti kiállítást személyesen nyithassa meg, lélekben azonban ott lesz. Képviselőtében meg fog ugyanis jelenni Zsilinszky Mihály államtitkár s ő fogja vasárnap a kiállítást megnyitni. A miniszter ezután szívélyesen kezelt szorított a küldöttség tagjaival s a legszebb sikert kívánta Szeged város közönségének művészeti vállalkozásához. — Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszterem déli 1 óra előtt tisztelgett a küldöttség. Nagy örömmel vette ő is tudomásul, hogy az Országos Iparművészeti Társulat a vidéken is rendez kiállításokat. Ennek rendkívül nagy jelentősége van és a megkezdett munkát folytatni kell. Kettős az öröme, hogy az Országos Iparművészeti Társulat éppen az Alfld legnagyob és legnagyobb városában, Szegeden rendez első kiállítását, mert a nemzet ereje az Alfldön van, s az ő legfőbb vágya és törekvése, hogy a magyar nép műterkére fejlesztesse. Nagy örömmel látogatná meg a kiállítást, mert mindig szeret azokkal a tényezőkkel érintkezni, akik a műipar iránti érzéket istápolják és fejlesztik a vidéken, — sajnálatlalt kénytelen azonban kijelenteni, hogy a szíves meghívásnak rendkívül sok teendő miatt eleget nem tehet. A szép sikerhez a legőszintebben gratulál, s reméli előre is, hogy ebben a törekvésben benne mindig kész támogatott talának. Kezet fogva a küldöttség tagjaival, még pár pillanattig elbeszélgetett a miniszter velük. A küldöttség tagjai voltak Polczner Jenő, Szeged város II. kerületének képviselője, Ceigler műegyetemi tanár, Györgyi Kálmán az országos iparművészeti muzeum titkára, dr. Balassa Armin szegedi ügyvéd, a szegedi képzőművészeti társulat kiküldöttje.

— **Házasság.** Gross Izidor fővárosi posztó-nagykereskedő vasárnap délután egy órák esküszik örök hűséget Schwarzor Bella kisasszonynak a dohány-utcai izraelita templomban.

Emődí József miskolci szénkereskedő Sarolta leányát eljegyezte Iticzay Gyula Miskolcban.

Steinherr Adolf bornag kereskedő Keoskemétről eljegyezte Löwinger Helena kisasszonyt Mezőtúrról.

— **Kereskedelmi esti tanfolyamok.** A kereskedelmi szakműveltséget terjesztő egyesület kereskedelmi esti és textilipari tanfolyamaira a beiratkozások az ügyvivő titkárságnál (VI. Csengery-utca 45.) már megkezdődtek. A jelenlétek száma az idén sokkal nagyobb, mint más években, úgy, hogy az egyes tanfolyamokra már csak korlátozott számban lesznek felvehető a hallgatók.

— **Az orgonista.** Harminc évig orgonált a viszkai orgonista s azonkívül tanította versikékre a falu gyerekeit. Akik hallották, mind azt mondják, hogy az öreg nagyon szépen tudott orgonálni s hogy a kis viszkai templomban sokszor megremegtek a falak, mikor az öreg belekapott a billentyűkébe. Az öregnek egyszer megémbéredett az uja s akárhogy erőlködött is, az orgona csak nem akart már szépen szólani. A szentek is haragudtak egy kissé, mert nagyon hozzá voltak szokva a szép orgonaszóhoz. A pap is haragudott már, mert ő meg hozzá volt szokva ahhoz, hogy mindig elégedett szentekkel működött. Egy napon magához hívatta hát a pap az öregot s így szólt:

— Baj van öreg. Az orgona nem engedelmeskedik már az ujjainak. Az eklézsia szegény ugyan, még penzről sem adhat magának, de a szép orgonaszó mégis szereti. Mindezeknél fogva maga el van bocsátva.

Az öreg el volt bocsátva. Egy kissé gondolkodott még, hogy mitévő legyen ezek után, de aztán a könnyebb végét fogta meg a dolognak. Bement az iskolába, rágyújtott a pipájára. Egy darabig szívta, aztán elővette egy zsinogot, rátette arra a szögére, amelyre a kis énekes gyerekek szokták a sápkájukat fölakasztani s felkötötte magát.

— **Bucszó ezred.** *Miskolcra* táviratozza tudósítónk: Mint a *Miskolci Napló* jelenti, a város mai közgyűlésén óriási lelkesedést keltett pávai Vajna Bélának, az ő gyalogezred parancsnokló ezredesének, átirata *Soltész Nagy Kálmán* polgármesterhez abból az alkalomból, hogy az ezred Miskolcra távozik. Az átiratban az ezredes kifejezi jóleső érzését, hogy Miskolcon polgárt és katonát meleg baráti viszony kötelei kapcsolnak egybe. Vajna ezredes különös melegséggel emeli ki a sajtót és így ír: A jó viszony ápolásának eredménye a polgármestert, a városi képviselést és nem kis részben a sajtó tagjait illeti, kik mindenkor a közérdek javát szolgálják, a legjobb tapintattal minden disharmóniát elhárítani igyekeztek. Ezért a sajtó és az ezred nevében legmelegebb köszönetét fejezi ki.

— **Internátus-avatás.** *Pozsonyból* táviratozzák: A *pozsonyi* ágostai evangélikus egyház liceumának új internátusát ma avatták jól nagy közönség jelenlétében. A felavatási ünnepélyen *Wallacis* minisztert *Pirchala* Imre tanterületi főigazgató képviselte. Ott voltak azonkívül *Broly* Tivadar polgármester és valamennyi hittekezlet képviselői. Az ünnepet az ifjúság által előadott régi magyar egyházi énekek kezdték meg az intézet dísztermében. Azután *Holch* János tanár, az internátus prefekta monddt rövid imát, mire *Günther* Vilmos királyi tanácsos, egyházi és iskolaügyi főnök, kinek kezdeményezéséből és éveken át kiírt lelkis ügybuzgalmának köszönhető az intézet létrejötte, szép beszédben előadta az intézet történetét, mely visszanyúl a 18-dik század közepéig, amikor báró Jeszenák János megvetette szerény alapját a liceumi alumneumnak, mely ma mint internátus 120 tanulóra szánt modern palotában van elhelyezve. Buzdította az ifjúságot, igyekezzeik vallásos élet, türelmes szellem és igaz magyar hazafiság által méltóvá lenni a magyar protestáns egyház sok dicső férfainak emlékéhez. Ezután *Pirchala* főigazgató a közoktatásügyi miniszter nevében megköszönte az egyházközség vezető embereinek buzgóságukat és a hívek áldozatkészségét és hazafiság és tudomány szempontjából melegen üdvözölte az intézet létrejöttét. *Dobrovics* Mátyás állami kórházi főorvos, iskolaszéki elnök különösen *Günther* Vilmos érdemeit méltatta, mire *Markusovszky* Samu liceumi igazgató beszélt az intézeti tanári kar nevében. *Holch* tanár prefektusnak az ifjúsághoz intézett lelkes hazafiság szövege után *Trsztyenszky* piébanos áldást mondott az intézetre és megalkotóra. Az ünnepet egyházi dal rekesztette be, mire a közönség megtekintette az épületet, mely úgy pedagógiai, mint egészségügyi szempontból mintaszerű.

— **Elűltédt gőzös.** *Sasnioból* je entették tegnap, hogy *Arkans* mellett a *Wacht* cirkálóhajó összeütközött a *Sachsen* páncéloshajóval és e súlydtt. *Kielből* ma újabb részletek érkeznek a szerencsétlenségről. Az összeütközésnek az volt az oka, hogy a kormányisp használhatatlenné vált és a kézi kormány nem volt elég a hajó irányítására. Az elmerült hajó legénysége a *Pelikanra* menekült. Valamennyien csak ingben és nadrágban voltak, mert kénytelenek voltak a tengerbe ugorni, hogy megmenekülhessenek. Az eset nagyon kínos benyomást tesz, mert alig háromnegyed év óta ez már a harmadik súlyos hajószerencsétlenség.

— **Elpusztult szövőgyár.** *Genuából* táviratozzák, hogy a coringianói nagy pamutszövő-gyár egészen legett. A kár félmillió lírára rög. Egy munkás elégett; négy pedig súlyos sérüléseket szenvedett.

— **Elfogott báró.** A *Neues Wiener Tagblatt*nak jelentik Zürichből, hogy a zürichi rendőrség megkeresésére ma *Oportóban* letartóztatták egy báró *Rothkirch* nevű embert, meg egy nőt, aki a báró utiársa volt. Rothkirchet a berlini ügyészség család és okirat-hamisítás miatt már régóta körülzeti, most pedig az a gyanu van ellene, hogy Zürichben meggyilkolt egy müncheni kereskedőt, aztán egy asszonnyal elmenekült. A bárót éppen akkor fogták el, mikor *Oportóban* partra szállott.

— **Erzsébet királyné emlékezete.** *Pischbergből* jelentik, hogy ma délelőtt szentelte be ünnepélyesen *Marschall* főszentelt püspök Erzsébet királyné emlékére a *Hochschneeberg*ben emelt kápolnát. A beszentelésnél jelen voltak: *Rainer* főherceg, *Hartel* lovag vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Kielmannegg* helytartó és *Lueger* polgármester. Az első mise után, amelyen a bécsi daláregyesület Schubert német miséjét énekelte, *Rainer* főhercegnek a feldiszített *Panhaus-fogadó*ban bemutatják az építő-bizottságot, amelynek vezetője, *Falk* piébanos, hazafias beszédet intézett a főherceghez, aki rövid, barátságos szavakban válaszolt.

— **Rozé léghajója.** A *Neues Wiener Tagblatt*nak írják Párisból a következő érdekes léghajós történetet. *Rozé* léghajós tegnap tett kísérletet új léghajójával, melyről azt állította, hogy a legnagyobb mértékben kormányozható. A léghajó két gömbből áll, melyek alumínium rudakkal vannak egymáshoz erősítve. Az egész alkotmány tizenkét méter magas s két emeletes. Az egyik emeleten van *Rozé* kapitány elegáns szalonja, a másikon a gépház, melynek főalkatrésze négy hatalmas csavar. Ezeknek a csavaroknak kellett volna kormányozhatóvá tenni a léghajót. *Rozé* elkelyezkedett elegáns szalonjában s onnan igazgatta a csavarokat — de hiába. Az elegáns léghajó nem csak nem volt kormányozható, de meg sem mozdult a helyéről, úgy hogy *Rozé* szégyenszemre kénytelen volt elhagyni szép, de használatlan léghajója elegáns szalonját.

— **Apró szerelmek.** Egy párisi család tizenháromszentdős kis *Georgja* a napokban elűnt. A szülői kétségbeesett és amint ez már ilyenkor szokás, a rendőrséghez szaladtak segítségért. Ott azt mondták nekik, hogy egyelőre nem segíthetnek rajtuk, de mindenesetre érdekes, hogy éppen a fiuk eltűnésével egyidőben hagyta ott a szülői házat egy tizenkésztendős kis lányka is. — Kisült, hogy a lányka távoli rokon, akivel gyakran üsszejött a fiu. Tehát szökésről van szó. — Hiábaváló volt azonban minden keresés, a párocskát nem tudták fölfelezeni. A fiu egy Páris közelében levő régi malomba szöktette a kis lányt s — szerelmek voltak nagyon a gyerekek. Azonban elfogyott a kenyér s az otthonról hozott csokoládé és egyéb jók is és a kis lány békétlenkedni kezdett, hogy így nem aludtak. Ébeseben nem lehet szereléről tárgyalni. — A kis lovag, hogy elbáritson a szerelem utjából minden akadályt, napok óta minden reggel begyalogolt Párisba és összelokkodott a boltokban holmi kis elemőzsiát, amivel aztán újra csak kikapta a régi malomba. Egy ilyen utjában azonban rájacsipkáltak a tolvajságon s bekísérték a rendőrség épületébe. Ott aztán kivallatták belőle az egész szerelmi történetét — s hazaküldték az apjának. A kis lányért is kimentek a malomba.

— **Kenyer-szállítás.** A budapesti első honvédkerületbeli állomásokon elhelyezett honvédszapatok számára 1901. évi január 1-től 1902. évi december hó 31-ig terjedő időtartam alatt szükséges kenyér szállításának biztosítása végett zárt irásbeli ajánlatok útján versenytárgyalást tartanak. A versenytárgyalást *Kun-Félegyháza* részére október elsején, *Gyula* részére október 4-ikén, *Jászberény* részére október 2-ikán, *Debreczen* részére október hetedikén, *Zilah* részére október tizedikén tartják meg. A teljes szövegű hirdetmény a budapesti kerületi parancsnokság hadbiztosági osztályában tekinthető meg.

— **A vasúti tisztviselők mozgalma.** A vasúti tisztviselők mozgalma előkészületei a vasárnapi nagygyűlésen nyerneket betetőzést. Mint korai és jöslat-szerű hírt közlítettük a *Magyar Szónak* a fizetés-rendezésre vonatkozó információját. Laptársunknak erről az információjáról, amelyet fentartással közöltünk, a félhivatalos *Magyar Nemzet* ezt írja:

A felmerült kombinációkkal szemben illetékes helyről arról értesülünk, hogy *Hegedűs* Sándor kereskedelemügyi miniszter tényeg gondot fordít az államvasúti tisztviselőkre helyzetük javítása érdekében meg is indította a szükséges előmunkálatokat, ami bizonyos az is hogy az ügy még csak az előmunkálatok stádiumában van s ennek folytán minden ezzel ellenkező hír önkényes kombináció.

A vasutasok vasárnapi nagygyűlésükön döntik el a memorandum átadásának részletkérdéseit s előreláthatólag még a jövő hét folyamán a kereskedelemügyi miniszter elé járul a vasúti tisztviselők monstre-küldöttsége.

— **Egy uriaszony balesete.** Komoly baleset érte ma reggel *Baumgarten* Izidor helyettes korona-ügyész édesanyját. A Mátyás király-uton *Majorossy* Gyula 11 éves iskolás fiu kerékpárjával elűtötte. *Baumgarten* német hordágyon vitték a Mátyás király-ut 15. sz. a. levő lakására, ahol most súlyos betegen fekszik.

— **Gyilkos cigányasszony.** *Soproni* tudósítónk távirata nyomán közöltük, hogy *Szent-Márton* községben tegnap a piacon egy parasztságony holttészten akadtak, akinek a nyaka egészen keresztül volt vágva. A soproni csendőrség ma kézrekerített egy cigány-asszonyt, akit valószínűleg alaposan vádolnak a tett elkövetésével.

— **Fortuna szekerén.** A ferencvárosi polgári iskolában megüresedett az igazgatói állás, tehát gondoskodni kellett helyettesről a tisztség betöltésére. Ez ideig az volt a szokás, hogy az ilyen helyettesítési ügyeket az iskolai ügyosztály intézte el s a tanács számára nem maradt fenn egyéb tennivaló, mint hogy tudomásul vette a jelentést. Most azonban másként történt. A tegnapi közgyűlésen az egyik városatyá annyira protegálja az állásra *Horesik Kálmán*at, hogy azt is kijelentette, hogy ha nem az ő kívánsága szerint intézik el az ügyet, a következő közgyűlésen interpellálni fog a dologban. Ma aztán a tanács csakugyan az ő javára döntött, de nagyon is különös formában. Két jelölt volt. *Horesik Kálmán* és *Szemző Lajos*. *Szemzőt* többen szerették volna belesegíteni az állásba, mint mennyi híve *Horesiknak* volt. A kiállításba helyezett interpelláció azonban szöveg ütött a tanácsnak fejébe s miután nem tudtak megállapodni, elhatározták, hogy titkos szavazattal döntenek. Az se segített. Háromszor szavaztak s mind a háromszor annyi szavazatot kapott az egyik jelölt, mint a másik. Végre is elhatározták, hogy sorshuzással döntenek. A tanács jegyzőjének a kalapjába beledobták a két nevet és kihúzták belőle a *Horesik Kálmán*ét. — Ezzel a komolysággal intéztették el az ügy.

— **Abdullah Kheser.** *Badenben* fogták el a minap ezt a perzsa urat, aki *Teberánból* jött egyenest mint orvos, s zár alá került, mint kuruzsló. Májusban már *Bécsben* tettek ellene följelentést, amelyhez egy prospektusban mindenképp leendőletes szavakban emlékezik meg arról a hatalmas védelemről, amelyben a Keleten élő keresztényeket *Ferenc József* részesíti; de csakhamar ráter az ő orvoszerése, amelyet *Ambradurin*-nak nevez és természetesen a legnagyobb melegséggel földicsér. Ez az orvosság szerinte a legsúlyosabb betegségeket is meggyógyítja, még azokat is, amelyek ellen az orvosi tudomány sem tud már segítséget. Akkoriban, noha kuruzslás vádjá miatt ült a bíróság előtt, fölmentették. A szakértőként szereplő orvos ugyanis kimutatta, hogy az *Ambradurin* semmi más, mint a minden patikában kapható *Ambradurin*. *Abdullah Kheser* azt monddta, hogy *Bécsbe* azért jött, hogy gyógyító módszerét bécsi klinikákon kipróbáltassa. Tárgyal is *Nothnagel* és más professzorokkal, mert a reuma ellen is kitalált valami csuda-hatású orvosságot. Csakugyan járt is egy-két klinikán s *Bécsben* általánosan ismert alak volt az előkelő perzsák öitözékében. Járt *Karlsbadban*, *Mariénbadban* s onnan került *Badenbe*, ahol valami *világvallásnak* és a fejedelmek és népek között lévő általános békenek is csinált propagandát. De végül megint csak mint kuruzslót fogták be.

— **Rejtélyes szélhámós.** Sok gondot okoz most a rendőrségnek egy szélhámós, aki becsapta *József főherceg* udvari irodáját s ezenkívül több betörést és lopást követett el. A szélhámós a rendőrséghez jutott, amely azonban nem tudja megállapítani a szélhámós személyazonosságát. A múlt hónap elején történt, hogy dr. *Nánásy* Ödön budapesti ügyvéd *József-körút* 65. szám alatt lévő lakásába betörték és 1505 koronát és ékszereket ezüstneműt elloptak. Kéссell tovább az ékszereket értékesítették és ekkor a gyanu egy szélhámós ellen irányult, aki *Öcs Albert*, *Jász Guidó*, *Róth Nándor* és *Kovács József* nevek alatt szerepelt az ország különböző részeiben. Ekkor kiderült az is, hogy a sok nevű szélhámós *Vaál* községben az uradalmi kastélyból *Schald* József mérnök tekete szalonruháját ellopta. A szélhámós a saját ügyvetlensége juttatta a börtönbe. A múlt hónapban *Alesuthon* beállított *József főherceg* udvari irodájába és *Kovács* János névre hamisított bizonyítványal nagyobb pénzsegélyt vett föl. A vakmerő ember egy héttel később, augusztus 13-án újra beállított a főhercegi irodába, ahol egy *Miklós Géza* gazdasági írnök névre kiállított hamis bizonyítványal újabb segélyt kért. Ekkor felismerték, azonban előtagt és így került a budapesti főkapitánysághoz. A kihallgatás során nagy nevet is bediktált és személyére nézve minden levilágosítást megtagadott. Azt vallja, hogy *Róth Mária* az anyja, törvénytelen gyermek s *Pozsonyban*, 1883. évben született. Külsője után itélve uriember.

— **Lezuhant mérnök.** A *Frankfurter Zeitung*nak jelentik *Garnischből*, hogy *Reger* meteorologus és *Brandes* mérnök, aki ott kísérleteket tett a drót nélküli való táviratozással, kirándult a *Rüffelwandspitze*re. Utközben *Brandes* lezuhant a *Böllenthalba*. A szerencsétlenség helyére embereket küldtek ki.

— **Őskori temető.** Mint *Boroszló*ból táviratozzák, a *Schlesische Zeitung* közli, hogy egy környékbeli nemesi birtokon ásáskor őskori pogány temetőre bukkantak. A boroszlói muzeum igazgatója, aki az ásásokat vezeti, azt tartja, hogy a temető a bronzkor-szakkból való.

— **Titkos halál.** *Schebest* István síroccói (Sárosmegye) görög-keleti lelkész tegnap este a *Predeal*-szállóban szállt meg. Ma reggel azután ágyában holtan találták. Agya mellett egy üres orvosságot üveg fektűd. Azt hiszik, hogy a beteg lelkész, aki gyógykezelte magát *Budapestben*, szélhűdés érte. Holttészét az orvostani intézetbe vitték.

három fogásból és teából állott s amelyen résztvettek *Ferenc Ferdinánd* és *Frigyes* főhercegek, báró *Hornig* püspök, *Fenyvessy* Ferenc főispán, *Kolosváry* József alispán, *Selley* miniszteri tanácsos, *Vajda* Ödön apát, továbbá a tábornoki kar köréből *Krieghammer* hadügyminiszter, báró *Beck* tábornokszernagy, *Kropacsek*, *Schöneich* és *Pittreich* tábornokok, a főhadsegédek stb.

Kropacsek tüzérségi főfelügyelő *Scotti* őrnagygyal még ma kocsin a hajmásági telepre utazott. A király holnap reggel 1/7 órakor megy kocsin a lövőgyakorlatokra.

A szeptember havában Pécs környékén megtartandó nagy katonai hadgyakorlatok alkalmával a kereskedelmiügyi minisztériumnak szeptember hó 3-án 59107—VI. sz. alatt kelt jóváhagyásával a vasuti üzletszabályzat 63. cikkét illetve a nemzetközi egyezmény 5. cikke, valamint annak végrehajtására vonatkozó határozmányok 6. cikke alapján az áruszállításnál következő forgalomkorlátozás jog életbe lépni: 1. Szeptember hó 16, 17, 18. és 19-én a légrád-barcsi vonalrészén gyorsárú, élő és gyorsan romló teherárú kivételével az összes teherárúforgalom meg lesz szüntetve. 2. Az ezen vonal állomásaira rendelt, vagy ezen vonalon átmenetileg továbbítandó, illetve a teherárúforgalomnak az 1. pont alatt említett korlátozása folytán netán feltartóztatott polgári teherárú részére (élő állatok és gyorsan romló teherárú kivételével) a szabályszerű szállítási határidőkhöz négy napi szállítási póthatáridő állapított meg.

Sedan felé.

— III. Napoleon utolsó udvari vonata. —

Budapest, szeptember 5.

Szeptember 2-ikán múlt harmincegy esztendeje, hogy Sedan mellett eldőlt a nagy ütközet, amely után III. Napoleon fogságba került és a francia császárság összeomlott. A bukást megelőző végső epizódokat fellelevenítik ez alkalomból.

Napoleon augusztus 30-ikán nyolcadfél órakor este megérkezett Carignanba, otthagynván Baybelben Mac-Mahon marsallt, aki biztosította arról, hogy „minden jól megy”...

Csakhogy Napoleonnak a marsalltól való elválása után időközben Beaumont és Monzon mellett újra megverték a francia hadsereget. Mac-Mahon az ordonánctisztségnek, Bossan hapitányának a következő parancsot diktálta: „Mondja meg Ducrot tábornoknak, hogy lehetőleg védjék bennünket és Douzyn vagy Carignanon át visszavonulásunkat ledezza. Nem tudom még, hogy mit fogok tenni. Mindenesetre intézkedjék, hogy a császár, amely gyorsan csak lehetséges, Sedan felé utazzék.” A marsall a császárra nézve állítólag energikusabb szót használt, ezt azonban elhallgatják...

Nyelcadfél órakor Ducrot tábornok és Bossan kapitány Carignanba érkezett. A császár valami Hablot nevű urnál lakott. Mind a ketten rögtön bejelentették magukat Napoleonnál. Ducrot röviden beszámolt a Beaumont—Monzon leveretésekről. Napoleon éppenséggel nem akarta elhinni, de azért tiszser is elmondatta a dolgot és késébeesetten mondotta:

— De hiszen ez lehetetlen! A mi pozícióink nagyszerűek voltak. Milyen csapás! Istenem, milyen csapás! Milyen keserves balvégzet!

Ducrot erre tudatta Mac-Mahon parancsát, amely a császárnak Sedan felé való elutazását rendelte el. Napoleon vonakodott; a csapatoknál akart maradni és osztozni akart sorsukban. De Ducrot nem engedett; a császárnak a csapatok közt való jelenléte zavarta volna a marsallt és akadályozta volna a visszavonulást. De Napoleon még sem adott döntő választ. Ducrot és Bossan visszavonult, mire a császár tanácskozott az adjutánsaival, akik végre rábírták az elutazásra. Egy ordonánctiszt a pályaudvarra sietett, hogy egy különvonatot állítasson össze sűrűn.

A pályaudvaron nagy volt a zürzavar; háromszáznál több, municióval és elég élelemmel megrakott vagon állott a sineken. Husz perc alatt állította össze a császárnak való különvonatot Pierre, aki még most is fogalmi lónök Carignanban. A lokomotív után podgyász-kocsi következett, majd vegyes kocsi (I. és II. osztályú fiúkével), végül ismét podgyász-kocsi.

Napoleon gyalog ment a pályaudvarra s csak három főhadsegéd kísérte. A császár az I. osztályú kupéba ült az egyik tábornokkal, a másik két tábornok a II. osztályú fiúké foglalta el.

Pierre a lokomotívra ment, a lokomotívvezető és a fűtő mellé. A vonat kilenc óra negyvenöt perckor indult el és eltűnt az éjszakában a császárral és sorsával, Franciaország sorsával Sedan felé...

A szerencsétlen császár teljesen megtörtén ült a régi vagon-kupé párnázott ülésén. Az elromlott lámpást meg se lehetett gyújtani. Sötétben ült a császár csak elmaradhatatlan cigarettájának a parázsa vil-

lant egyet-egyet. Időnkint balfelől feltűntek a messze-
ségben a osaták után pihenő németek őrtüzei.

A vonat lassan haladt a sötét éjszakában. Douz mellett francia csapatok tartóztatták fel.

— A császár van a vonaton! — mondotta Pierre.

A tisztek arra visszahúzódtak a sinektől s a vonat újra elindult a katonák sorfala között, akik közönyösen nézték elvonulását.

Bareillest odahagyva, amely később tanúja volt a *Les dernières cartouches* cím alatt ismeretes heroikus küzdelemnek, Pont-Maugisba ért a vonat, ahol egy lovastiszt lépett a császár kocsijába és átadta Napoleonnak *Bazaine* egy táviratát. Hogy mi volt abban a bizonyára több napig hevert táviratban, senki sem tudta meg, senki sem beszélt róla és tartalma örök titok marad...

Végre megállt a vonat a sedáni ideiglenes pályaudvaron, amelyet az ugynevezett Porte de Parisól négyszáz méternyire rendeztek be.

Pierre sietve ugrott le a lokomotívról és kinyitotta a vagon ajtaját. A császár nem mozdult.

— Sire — mondotta Pierre — Sedanban vagyunk. Kiszáll vagy folytatja az utját felséged?

— Hová akarja, hogy menjek? — kérdezte most a császár.

— Sire, — felelte Pierre, — az ut még szabad, Méziéresig mehetünk, ott felséged biztonságban lesz...

— Nagyon helyes, — szólalt meg most a tábornok, aki a császárt kísérte, — ott találkozunk *Binoy* tábornok hadtestével, ott szervezik az ellenállást és meg is lehet várni Mac-Mahon marsallt.

— Minek menjünk tovább? — fejezte be a császár. — Osztozni akarok a hadsereg sorsában, bármilyen következzék is. *Maradjunk Sedanban*...

Napoleon odahagyta a kupét és egy vasuti alkalmazottól kísérve, gyalog ment a Porte de Paris felé. A főhadsegédek a nyomában. Körülbelül tízenegy óra volt. Sedan városa aludt és nem is sejtette, hogy ámbár a nem messze lévő Beaumont mellett vesztett esaták zajlottak le, csakhamar borzasztó katasztrófiának lesz a helye. Sedan a védelemre volt szervezve, az öröket megduplázták, a várkapukat bezárták.

A Porte de Parisnál a császár, aki köpönyegébe volt burkolva, nem ismertette meg magát. *Charles Nessleron* tartalékos hadnagy, ügyvéd azóta meghalt, fogadta a császárt mint őrszolgát, de nem ismert rá. A császár tábornoki uniformisára hivatkozva meghagyta hogy bocsássa be. A hadnagy engedelmességet, köszöntőt a sedáni ténparancsnokot, *Beurman* tábornokot és a prefektúrát hívatta.

A császár tovább ment s másfél kilométernyi gyaloglás után tizenkettőfél órakor éjjel szintén oda ért a prefektúrára.

Képzeltető, milyen izgalmat kellett ott a császárnak éjjeli megjelenése két nappal azután, hogy fia, Lulu herceg ott átvonult. Nagy sürgés-forgás támadt és hamarosan hálószobát rendeztek be Napoleon számára.

Ez a prefektúra volt az utolsó hivatalos ház, amely a francia császárnak hajlékot adott.

Három nappal később véres harc után III. Napoleon átadta Vilmosnak a kardját és odahagyta Sedant, hogy *Wilhelmshöheba* menjen fogságba.

Az utolsó nyaraló.

Budapest, szeptember 5.

Ma reggel érkezett haza az utolsó nyaraló. Hosszu, csontos természetű súlyos teveszór hawelock ledte, a nyaka erős plaidbe volt burkolva. Az egyik kezében esernyő, a másikban barométer villogott. Az eső kegyetlenül szította, s a boidogtalan ember az ügyvédjéhez rohogott.

Dult vonásai hosszú szenvedések nyomait mutatták, s az ügyvéd nemes szánalommal hámozta ki a súlyos ruhaneműkből.

— Mivel szolgálhatok?

— Be akarom perelni az északkeleti depressziót, mondotta a szétázott nyaraló, tompa dühvel.

— Milyen címen? — kérdezte az ügyvéd szárazon.

— Kártérítés címen. Engedje, hogy előbb rendezjem gondolataimat.

Az utolsó nyaraló előkereste gondolatait, kiterítette az asztalra és száritani kezdte. Mikor ezzel megvolt, a rendezéshez fogott. A rendezés lóugrás szerint történt, s háromnegyed óráig tartott. Az ügyvéd türelmetlenül kezdett.

— Uram, ügylétszik, ön itt akar nyaralni.

— Mindjárt kész leszek, csak az évszámmal nem vagyok tisztában.

— 1901.

— Köszönöm, ha a napot is megmondaná...

— Szeptember 5.

— Lehetetlen!

— Tessék a fali naptárt megnézni.

— Az ám... ki hitte volna! Ó, az az északkeleti depresszió!

— Mi baja van vele?

— Hogy mi bajom van? Az a bajom, hogy az a nyomorult északkeleti depresszió már a harmadik nyaramat teszi tönkre. Ezeket költök s nem tudom magamat kinyaralni. Üldöz, utazik reám. Szegény anyám, ha tudta volna...

A oszromvív ember zokogni kezdett, könnyei összeleolytá az esernyőről lepergő csöppekkel. Mikor valahogy magához tért, szakgatottan folytatta:

— Három esztendő óta hajszol, kerget, üldöz az északkeleti depresszió. Ahová megyek, a sarkamban van. Próbáltam júliusban, augusztusban, szeptemberben nyaralni. Nem sikerült. Az északkeleti depresszió utánam lesett. Hajtóvadászokat tartott reám. Kelet felől erősödő csapadékkal. Voltam Baden-Badenben, voltam Pomáz-Pomádon, voltam a Kárpátokon, voltam az Adrián, de az északkeleti depresszió maximuma végig kergetett a Kárpátoktól-Hajdu-Dorogig. Onnan jövők, ott sem volt maradásom, kiöntött mint az ürgét. Nézzem reám, ürge vagyok, ürge, icipici ürge...

Az utóbbi szavakat zokogva énekelte. Éneklő gúrsökbé esett és recitativo követelte:

— Perelje be, uram, az északkeleti depressziót.

— De hol?

— A meteorológiai hivatalnál, az az ő illetékes hatósága.

Az ügyvéd, miután az előleget szabályszerűen nyugtázta, megnyugtatta kliensét.

— Legyen nyugodt, majd megtételeztem. Addig is tilje le Vácson azt a 14 napot, amit párvialalért magára sóztak.

— Vácson? Nem megyek vidékre, elég volt...

Az ügyvéd titokzatosan a füléhez hajolt:

— Méhet bátran, barátom. Epp most olvasson, hogy az északkeleti depresszió minimuma Vác felé húzódott.

— Igazán?

— És zárt alakot öltött az államfogház fölött.

Az üldözött nyaraló kéjesen kapkodott levegő után.

— Zárt alak! Pompás! Hisz akkor Vácson nyaralni lehet.

— Az államfogházban.

— Hisz akkor szivhatok egy kis ózont.

— Az államfogházban, igen.

Luotán.

SHINHAZ, ZENE.

** A bőlosó. A primadonnának az idén bamarabb munkába állanak, mint az előbbeni évek őszi-szezonjaiban. *Márkus* Emiliát, aki egyébkor csak szeptember második felében jelent meg a nemzeti színpadon, már ma este viszontláthatja a közönség. A jeles művésznő *Brioux* bőlosójében lépett föl a vakáció után először és a jubileumos darab főszerepét, *Laurenceot*, megint teljes hatással játszotta. Megjelenésekor a nézőtér tappsal üdvözölte és a felvonások végén sűrű kihívások voltak. A többi szereplő szintén animóval működött közre. *Marsannét* *Rákosy* Szidi helyett ezúttal *Lendvayné* játszotta és a humánus doktort, régi jó szerepét *Ivánfi* Jenő vette át.

** Operaelőadások a Várszínházban. Egy bécsi újságnak budapesti értesülése szerint a Várszínházban az idei évadban vissza fogják illeszteni a műsorba az operai előadásokat. A színházban hetenként egy operai előadás lenne.

** Vigszínház. A Vigszínházban pénteken, e hó 6-ikán adják ebben a szezonban először a *Titkos rendőrt*. *Mars* Anony jóízű bohósága, amely *Heltai* Jenő átdogozásában tavaly kedvező fogadtatásra talált a bemutató előadás szereposztásában kerül színre. A *Titkos rendőrt* legközelebb megéri az első jubileumát, amennyiben holnap adják huszonegyedszer.

** Fedák Sári a Magyar Színházban. Egy esti lap írja, hogy *Fedák* Sári a *Népszínház* jeles fiatal művésznője, október 1-ével megválik ettől a színházról és a *Magyar Színház* kötelékébe lép át. Szerződését, huszonegyezer korona fizetéssel állítólag már alá is írta.

** Magyar zongoraművész a külföldön. Egy ifjú, magyar zongoraművész, *Ripper* Alice, lényeg sikerrel játszott a napokban *Menter* Zsófia berlini szalonjában. Ott volt *Bulow* grófné, a német kancellár neje is, aki maga is zongoraművész és a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott *Ripper* Alice játékáról. *Menter* Zsófia a fiatal magyar művésznőt értékes aranyórával lepette meg, amelyet ifjú kora óta ő maga viselt. *Ripper* kisasszony a telet *Menter* Zsófiánál fogja tölteni Berlinben, ahonnan néha hangverseny-utra fog indulni.

** Inkey Gizella Szegeden. Dr. *Janovics* Jenő, a szegedi színház igazgatója, három évre szerződött Inkey Gizellát, a *Magyar Színház* széptehetségű, fiatal művésznőjét.

**** Tolstoj-dráma a Budai Színházban. A Fővárosi Nyári Színháznak szombaton érdekes bemutója lesz. Tolstoj Leonak A sötétség hatalma című drámája kerül színre először. A hatalmas Tolstoj-drámát lefordították Európa minden nyelvére: de színre sokáig nem kerülhetett a cenzura miatt. Mikor végre hosszas küzdelem után a cenzura megengedte az előadást, a moszkvai közönség hónapokig ostromolta a Kis színházat, ahol a drámát először bemutatták. Berlinben a Freie Bühne, Bécsben a Deutsches Theater adta elő. Olaszországban a darab majdnem minden nagyobb városban színre került; Zaccani kreálta Nikita szerepét, melyben mindenütt óriási sikert aratott. Párisban Antoine, a Theatre Libre igazgatója mutatta be nagy hatással a darabot. Nálunk a Vígyszínházban akarták színrehozni a darabot, de Jászai Mari távozásával kénytelenek voltak a tervükről lemondani. Makó igazgató mindenestre mulasztást pótol, midőn a nagy orosz apostol e kiváló művét bemutatja a budapesti közönségnek.**

**** A fumei magyar színészet. A fumei magyar színészet új rezsímjére vonatkozólag Krecsányi Ignác, a temesvár-budai színházak igazgatója egy estlapon nyilatkozik. Erre vonatkozólag dr. Janovics Jenő, a szegedi színház új igazgatója a következő nyilatkozatban világítja meg a fumei magyar színészet ügyét:**

Egy némety lélekrészt elosztása előjából kénytelen voltam a napokban a fumei színház körülményeit nyilvánosságra hozni. Krecsányi igazgató ur, akinek nagy érdemeit mindenkor és ama nyilatkozatomban is a legteljesebb mértékben méltányoltam, e miatt haragosan támad meg. A közönség előtt való ilyen természetű és hangu vitaközlésbe bocsátkozni nem akarok, de nyilatkozatomban van egy pont, amely komoly vád ellenem s erre felelnem kell. Azt állítja Krecsányi ur, hogy én „informáltam, igaztaltam, ingereltem elene” a színházi bizottság néhány tagját, hogy ne bocsássák el április végéig. Nos hát kijelentem, hogy ha Krecsányi ur csak egyetlen élő lelket meg tud nevezni akit én bár csak egy óvadettét szóval is ilyen értelemben informáltam, ugy én azonnal lemondok minden jogomról a fumei színház iránt, s lefelelem azt az óriási bánatpénzt, melyet erre az esetre szerződéses megállapít. Krecsányi ur nyilatkozatának többi része nem érintet s nem catojja meg azt a tényt, hogy amennyiben én az arénát az utolsó pillanatban nagy áldozatok árán ki nem béreltem a magyar szó számára, ugy a Fenei színházban a jövő nyáron csupán olasz staggionék játszanak.

Dr. Janovics Jenő.

**** Az új éra első próbája. A Magyar Színház új érája a közönségre nézve voltaképpen csak október elsejével kezdődik, de a szinpadon a mai nappal már megkezdődött. Ma délelőtt tartották ugyanis az új éra megnyitó darabjából, a Szerencsillag (The lucky star) című angol operettből az első próbát, a színház új mesterének, Bekéssy Ferencnek a vezetés alatt. A Szerencsillag főszerepe Ledofsky Gizella és Soyzer Iona ke szében vannak.**

**** Színészhasznosság. Palásthy Sándor, a Magyar Színház tehetséges fiatal művésze eljegyezte Bukovich Erzsike kasszonnyal.**

**** Az eperjesi színház igazgatója. Azzal a hírral szemben, hogy az eperjesi színház Csóka Sándor kapta meg, azt az értesítést vesszük, hogy Eperjes város hatósága Krémer Sándornak adta ki a színházat nyolc más pályázó ellenében.**

A becsületbíró.

— Szerző a darabjáról. —

Lépj a deszkákra és ajánld magad
A közönség szemének. — Póz nélkül,
De lelkesen szólj. Egyszerű valód,
Mely kevesebbnek vagyik látszani,
Mint joga volna, engem is ajánljon.
Már hallom künn a nézők zsvaját,
Akik nagy díszben feszült figyelemmel
Jöttödre várnak. — Ah! tetszésül
Aggasztja lelkem. — Az lesz-e nekik
Szép, a mi nékem kedves, s visszatetsző,
Mi a köznap szennyes tusáiban
Engem gyűlölni megtanít vala?
A szenvedélyek rézszeg vihara,
Mely gyilkos tüzzel döntött sírba téged,
Fog-e elhatni lelküdig? Fog-e
A néma bú, a látgy engesztelődés
Pergő harmatja megcsillanni majd,
Mint arcaimra egykor folydogált?
Mindegy. A nyílt szó köti emberét.
Kihívó léli, ki az elismerést
Nem telttér várja, szóért keresi.
Itt állok. Itélkezetek fölöttem.
Főlelem kedvezéstek, de ha tán
Nem tetszem: marad némi vizsgám.
Akartam tenni. — Bárha vágyaim
Nagyobbak voltak, mint erőm, s karom —
De mertem. Ha a való megmosolyg,
Mert ködképek, hiú álomnak éltünk,
Mindegy. Legalább bátran álmódánk.

Zivuska Jenő.

MŰVÉSZET.

□ **Az Andrássy-szobor. Széll Kálmán miniszterelnök, az Andrássy-szoborbizottság elnöke, a szoborbizottság többi tagjaival együtt, holnap látogatja meg Zala György szobrász műtermét. Andrássy Gyula szobra már teljesen készon áll s a látogatás célja az, hogy eldöntsék, vajjon a talapzatot természetből vagy márványból készítsék-e.**

□ **Női festő-iskola. Karlovsky Bertalan és Tolnay Ákos festőművészek az idén is megnyitják női festőiskolájukat a Városligeti-fasor 22. szám alatti helyiségben. A tanfolyam október elsején nyílik meg. Szeptember 15-én az iskola tavalyi növendékeinek az iskolában készített műveiből kiállítást rendeznek. Az új tanfolyamra már most lehet jelentkezni naponként délelőtt 11 órától délután 2 óráig Karlovsky Bertalannál (a Damjanich-utca 32. sz. alatti műteremben), ki a két festőművész mellett maga is részvevő a tanfolyam vezetésében.**

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **Elhalasztott ülés. A Magyar Történelmi Társulatnak ma délután kellett volna a nyári szünet után első ülését tartania, de a tagok oly kevés számmal jelentek meg, hogy az ülés megtartását a jövő hónapra kellett halasztani.**

□ **Keltós könyvvezetés elmélete. Faludi Béla mérnök ily címen kitűnő szakkönyvet írt. Könyve megírásánál az a cél lebegett előtte, hogy a keltós könyvvel lényegét, a főkönyv megnyitásával, vezetésében, lezárásával nyilvánuló törvényszerűséget világos módon juttassa kifejezésre. Ezt azáltal iparkodik elérni, hogy a tizedes számokkal kidolgozott hosszadalmas példák helyett egyszerű betűszámok példákat vesz, úgy hogy ezáltal azok is, kik az elemi algebra bekezdő részében egy kissé jártaak, alaposan előhoz érnek. A szép kiállítású könyv a beszerzőbányai Hungária nyomda izlését dicséri.**

□ **A Beosztottbíró. Zivuska Jenő négyfelvonásos tragédiája, mely két év előtt a Teleki-díjat megnyerte, megjelent nyomtatásban is a Lampel (Wodianer) cég kiadásában. A tragédia a Fővárosi Színházak Műsora című gyűjtemény 102. füzeté, ára 30 fillér.**

EGYESÜLETEK.

(A Magyar Országos Pincőregyesület alakuló gyűlése.) A Magyar Országos Pincőregyesület ma délelőtt tartotta alakuló gyűlését a Metropole szálloda külön termében Széts Lajos elnöklésével. Résztvettek az alakuló gyűlésen: Szeged, Temesvár, Kassa, Nagyvárad, Győr, Arad, Szatmár. Pécs és több vidéki város szakgyűléseinek kiküldöttei. A közgyűlés eldöngölte az alapszabályokat, melyeket dr. Solti Ödön ügyvéd terjesztett elő. E szerint az ujonnan alakult Országos Pincőregyesület célja a munkaközvetítés kérdését az állami munkaközvetítő egyesülettel egyetemben a helyes irányban megoldani. A betegesítést, a szakoktatást, a munkabiztosítást, a nyugdíj képezt, a további tárgyalások lényegét, melyek a magyar pincőregyesületnek a legfontosabb érdekeit, tudását és komoly törekvéseit karolják fel. Ezután Kalmár Fabián tett indítványt arról, hogy a mozgalmi bizottságok által gyűjtött összegeket mire fordítsa a közgyűlés. Az új egyesület elnöke Széts Lajos lett, titkára Kalmár Fabián. A közgyűlést társaság követte, melyen Bokros Károly, az országos nyugdíjintézet elnöke, Wirth Ferenc, a Budapesti vendéglős ipartársulat alelnöke és több előkelő szállodás vett részt. Kommer Ferencnek a nyugdíjgyűlésről minap elhunyt alelnökének emlékére alapítványt gyűjtöttek az országos nyugdíjgyűlés alapjává.

Nyíltér.

TROPON

a gyomorbajosok legjobb tápláléka.

A gyöngyösi érzést, mely a rossz emésztésűknél, a táplálék tökéletlen feldolgozása következtében fűlik, a Tropon hamar megszünteti.

Ez a könnyen emészthető fehérje, melyet a leggyöngyösi gyomor is elbir, lehetővé teszi azoknak is, kiknek beteg gyomra a közönséges ételeket megemésztani egyáltalán nem képes, hogy szervezetüknek mindennap annyi fehérjét juttassanak, amennyi annak jó erőben tartásához szükséges.

Dr. Sarbó Artur

egyetemi magántanár lakását

V. Aulich-utca 7. (Szabadság-tér) alá helyezte át.

Ügyvéd urak figyelmébe.

Egy 25 év óta fennálló, jó hírnévű örönmű ügyvéd irodája Budapestben átvett. Levélbeli tudakozásokra emelkedik Schwarz József hirdetések felvétel irodájához, Budapest, Marokkai-utca „Visszatérülési” jelző alatt.

(Az e rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ **Bűnös — nem bűnös?** Ez év április 18-án Steiner Emma magánzózó nagy meglepetéssel konstata, hogy 1200 korona értékű butonjai nyomtalanul eltűntek. A gyamu Kovács Józsefné takarított 16 éves Teréz nevű leányára irányult. A leány eleinte tagadta a lopást, de később bevallotta, hogy a butonokat 6 lópta el s elzalogosítás után a pénz egyrészt elmulatt, a másik részt pedig anyjának adta át megőrzés végett. E vallomás folytán a leány lopás büntetvével, az anya pedig orgazdaság büntetvével vádolva került a vádlottak padjára. A törvényszék előtt megtartott tárgyaláson Kovács Józsefné váltig tagadta, hogy tudott volna a lopásról. Leánya, mikor a pénzt átadta neki, azt mondta, hogy ezt ő a vőlegényétől kapta. A leány ellenben a tárgyaláson is beismerte bűnét. A törvényszék a leányt lopás vétségéért 4 havi fogházra, anyját pedig orgazdaság büntetvéért 6 havi börtönrre ítélte. Az ítéletben Kovács Teréz megnyugodott, de ugyanő, valamint Kovács Józsefné védője felebezést jelentettek be. Így került fel az ügy a kir. ítélőtáblához, ahol másodikban ma tárgyalta a nyilvános ítérőgyalog-tanács Frenreisz tanácselnök elnöklése és Szabó bíró előadása alapján. A királyi ítélőtábla mind a két vádlottat felmentette a vád terhe s következményei alól. Erdekes az ügyben, hogy Kovács Teréz felmentése ellen a főügyészi helyettes felebezést jelentett be már csak azért is, mert a leány időközben teljesen kitűntette a törvényszék által reá kimért 4 havi fogházbüntetést.

Bécsi otrombaság.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, szeptember 5.

A bécsi obskurus sajtó nem átalotta ujjában pszichológusainak körébe vonni a magyar igazságszolgáltatást. Két újság, névszerint a Volksstimme című „radikal-demokratisches Organ” és az Allgemeine Textilzeitung jellemezhetetlenül brutális támadást intézett a budapesti ügyészi kar ellen. Alább lesz alkalmunk kimutatni, hogy épp oly gonosz, mint rosszhiszemű támadásokról van szó. Hogy a magyar ügyészi kar a köztudat előtt makulatlan tisztaságban áll s hogy igazságszolgáltatásunknak ez az intézménye épp oly mértékben bírja a közbizalmat és a közbeesülést, mint a mily mértékben azt megérdemli, arról ebből az alkalomból feleslegesnek látszik szót ejteni.

Az első támadást a budapesti ügyészség ellen a két bécsi újság ez év január havában intézte. Ugyanegy totra való cikkben elmondotta, hogy a Soymer testvérek budapesti cég fizetéseképtelenségénél és a hitelezőkkel való egyezkedésnél szabálytalanságok fordultak elő s hogy egy budapesti kir. ügyész és egy főügyész összekötetésben állott a vagyonbuktott kereskedőkkel.

Az akkor világgá röptett és hivatalosan, a bécsi államügyészség útján megcáfolt rágalmakat az Allgemeine Textilzeitung augusztus 5-iki számában megújítja. Ez az újság tudja, cöltudatosan a következő valótárságokat közli:

Tavaly február 28-án esődbe került a Sommer cég s az osztrák gyárosok és nagykereskedők közel fél milliót visztettek ez alkalommal. Az üzlet azután továbbra is iönnmaradt a két első cég-tuladonos feleségének a neve alatt, de az asszonyok cége is csakamár beszűntette fizetését. A magyar ügyészség, írja a bécsi lap, 1900 július 25-én hamis bukas miatt vádat emelt a Sommer testvérek ellen s ma emult egy teljes esztendő s tárgyalás nem volt a dologban. Ezt a bécsi lap különösképpen találja, s azt a megjegyzést fűzi hozzá, hogy az egész dolog olyan benyomást tesz reá, mintha itt egy szervezett társasággal volna dolga, amely szedelést és a fizetéseképtelenség terén. Először a Sommer testvérek mennek osődbe, írja a bécsi lap, azután fizetéseképtelenség lesznek a királyi ügyészek, akiknek íngóságait és fizetését esztendőkre lefogalták, s akik ennek ellenére is aktív szolgáltatásban vannak s végül következik az első buktott feleségei. Panaszkodik azután, hogy a magyar igazságszolgáltatás mmd Ezek után nem talál jogalapot arra, hogy Sommereket elogassa, hanem eltűri, hogy estéknkint az Opera nézőterén vagy egyebütt pazarolják az osztrák kereskedők pénzét. Föl-szóllítja a bécsi ügyészséget, hogy védelmezze meg az osztrák hitelezők érdekét s végül így tejezi be:

— Mi készek vagyunk az ügyészségnek kezére járnunk ebben a dologban, amennyiben rendelkezésre adhatunk két váltót Námessy és Mészáros magyar ügyészek zsrójával.

Ismételjük, hogy ez a támadást másodsor intézi a nevezett bécsi újság az ügyészi kar ellen. Törvényszéki rovatunk vezetőjének alkalm volt ebben az ügyben kellően tájékozódni s részben a bécsi lapokból, részben itthon szerzett információkból a következőkben ösmerteti a tényállást.

Az első támadást, bár lényegében igaztalannak és otrombául elulzottnak látta az ügyészség, mégis

őhiszemünk vélt. Sietett tehát a bécsi állami ügyészség utján megcáfolni a hazug híreket.

A *Volksstimme* című újság 1901. február 5-én 512-iki számában le is közölte dr. Bobies bécsi államügyész ellenjegyzésével a következő ófólatot:

Cs. és kir. államügyészség
Bécs.

Not. 4581/1
VII.

Nem áll az, mintha *Mészáros* és *Namessy* nevű urak főügyészek és ügyészek lennének. Az előbbi általában nem tagja az ügyészségnek, az utóbbi pedig alügyész, akinek intézkedési hatásköre nincsen.

Az sem áll, mintha a *Sommer Albert* és *Társá* cég ügyében az ügyészség kiméletet tanúsítana. mert múlt évi márc. 6-ik napján nyomozást rendelt el, és múlt évi jul. 27-ik napján 38066. szám alatt család bukás büntette miatt vádat emelt vizsgálati indítvány alakjában a cég tagjai: *Sommer Albert* és *Sommer Dávid* Dezsó ellen.

A cég által forgatott váltókra nézve pedig az igazság az, hogy a cég, amely hatósági engedéllyel foglalkozt váltóüzemeltetéssel. az 1897. év folyamán barmadik személy közvetítésével 3 darab egyenkint 300 forintról szóló *Namessy-léle* elttogadványt számított le.

Ezek közül a váltók közül kettő annak idejében kifizetett, egyet pedig a cég a bécsi *Schacherl* és *Eckstein* cégre forgatott.

Ezt a cáfolatot hivatalosan közölték az *Allgemeine Textilzeitung* szerkesztőjével s így ennek a lapnak mostani újabb kirohanása nagyobb stílusú revolvernek tekinthető, melyet az ügyészségre szegsz.

Mert ez év február 5-ike óta semmi sem merült fel, mi ezt a támadást indokolta, vagy akár csak cáfolható is lenné. A budapesti ügyészség a törvény egész szigorával járt el a *Sommer testvérek* ellen, mióta az első feljelentést megkapta. Már 1900. március 6-ikán megkereste a rendőrséget, hogy az elrendelt csődös tárgyakban a nyomozást ejtse meg. Meg kell jegyeznünk, hogy a *Sommer és Társa* gyegyonbukott cég ellen két irányban folyt a vizsgálat: család és család bukás miatt. A családi bűnygyben korábban fejezték be a vizsgálatot és a budapesti ügyészség májusban vádiratot is adott be a cég tagjai ellen család büntette miatt.

A beérkezett kifogások alapján a vádtanács szeptember havában úgy határozott, hogy a családi bűnygyet a család bukás bűnygyével egyesíti és mind a kettőt kiadta *Saly* vizsgálóbírónak.

A vizsgálat folyik s a dolog természeténél fogva még néhány hónapig el fog húzódni, mert könnyvszakértőket és számos tanút kell kihallgatni. A bünygytető perrendtartás értelmében letartóztatásról szó nem lehetett, mert a terhelteknek állandó lakásuk és foglalkozásuk van. Ez különben is tisztán a vizsgálóbíró hatáskörébe van utalva, s ha ebben az irányban mulasztás történt volna, amint hogy nem történt, az legkevésbé terhelné az ügyészséget.

Alkalmunk volt továbbá meggyőződni, hogy sem *Mészáros Tivadar*, kit tavaly november havában nyugdíjaztak, sem *Namessy János* alügyész a *Sommer*ek ellen folytatott bűnygyben sem közvetve, sem közvetlenül nem folytak be. A 300 forintra leolvadt váltóadósságuk pedig 1897-ből dotálódik, a mikor a *Sommer-cég* még a legkitünőbb kereskedelmi reno-ménak örvendett.

Mindezekből látható, hogy a bécsi újságok, nevezetesen pedig az *Allgemeine Textilzeitung* nemcsak tudhata, de tudta is, hogy vádjainak semmi alapja nincs. Ez az újság a legbrutálisabb vakmerőséggel is tudatosan rágalmazta meg a magyar igazságszolgáltatást. Nincs okunk a szennyes ipariappal tovább foglalkozni. Magyarazatképp csak annyit ízünk hozzá, hogy Bécsben jelenik meg, hol a düh hamarosan tájétközvő válik, mihelyt magyar ügyekről, magyar intézményekről van szó.

De egyet meg kell említenünk. Hiteles értesülésünk van arról, hogy a budapesti ügyészség vezetősége éber gondnal örködik a fölött, hogy a külföldi, tehát a bécsi panaszosok ügyében is, a leggyorsabb judikatúra intézkedések történjenek. A legtöbb ügyet soron kívül intézik el s külön jegyzéket vezetnek róluk. Ennek köszönhető sok osztrák gyáros, hogy az érdekük ellen folytatott bünygy manipulációkat kiméletlen szigorral torolták meg, s hogy megmentették veszendőben lévő követeléseiket.

A hála, mint töntrőbbieköl láttuk, az, hogy minden ok, sőt minden ürügy nélkül megtámadják és meghurcolják a magyar igazságszolgáltatás egyik épp oly kitünő, mint kifogástalan tisztességű intézményét, aminőnek a magyar ügyészi kart ösmerjük.

Ezzel lezárjuk ennek a piszkos támadásnak az aktáit.

Az ügyre és egy estlapp *Budapesti hitelviszonyok* című cikkére vonatkozólag felkérőnk a következő nyilatkozatot külszésre:

Ugyanazon közlemény, melyet az *Esti Újság* mai száma *Budapesti hitelviszonyok* cím alatt a

Bécsben megjelenő *Allgemeine Textilzeitung* augusztus hó 5-iki számából átvett, január havában a bécsi *Volksstimme* című újságban már megjelent. Akkor hivatalosan megállapított és tisztázott a közlemény adatai. És ugyanezen lap február havi számában a helyreigazító közleményta bécsi ös. és kir. ügyészség közreműködése mellett kiadta. A *Sommer testvérek-cég* bűnygyéhez nekünk semmi közünk sincs, mert ebben az ügyben semmiféle ügyészi teendő sem végeztünk, egyáltalában a *Sommer-léle* ügybe sem közvetve, sem közvetlenül be nem toltunk, sőt azt se tudtuk, hogy a budapesti kir. ügyészségnél ilyen ügy folyik. Azt is csak a *Volksstimme* közleménye után állapítottuk meg, hogy általam *Namessy János* által elfogadott és *Mészáros Tivadar* által girált három darab 3—300 forintos váltót számitott le ezeltől vagy négy évvel, tehát a *Sommer-csöd* előtt három évvel, egy *Sommer testvérek* című hatóságilag bejegyzett váltó-escmpteur-cég. Azért tudtuk meg pedig ezt csak akkor, mert a legnagyobb részben rég visszafizetett kölcsön felvétele és rendezése mindenkor ügyünk közvetítésével történt és így a *Sommer testvérek-céggel* mi sohasem érintkeztünk.

Budapest, 1901. szeptember 5.

Mészáros Tivadar s. k.,
Namessy János s. k.

SPORT.

*. **A tornaklub versenye.** Vitézi tornára készült most a diszkoszvetés és szárdardos siktutásban a *Magyar Tornaklub*. A verseny nemzetközi s jelentkező közt ott van *Janda* is a prágai *Sparta* atléta-egyesület bajnoka, aki 39.20 méteres dobásával a prágai versenyeken elnyerte a cseh bajnokságot. Ez a dobás egyttal világrekord lett s *Janda* a világ legjobb diszkoszvetőjé sorába került. Tavaly a párisi versenyen ugyan a magyar *Bauer Dezsó* legyőzte, de azóta hír szerint tetemesen javult ismét a rekordja. A cseh bajnokkal egész sereg külföldi versenyző száll még sikkra.

*. **A Magyar Atlétaikai Klub** az ösz beálltával újra megkezdette vívőgyakorlatait. E gyakorlatok hétfőn, szerdán és pénteken d. u. 5—9-ig tartanak *Santelli Italo* vívő-mester vezetése alatt a klubnak a *Nemzeti Lovarda* első emeletén lévő vívő-termében. E gyakorlatokban a klub alapító és rendes tagjai külön díj fizetése nélkül résztvehetnek. A többi napokon is, a mikor rendszeres gyakorlatok nincsenek, a klub vívő-tagjainak rendelkezésére áll a terem.

TÁVIRATOK.

A cár és Krüger.

Brüsszel, szeptember 5. Minden ellentétes hírrel szemben közlik, hogy a cár *Krüger* fogadni fogja, még pedig valószínűleg *Livádiában*.

Választások Galiciában.

Lemberg, szeptember 5. A galieziai küszégi kuriák által ma megválasztott 74 tartománygyűlési képviselő közül a konzervatívok (a lengyel központi bizottság jelöltjei) 46 mandátumot kaptak; nyolcat nyertek. A rutének a birtokukban volt 14 mandátumból 13-at tartottak meg, a lengyel néppárt 7 mandátumból kettőt. A mérsékelt baloldal, amelynek azeltől egy mandátuma volt, ma négy mandátumot kapott, a *Stojalowski*-csoport pedig, melyet előbb csak *Stojalowski* páter képviselt, hármat. A lengyel parasztszövetség a birtokában volt négy mandátumból hármat tartott meg. A lengyel demokraták most is két mandátumot kaptak. Ujra megválasztottak egy antisemistát, *Szpondert*. A megválasztottak közt van *Jaworski*, a lengyel klub elnöke, *Pininski* helytartó, *Badeni* tarlományi marsall, *Zaleski* volt miniszter, továbbá *Szajer* és *Barwinski* rutén vezér.

Lemberg, szeptember 5. A mai tartománygyűlési képviselőválasztásokon még a következőket választották meg: *Bieličnik* *Kolicevski* *Viktort*, *Stojalowski* hívét, *Bialában* *Kramarcik* *Ferenc* eddigi képviselőt (lengyel parasztszövetség). *Dombrovában* *Wiliszkievics* *Antal* *Stojalowski*-párti plébánost, *Zeibuschban* *Szved Albert* eddigi képviselőt (lengyel parasztszövetség), *Rusziaciában* *Goluchowski* *Adám* gróf eddigi képviselőt (lengyel központi bizottság), *Turkában* *Siding Mihály* törvényszéki bírót (rutén), *Ravában* *Macikiewicz* rutén plébánost, *Salescickiben* *Podwienski* *Tádét* (lengyel központi bizottság), *Zorkowban* *Prudrow* *Szaniszó* eddigi képviselőt. *Przemysiben* *Kraikowski* *Lászlót* (lengyel központi bizottság), *Rzezewóban* *Szajer Tamást* (*Stojalowski*-párt), *Tlumásban* *Urbanski* *Jánost* (lengyel központi bizottság), *Chrzanowban* gróf *Potocki* *Andrást* (lengyel központi bizottság).

A Wacht katasztrófája.

Berlin, szeptember 5. Az esti lapok még a következő részleteket jelentik a *Wacht* elsüllyedéséről:

A „*Weissenburg*“ az összeütőközés után vontatni kezdte a *Wachtot*, mely azonban 20 perccel később elsüllyedt. Az összeütőközésnél a *Wacht* mentőcsónakja összetört. A *Wacht* parancsnoka utolsóinak maradt a hajón a zászló mellett és csak akkor hagyta el a hajót, mikor annak eleje emmerült. A *Sachsen* páncélos cirkáló orrán megsérült és *Danzigba* ment kijávitás végett. A *Wacht* 48 méter mélyen lecszig. A mentési munkálatoknál különösen a *Sachsen* legénysége tüntette ki magát. A szerenostéltenséget a kormánysszerkezet elromlására vezetik vissza. A *Sachsen* a tüzelőtér és a gépház között furódott bele a „*Wacht*“-ba, minek következtében a víz gyorsan behatolt. Mentőcsónakok a nagy hullámzás miatt nem köthettek ki a hajó oldalán. A legénység ennélfogva arra a vezényszóra, hogy „meneküljön aki tud“, a vízbe ugrált. Csak a parancsnok, az első hajótsíz és a hajómérnök maradt végig a hajón. A *Wacht* kormányra a flotta elindulása előtt megsérült és mint hogy a sérült részek pótlása késett, a hajó csupán kézi erővel indult utnak. Az összeütőközés elkerülhetetlen volt, bár mindkét hajó a legnagyobb erővel hátrafelé hajtotta gépét. Egy matróz a lábán megsérült.

Uj vasuti alagut.

St.-Gallen, szeptember 5. A svájci vasutgyi hivatal hozzájárult a *Lusser-Dietler-Moser-léle* alagut tervezhez, amely szerint az alagut *Wattrilból* *Kaltbrunnon* át *Utnachtba* építették és ennek fejében *St.-Gallen* kantontól a következő hozzájárulást kívánja: A *Toggenburg*-vasut ingyenes átadását a szövetség részére és elvállalását ama költségek felének, amelyek 11.015.000 franknyi előirányzaton felül e tervből folyólag felmerülnek, de legfeljebb 500.000 frank erejéig. A vasutgyi hivatalnak ez a döntése végleges. A szükséges költségek kerek 2½—3 millió frankra fognak rugni. A *Toggenburg* vasutnak szabad kézből való visszavásárlása a vasutgyi hivatal által 2.750.000 frankban vagy részvényenként 343 frank 75 centimesben van megállapítva és szintén véglegesnek jelentett ki. A *Toggenburg* vasut igazgatósága elhatározta, hogy a szeptember végén tartandó közgyűlésnek a vételi ajánlat elfogadását fogja javasolni.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, szeptember 5. A mai tőzsdén a *Nordbahn*-részvények 100 koronával javultak. Ez a körülmény megnyugtatólag hatott és megszárdította az irányzatot.

Berlin, szeptember 5. A *Pommerische Hypotheken-Actienbank* szeptember végével tartja meg közgyűlését. Kétségtelen, hogy a társaság alapítókéje teljesen elvesztett.

Páris, szeptember 5. A *Liberté* szerint most Franciaország és Oroszország között tárgyalások folynak a két állam vámtarifájának módosítása ügyében. Oroszország bizonyos árukra, különösen borra vonatkozólag állítólag jelentékenyen le fogja szállítani a vámot. Franciaország is engedélyeket tesz és különösen a petroleum vámját fogja leszállítani. Az új kereskedelmi szerződést még az orosz cárnak Franciaországból való elutasása előtt alá fogják írni s e szerződés csakhamar életbe lép.

Bécs, szeptember 5. Az 1889-iki II. kibocsátású 3%-os földhitelsorsjegyek mai huzásán a 100.000 koronás lönyereményt a 7779. sor. 7. sz. sorsjegy, a 4000 koronás második nyereményt a 790. sor. 47. sz. sorsjegy nyerte meg. 2000—2000 koronát nyert az 1014. sor. 8. sz. és az 1753. sor. 9. sz. sorsjegy.

New York, szeptember 5. (*Terményfőssé.*) (*Zárlat.*) *Gyapot*: *New Yorkban* helyben 8½ (8½), szept-re 7.74 (7.60). *Decemberre* 7.80 (7.67). *New-Orleansban* helyben 8½ (8½). — *Petroleum*: *Stand white* *New Yorkban* 7.50 (7.50). *Stand white* *Philadelphában* 7.45 (7.45). *Rafined in Cases* 8.50 (8.50). *Credit Balances at Oil City* 1.25 (1.25). — *Zsír*: *Western* *stanc* 9.60 (9.35). *Rohe és Brothers* 9.70 (9.45). — *Tengeri* irányzata igen szilárd. — *Szept-re* 62½ (61.—). *Decemberre* 62½ (61½). — *Májusra* 63½ (62½). — *Buza* irányzata szilárd. — *Piros ösi* helyben 77½ (76½). *Szeptemberre* 75½ (74½). *Októberre* 75½ (75.—). *Dec-re* 77½ (76½). *Májusra* 80½ (79½). *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* —¼ (—¼). — *Kávés*: *air Rio* 7. sz. 5½ (5½). *Szept-re* 4.65 (4.65). *Decemberre* 4.95 (5.—). — *Liszt*: *Spring Wheat* *cears* 2.80 (2.80). — *Cukor*: 3½ (3½). — *Ön*: 25.50 (25.55). — *Réz*: 16½ (16½). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, szeptember 5. (*Terményfőssé.*) (*Zárlat.*) *Buza* irányzata szilárd. *Szept-re* 69½ (68½). *Dec-re* 71½ (71½). *Tengeri* irányzata igen szilárd. — *Szept-re* 55½ (54½). — *Zsír*: *Szeptemberre* 9.80 (9.07). — *Októberre* 9.80 (9.07). — *Szalonna* *short clear* 9.— (8.95). — *Sertésus*: *Szeptemberre* 14.47 (14.35). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLEK.

Verőfény.

A szőlőhegy napfényben úszik
S mereng pacsrta friss dalán.
Gyalogsvényén áll Borisaa,
S círokseprű az oldalán.

Mint jó katona, hogyha őrt áll,
Egkék szemével úgy figyel,
S ha kérdezik, miért vigyáz ott,
Csengő hangon beszéli el:

„Mindig szomorú az anyáskám,
Hogy szőlőhegyünk oly kopár,
Mert édes fűrtjeit befalja
A flokszerás esű bogár.

S jó Istenkét naponta kéri,
Kergesse el a bogarat,
Mert éhen vesztetünk ma-holnap,
Hisz még kenyérre sem marad.

Hogy újra nőjön a mi szőlőnk,
Őrt állni eljöttem erre,
S ha a rút féreg erre jönne,
Jaj néki, úgy vágom fején.

Hogyan őrtl majd jó anyókám,
Ha újra szép szőlő terem.
Csak el ne mondja, bácsi, néki,
Míg mindet agyon nem verem!”

Foleki Sándor.

+ A londoni postáskisasszonyok forradalma.

Számszerint lehetnek úgy kétezen a londoni postáskisasszonyok, akik ez idő szerint lángoló haragra gyuladtak egy hibetetlen méretű udvariatság miatt. De nem is udvariatságnak kell bélyegezni azt, ami megtörtént hanem legalább is brutalitásnak, ha a lázadóvá lett postáskisasszonyok álláspontját akárcsak megközelítő hűséggel is akarjuk tolmácsolni. Megesett ugyanis az a borzasztó dolog, hogy a posta-hivatalokból — felsőbb rendeletre — karhatalommal távolítottak el minden — falitűkört. A rendelet ezt az intézkedést azzal okolja meg, hogy a *hölgyek túlkörsemelje anyai időpazarlással jár*, hogy ennek már nagy on hátrányos a hatása a szolgálat menetére. Az így megsértett hölgysemélyzet ezt az intézkedést nem hagyta annyiban. Feltolyomodtak jogorvoslásért a főpostamesterhez. Aki lord és e szerint dzzentelmén lévén, bizonyára nem fogja megengedni, hogy ilyen hivatalos rendelkezés megcsorbítsa a postáskisasszonyok legtermészetesebb jogát, az időnként való beépültantást a tűkörbe. A főpostamester döntvénye ebben a fontos ügyben már le is érkezett és többek közt ez mondja: A feltolyamodó hölgyek első és utolsó hivatalos főadata a munka. A hivatalos munkának gyors és

lelkismeretes elvégzéséhez a falitűkört egyáltalában nem szükséges, ennél fogva annak a hivatalos helyiségben helye nincs.

A londoni postáskisasszonyok most már kénytelenek lesznek — a zsebtűkörrel megelégedni.

+ Az emberi kor határaitól. Az ember közepes élettartama a legutóbbi husz év alatt az összes kulturállamokban növekedett. Ausztriában a halandóság ezer lakónál 32-ről 29-re, Hollandiában 21-ről 18-ra apadt. Ez az öröndetes eredmény természetesen első sorban a közegészségügyi berendezések javulásának köszönhető. Az életbiztosító társaságok adatai alapján kiszámították, hogy aki a harmincadik évét betöltötte, nagy valószínűséggel számíthat rá, hogy a hatvanadikát is túléli. Régebben az igen magas kort elért emberek nem voltak nagyon ritkák. A legöregebb ember egy angol volt, aki 1501-től 1670-ig élt. Ez a Mathuzalem egy bíróság tárgyaláson több fiával jelent meg, akik szintén túljártak már a századik életéven. Sziléziában egy *Obst Anna* nevű asszony 155 éves lett. Az élet tartamára első sorban átöröklés és ételszokások vannak betolyással. A gyermekekre nézve legjobb, ha atyjuk, amikor születnek, nem fiatalabb 25 és nem idősebb 40 évesnél és az anya életkora a 35 évet meg nem haladja. Nagy szerepet játszanak az átöröklött betegségek, mint a tuberkulózis. A test súlyától is sok függ. Aki fiatal korában nagyon kövér, hosszú életre nem igen számíthat, mert a kövér emberek több betegséggel szemben ellentálló képességgel nem bírnak. Fontos végre az edény- és idegrendszer állapota. Akinek az ütereai vastagfalúak, kevesebb ideig fog élni, mint akinek finomabb ütereai vannak. Sokkal kevesebb ember betegszik meg a munkától, mint az élvezetektől. Nagy befolyása van az élettartamra a foglalkozásnak. Az összes tanult emberek közül az evangélikus lelkészek élnek legtovább. A jó mód, ha nem dolgozik az ember, szintén nem arra való, hogy az életet meghosszabbítsa. Az alkoholt és nikotint általában olyan mérgeknek tartják, melyek az életet megrövidítik, de éppen a dohányról a statisztika kimutatta, hogy mértékkel élvezve, ártani nem szokott.

+ Mikor tápláló a lóhús? Egy német egyetemi professzor nagy tanulmányt írt a lóhúsról mint táplálékszerrel. Tapasztalatainak és kísérleteinek az eredménye, hogy a lóhús csak bizonyos körülmények között nem ártalmas eledel. Lóhúsból főzött levest enni szerinte *kész veszedelm*. A sült vagy főt lóhús is csak egy egészséges, hogyha elegendő mennyiségű marha- vagy birkaaggyu van hozzá keverve. A német tanár szerint minden kilogramm lóhúshoz, akár sütik, akár főzik, legalább huzarótt gramm aggyu kell, mert különben emésztési zavarokat vagy vesze-

delmes bélbajokat is okoz. Szegény lovak nem elég veszedelmekkel fenyegeti őket az automobil, még az ilyen alapos német professzorok most azt is kísülik, hogy tápláló a husuk!

+ Földgömb a XVII-ik századból. A pétervári tudományos akadémiában nemrég kiállítottak egy földgömböt, amely a tizenhetedik századból származik. Ez az a híres *Gottorp-globus*, amelyet 1656-tól 1674-ig készített *Olearius*, a hirneves csillagász Holsteini Frigyes herceg számára s amelyet a gottorpi kastélyban helyeztek el, ahonnan nevét is kapta. A földgömbön kívül a föld, belül az ég van ábrázolva. Egyébként a globus oly nagy, hogy a belője vágott ajtón tizenkét személy kényelmesen besétálhat s gyönyörködhetik a csillagokban. A gömb átmérője tizenegy méter és egy tengely körül forog. 1713-ban hozta Nagy Péter cár a gömböt Oroszországba és 1725-ben a tudós akadémiának ajándékozták.

+ Alkoholista állatok. A szeszes italokat az állatok, nevezetesen a háziállatok is nagyon szeretik. Az alkoholizmus a háziállatok körében sokszor igen nagy mérvet ölt, úgy, hogy a párisi állatvédő egyesület jónak látta, hogy az alkoholelles kongresszus figyelmét az állatok védelmére is felhívja. *Walsh* tanár, ki mint az Egészségügyi Lapok közli, behatóan foglalkozott a kérdéssel, nagy tudományos munkát írt az állatok alkoholizmusáról és ebben azt mondja, hogy több állatfaj az alkohol behatása alatt egészen degenerálódik. Megfigyelései szerint az elefántok, medvék, kutyák a likórt nagyon szeretik, a majmokról pedig azt állítja, hogy úgy isznak a sört, mint a kefékötők. Az állatsereglet-tulajdonosok és az állatkeretek őrei nagyon jól tudják, hogy az elefánt egyetlen alkalmat se halaszt el, ha leihatja magát, sőt még arra is képes, hogy betegséget szinlel abban a reményben, hogy orvososágot szesz kap. Afrikában és Ázsiában egyes népiajok rájöttek, hogy bizonyos vadállatokat legjobban iszákosságuk által lehet törbe csalni. Egyes néger törzsek, ha majmot akarnak fogni, az erdő szélén egy nagy hordó sört vagy más szeszes italt állítanak fel és a közelben lesbe állnak. A majmok az ital szagára odasereglenek, rárohannak a hordóra és addig isznak, míg teljesen lerészegszenek és nem tudnak többé különbséget tenni a négerék és saját majomtársaik között. Ilyenkor egyetlen néger elég, hogy az egész berugott majomtársaságot a faluba csajja. Egyszerűen karjába akasztja az egyik majmot. A többi majom követi ezt a példát, karantolgják egymást és követve az első párt, támoalgó léptekkel sétálnak a faluba, hol többségbe jutnak. Papagálykedvelők tudják, hogy milyen mulatságos hatása van erre a bőbeszédű madárra az alkoholnak. *Mairet* és *Combeval* francia tudósok a francia tudományos akadémiában értekeztek arról, hogy az alkohol mennyire

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Irta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(16)

— Már azt hittük, mondta a tudós Maszkievie, hogy miként Ullyess, az avilvága értünk. Es a Samojski őrmester csapatjából kiküldött előőrskök megesküdték rá, hogy látták azt a helyet is, ahol a világnak vége van.

Skrzetuski viszont krimi utjáról beszélt nekik. Elmondotta, hogy majdnem féleltszandőg vesztegelt ott a kán választásra várva, hogy milyen tarkák a tatárok ősi módra épült városai, hogy milyen haredzett a nép, amelyet azonban nagyon megfélemlített az a hir, hogy a herceg haddal tör reá. Így beszélgettek esténként és türelmetlenül várták a herceg visszaérkezését. Közben Skrzetuski bemutatatta bajtársainak Podbipianta urat s a derék lovag csakhamar megnyerte mindannyiok rokonszenvét, sőt amikor hatalmas szabályja forgatásával ritka erejéről és kitünő harcoss voltáról is tanúságot tett, általános tiszteletet is szerzett a rokonszenv mellé. A Stowejko esetét persze boldog-boldogtalannak elmesélte már, de fogadalmáról jónak látta hallgatni, mert maga is érezte, hogy méltán kinevethe-tik miatta. Volodijowskival csakhamar szoros barátságot kötött, s azonnal állandóan együtt rőták a sáncokat. Volodijowski Anna hercegnő után sóhajtozott, Podbipianta pedig azon ösmeretlen nő után, akitől három le nem vágott fej választotta el. Új barátja azt szerette volna, hogy a hatalmas lovag dragonyosai közé álljon, de a lithván vitéz a Skrzetuski csapatához ki-vánkozott, mert mindenfelé azt hallotta, hogy a kapitány a legvitézebb katona egész Lubnie-

ben. Külömben is e csapatban éppen üresen állott a Sakrsevski helye. Régi vitéz volt ez a Sakrsevski, akinek fölfakadtak a sebei, s most halálán fektült. Skrzetuski szerelmi bánatán kívül most már régi bajtársának a szomorú sorsa fölött is buslakodott. Órákhosszat elüldögélt betegágya mellett s vigasztalagatta a haldoklót.

Az öreg azonban nem akart hallani sem a vigasztalásról. Lóbörrel leterített ágyán jókedvűen várta a halált, még tréfálkozott is.

— Sohase siránkozzál, édes kapitányom! Szivesen röpülök én föl a menyországba. Csak Szent-Pétertől félek. Az öreg a menyébéli tisztaságnak az őre és aligha belé nem köt ebbe az én golyóktól átlukasztott, kardoktól összeszabdalt testembe. Még talán vissza is kerget a menyország kapujából! Majd alkudni próbálok vele. Majd megmondom néki, hogy ne szégyenits meg, Petikém, mert hiszen minden szentekre esküszöm, hogy a pogányok látták el ilyen szépen a porhüvelyemet. Meg aztán azt is megmondom majd néki, hogy ha Szent-Mihály leszál a poklokba, ránebaszodni az ördögöket, hát olyankor nagyon jó hasznát vehetnétek ám a vén Sakrsevskinek.

A haldokló helyett bizony az apólgó öntött könnyeket. Skrzetuski a csatamezőn sokszor szembenézett már a halállal, nem is félt tőle, de ez a csöndes, békés elmulás, mely hasonlított a naplementéhez, mélyen meghatotta.

Egy reggel nagyon zugtak a lubniei templomok harangjai: Sakrsevski halálát hirdették. Ezen a napon érkezett haza Sienesiből a herceg az egész kíséretével és Bodsinski s Lasotta társaságában. Az elhunyt harcossnak illő módon akarta megadni a végső tisztességet, nagyszerű temetést rendezett tehát. Azt is meg akarta ezzel mutatni, hogy mennyire szereti és tiszteli a jó katonát. A Lubnieben állomásozó összes ezredek kivonultak a temetéshez, a sáncokon durrog-tak a mozsarak és a puskák. A lovasság vonult elől s a templom körül állt föl csata-rendben, leeresztett zászlókkal, mögöttük jött

fölfelé fordított puskatussal a gyalog katonaság. A mély gyászba öltözött herceg finom aranyozott fogaton követte a koporsót. Kocsiját nyole tejfehér paripa húzta, amelyeknek sörényét és farkát sötétpirosra festették. Fejükön hatalmas fekete structollat lengettek. A kocsit előtti a király testőrei közül egy szakasz janicsár haladt, mögöttük pompás paripákon spanyol ruhákba öltözött apródok, majd a magas állású hivatalnokok, az udvari személyzet és eselőség s végül a hajduság. A templom ajtaja előtt megállott a menet, s egy Jaskolski nevű pap beszéddel fogadta a koporsót. — Hová sietsz Sakrsevski? — így szólította meg a halottat. Ezután többen is mondtak emlékbeszédet a gyászoló gyülekezetből, köztük Skrzetuski is, mint az elhunytak meg-hítt, jó barátja. Azután bevitték a koporsót a templomba, ahol a legjobb szónok, az ékesszáju Muchoviecky prépost beszélt fölőtte, de olyan szépen, hogy még a herceg is hangosan zokogott.

A herceg valóban atyja volt katonának. Jó és lágy szívű ember volt, s noha szigorú fegyelmet tartott, mégis jóság, nemesség és bőkezűség dolgában ritkította a pártját. Így gondoskodott nemcsak a katonáiról, hanem a hitveseiről és a gyermekeikről is. Rettenetes és könyörtelen tudott lenni a lázadókkal szemben, de aytal jöltőve volt nemcsak a nemeseknek és a katonáknak, hanem egész népének is. Bérli és gazdaszfejjei remegtek arra a gondolatra, hogy valami szabálytalanságukról, vagy a jobbágyokkal való rossz bánásmódjukról hírt hall a herceg. Az árvák gyámoltásáról oly meleg szeretettel gondoskod-tak, hogy az árvákat így nevezték: a herceg, ség gyermekei. A herceggasszony és Muchoviecky prépost ügyeltek rájuk. A hercegség minden zugában béke volt, rend és igazságosság, de félelem is lakozott a szivekben, mert tudták, hogy a legesekélyebb ellenszegülést is rettenetesen bünteti a herceg, akinek természetében nagylelkűség és szigorúság egyesült. Abban az időben azonban nagyon is helyénvaló volt az ilyen vasszigor,

pusztít az állatvilágban, de különösen a kutyák között. *Two* angol kutató lepkékkel kísérletezett és míg azt tapasztalta, hogy a nőstény lepkék az italtól tartózkodnak, bámulva látta, hogy a him lepkék möhöz rárohantak az eléjük tett jikörre és addig ittak, míg holtan fordultak föl.

+ **Az angol királyné reklámja.** Az angol nőszabók mindennapi imádságukban áldón emlegetik a királyné nevét. Mivelhogy ők drága pénzen fizetett újsághirdetésekkel és falragaszokkal sem jutottak volna oly fényes sikerekhez, mint a királynénak ezzel az egy mondatával:

— Ne viseljünk francia ruhákat, a mi szabóink munkája is van olyan jó, mint a Worthoké!

Azóta minden valameire való angol hölgy angol szabónál dolgoztat, s a francia divat száműzésében senyved. Azonban a szabók e reklámja föltekelt a művirágkészítők irigységét. Az ő iparuk pang, sorra lötkremennek, mert a művirágokat is Franciaországból szokták hoztatni. Összeállítottak tehát és memorandumot szerkesztettek, s föllíratot intéztek a királynéhoz, hogy ajánlja az ő készítményeiket is hasonlóan hatásos és — ingyenes reklámmal.

+ **Hegyi betegség.** Aki síkságról hegyi vidékre rándul s ott hosszabb ideig tartózkodik, csakhamar vérkeringési zavarokat érez, amelyek a hegyi betegség neve alatt ismeretesek. Már régen kurták ennek a jelenségnek a tulajdonképpeni okát s arra jutottak, hogy a magasabb régekben a vér összetétele bizonyos változásokon megy keresztül, amely leginkább abból áll, hogy a piros vértestecskék megszaporodnak. Azt is megállapították, hogy e szaporodás fordított arányban van a légnyomás csökkenésével. Míg rendszeres viszonyok között egy köbmilliméter vérben 5 millió piros vértestecské van, addig a magas hegyeken való tartózkodás folytán azok száma 8 millióra is felszaporodik. Sokan kétségbe vonják ugyan ezt a rendkívüli változást, de azt senki sem döntötte meg eddig, hogy a hegyi tartózkodás tényleg pirostítja a vért.

+ **Utcák locsolása petroliummal.** Kaliforniában mostanság az utcákat egészségi szempontból petroliummal öntözik. Az így meglocsolott utcákon nyáron por, télen pedig sár nem képződik. A petrolium hatása oly tartós, hogy az utcákat minden évben csak háromszor kell petroliummal meglocsolni. A petroliumot e célra fél kell melegíteni és hatása annál nagyobb, mentől több szilárd alkatrész van benne. E szerint hát az utcák locsolására a legelőssőbb fajta petrolium a legalkalmasabb. 365 méter szélességnél egy kilométer felöntésére 5500 liter petrolium kell. Kaliforniában, ahol négy koronáért 100 liter petroliumot lehet kapni, ez az öntözés nem is sokba ke-

mert csak annak a védelme alatt fejlődhetett a műveltség, állhatott fönn a közbiztonság, csak annak a védelme alatt keletkezhetek falvak és városok, csak annak a védelme alatt talált oltalmat a földműves a rablók ellen. Így nyugodtan árusíthatták portékájukat a kereskedők és békén hívhatták imára a hívőket a haragok. Az ellenség nem merészkedett a határokon, a gonosztevőket karóba húzták vagy besorozták katonának, egyezőval, a szivar földék virágzásnak indultak. A rengeteg terület lakosainak is ilyen ur kellett. Mert gyülelésv, vad, nyers nép volt ez. Ideköltöztek Ukrania legizgágabb elemei, a föld termő volta idecsalta a mindenfelől megszökött parasztokat és a börtönből megugrott gonosztevőket is. Hogy békés földműves legyen ebből a csürhéből, hogy törvénytisztelők és rendes életmódu polgárok legyenek, ahhoz olyan oroszán kellett, akinek az ordításától is remegtek.

Longinus a temetésnél látta először a herceget, de nem akart a szemének hinni. Azok után, amikor róla hallott, azt képzelte, hogy egy óriást fog látni, aki néhány fejjel kimagaslik a közönséges emberek sorából. A herceg azonban vékonydongájú alacsony férfi volt, elég fiatal, mindössze harminchat éves, arcán azonban nyomt hagyta a háborúzás fáradalmait. Mert bár Lubnieben igazán királyi módra élt, künn a táborban, a háborus időkben ugyanazt a fekete kenyeret ette, mint a kőzkatona, a pusztá földön hált, egy gypjutaróba takaróva és minthogy életének nagyobb részét harcokban töltötte el, a sok izzalom és fáradság erősen megviselte arcaát, amely első látásra is elárulta a kiváló, rendkívüli embert. Sugárzott róla a megtörhetetlen vasakat és a fenséget, amely előtt mindenkinek meg kellett hajolnia. Látzott rajta, hogy tudatában van erejének és nagyságának, s hogy éppen ezért még a korona súlya sem ingatná meg. Szelid béke honolt a szemében, amelyből mint a villám csapott ki a harag lobbanása, s láttára önkéntelenül is ez a gondolat kelt: jaj annak, aki haragra ingerli.

rül. A kellemetlen szag, melyet a petrolium terjeszt, néhány nap alatt elmúlik.

+ **Angol tantémek.** Ha vagyont akarsz szerzeni, írja egy londoni színigazgató egy angol újságban, írj egy jó szindarabot. Természetesen ez nem mindenkinek sikerül s így bizony nem is nagy a termés beldő. De ha bevállal a darab, úgy óriási summát juttat a szerencsés író kezeihez. Így Byron élete végéig sajnálta, hogy *Gur Boys*-án potom 6000 koronáért tudott. Evék hosszu során át hetenkint több tiszta hasznot hozott ez a darab, mint amit érte kapott. Már Sims sokkal okosabb volt, semhogy ilyen csekély összegért odaadta volna darabját s így évenként közel járt a bevétel száz ezer koronához. Valóságos aranybánya volt a *The Lights of London* című darabja, amelynek előadási jogát Amerika 240.000 koronáért szerezte meg. Anglia pedig másik 200.000-et adott érte. Kisebb írők megelégednek 7 és fél, sőt 5 százalékkal, amelyet a bruttóbevételből vonnak le. Ez is elég haszon, ha azt vesszük, hogy ez is 60.000 koronára rug évenként. Egy *Pinero Barrie* vagy *Jones* rangbeli drámáiról heti jövedelme 4000 korona. Még nagyobb a színházak jövedelme, amely gyakran milliókat is elér. Így két darab: a *Rip van Winkle* és a *The Old Homestead*, amelyek több mint 5000-szer kerültek előadásra, körülbelül 40 millió korona hasznot hajtottak a szerencsés direktoroknak.

+ **Óriási szőlőtőkék.** A biblia mesél a híres kánaáni szőlőtőrtről, amelyet rudon cipelt két ember. Egy francia gazdasági folyóirat pedig két mesésen óriási szőlőtőkéről ad hírt, amely *Lonchy-Montfardban* és *Magagnoseban* áll. Az előbbin 774, az utóbbin 1045 fűrt termelt az idén. Kissé bízhetetlenül hangzik ez a hír.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

A csongrádi Tisza-híd. *Hegedüs* Sándor kereskedelmiügyi miniszter augusztus hó végén döntött a csongrádi Tisza-hidra nézve beérkezett ajánlatok felett. Az alapítványt vállalatot 670.000 koronáért, a vasszerkezetet 1.100.000 koronáért állítják e, míg a földmunkákat, beleértve a jelző utakat is, házi kezelésben fogják végezni, mire nézve az előkészítő munkálatok már is folynak. A hid befejezési határidejét, arra való tekintettel, hogy Csongrád vidékén a magas víz aránylag hosszu ideig tart s így december és május közt a szerelési munkákat rendszeres folytatni alig lehet, 1903. évi augusztus 31-ére állapította meg a miniszter. A munkák vezetését, illetve felelősségét a *Czekelusz* Aurél miniszteri tanácsos vezetésével álló hídzakosztály teljesíti.

Uj onkorgyár. Egy *pragai* távirat jelenti, hogy gróf *Zichy Jenő* somogygyei *zékányi* uradalmában onkorgyárt állít föl. Az iparvállalatot egy beiga tár-

saság fogja finanszírozni, a részvénytöke ötödresztét azonban aláírásra bocsátják.

Helyiérdekű vasutak. A kereskedelmiügyi miniszter a *ruma lenaki* helyiérdekű vasút műtanrendőri bejárását *Ehrenhöfer* Aladár osztálytanácsos vezetésével azeptember hó 14-ére, a *nyagypolacsány-borsány-trencsáni* helyiérdekű vasút műszaki felülvizsgálatát pedig szeptember 17-ére rendelte el. — A *ruma lenaki* helyiérdekű vasút kilitásba vett üzembe helyezésé folytán a pénzügyminiszter a *Klenakon* eddig fennálló másodosztályú mellékvámhivatalt a *lenaki* vasuti állomásra való egyidejű kihelyezés mellett fővámhivatallá alakította át.

Fizetésektelenségek. A *bécsi Creditoren-Verein* a következő fizetésektelenségeket jelenti: *Fränkel* kereskedő *Krakko*, *Salomon Adolf* kereskedő *Dorna-Watra*, *Diana A.* kereskedő *Matkovich*, *Benesch József*: Bécs.

Szezsarak. A kontingens nyerszesz ára *Budapest* pénzben 42.— korona, áruban 42.50 korona. *Bécsben* 42.— korona pénzben illetve 42.40 korona áruban.

Heti lóvásár. A *Tattersall* telepén ma megtartott heti lóvásárra felhajtottak 224 db. első osztályú, 249 db. másodosztályú, összesen 473 lovat. Ebből eladott 285 db. 10.

Szarvasmarhavásár. (A budapesti marhavásártéri vásári pénztár részvételű részvényesek tudósítása.) Felhajtás: *Vágomárhák*, Magyar ökrök 1160 darab magyar tehén 609 darab szerbiai ökrök — darab szerbiai tehén — db, boszniai ökrök — drb, boszniai tehén — drb, bivaly 94 drb, bika 114 darab, összesen 1977 drb. *Gazdasági marhák:* Igás- és hizalmi való ökrök 84 darab, fejős tehén 229 darab, igás bivaly 4 darab, tinó — darab, bika — darab, üsző — darab. Eladási árak ezen tudósítás zartáig; *vágomárhákért:* Magyar hizott ökrök, legjobb minőségű 64.— K.-től 70.— K.-ig, kivételesen 73.— K., 100 kilónként élő sulyban, középminőségű 58.— K.-től 62.— K.-ig, silányabb minőségű 50 K.-től 66 K.-ig. Magyar legelőmarha jobb minőségű 52 K.-től 56.— K.-ig, kivételesen — K.-ig. Silányabb minőségű 46 K.-től 50 K.-ig. *Tarka hizott ökrök, legjobb minőségű 66 K.-től 70.— K.-ig, kivételesen — K.-ig, középminőségű 58 K.-től 64.— K.-ig, silányabb minőségű 50 K.-től 53 K.-ig. Szerb és boszniai ökrök legjobb minőségű — K.-től — K.-ig, kivételesen — K.-ig, silányabb minőségű — K.-től — K.-ig. Bika jobb minőségű 50 K.-től 62.— K.-ig, kivételesen — K.-ig, silányabb minőségű 44.— K.-től 48.— K.-ig. Bivaly 30 K.-től 42 K.-ig, kivételesen — K.-ig. Magyar tehén 40.— K.-től 52.— K.-ig, kivételesen — K.-ig. *Tarka tehén 44.— K.-től 62.— K.-ig, kivételesen 65.— K.-ig. Mind 100 kilónként élő sulyban. Gazdasági marhákért:* Igás ökrök elsőrendű 60.— K.-től 64.— K.-ig, métermázsánként kivételesen — K.-től 740—780 K.-ig páronként, közép minőségű — K.-től — K.-ig 100 kilónként — K.-től — K.-ig páronként, silányabb minőségű — K.-től — K.-ig 100 kilónként, — K.-től — K.-ig páronként. *Hizalmi való ökrök fehér 100 kg.-kint — K.-től — K.-ig. Fejőstehén kereszteszét szines 140 K.-től 220 K.-ig darabonként, bonyhádi faj 220 K.-től 320 K.-ig darabonként, kivételesen — K.-től — K.-ig. Igás bivaly — K.-től — K.-ig páronként.**

A felhajtás a mult hetéhez képest nem változott a vételek azonban gyengébbek volt, mert idegen vevő a szerb marha forgalmi korlátozása következtében nem jött a vásárra, az idevaló mézsárosok pedig elegendő szerb marha fölött rendelkeznek s azonkívül vesztigáron 417 darab szerb marha vár eladásra. Az irányzat lanya volt s az árak általában 2 koronával mmázsánként csökkentek. *Jármos ökrökre* jobb kereslet volt, fejős tehének pedig a nagyobb felhajtás mellett lanya irányzatot követek.

Borjuvásár. 1901. évi szeptember 6-án (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvételű részvényesektől.) Felhajtás: *Belsődi* élő borju 679 drb, leőt borju — db, bécsi borju — db, — db, — db, nővendékmárha 29 darab, bárány élő — darab, leőt bárány — darab. *Argyezések.* — *Belsődi* élő borju I. rendű 76—86 l.-ig, kivételesen 88 — II. rendű 68—74 l.-ig, I kilónként leőt borju I. r. — l.-ig, II. r. — l.-től — l.-ig, kivét — I. kilónként levonás nélkül. *Rugott borjukért 40—56 l.-ig. Nővendék marha — l.-től — l.-ig, l. r. — l.-ig, középminőségű 46—50 l.-ig, alárendelt 36—42 l.-ig, I kilónként. Bárány élő — k., leőt bárány — k., kivételesen ár — k.-ig páronként. — Elsőrendű borjukra az üzlet élénk irányzat mellett folyt le, az árai 6—8 fillérrel kilogrammonként javultak, míg ellenben rugott borjukra a vásár üzletellen.*

Budapesti sertés-konzumvásár. A *terencsorsói* petrolium-rakodónál lévő székely-lóvárosi sertés-konzumvásár argyezése 1901. évi szeptember 5. késztel 115 darab. Erkezett 1153 darab. Összesen 1268 darab. Eladott 925 darab. Maradt 343 darab. *Napi árak:* 120—180 kg ogramm sulyban 90—94 koronáig, 220—280 kilogramm sulyban 90—93 koronáig, 320—360 klg. sulyban 90—93 K.-ig. *Üreg nehez páronként 400—500 kilós 84—90 koronáig. Malac — — — korona. A vásár hangulata élénk volt.*

A budapesti gabonatózds.

Budapest, szeptember 5.

A kínálat ma mérsékelt volt és a keresletben csak néhány malom vett részt. A forgalom 28.000 métermázsát tett, változatlan árrakkal.

Rozs és tengeri változatlan. Zab szilárd, 10 fillérrel drágább.

Eladott:

Buza, Tiszavidéki: 800 mm. 79 k. 8 K. 16 1/4 l., 100 mm. 79 s k. 7 K. 95 —, 100 mm. 79 k. 8 K. 85 l., 200 mm. 79 k. 8 K. 15 l., 100 mm. 79 k. 8 K. 95

(Folytatása következik.)

500 mm. 79-5 k. 8 K. 12 1/2 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 95 f., 200 mm. 79 k. 8 K. — f., 100 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 400 mm. 79 k. 8 K. 12 1/2 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 07 1/2 f., 300 mm. 79-5 k. 8 K. 17 1/2 f., 400 mm. 79 k. 8 K. 07 1/2 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 78 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 79 k. 8 K. — f., 100 mm. 78-5 k. 8 K. — f., 100 mm. 78-7 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 78-5 k. 8 K. 10 f., 400 mm. 78-5 k. 7 K. 90 f., 300 mm. 78-5 k. 8 K. — f., 100 mm. 78-5 k. 7 K. 50 f., 500 mm. 78 k. 8 K. 02 1/2 f., 100 mm. 78 k. 8 K. — f., 100 mm. 78 k. 8 K. — f., 100 mm. 78 k. 8 K. — f., 100 mm. 78-5 k. 8 K. — f., 250 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 300 mm. 76 k. 7 K. 80 f.

Fehérmegyei: 200 mm. 77 k. 7 K. 90 f., 500 mm. 78-5 k. 8 K. 10 f., 500 mm. 78 k. 8 K. 10 f., 150 mm. 78-4 k. 8 K. 10 1/2 f., 400 mm. 78-4 k. 8 K. 02 1/2 f., 250 mm. 78-3 k. 7 K. 90 f., 200 mm. 78 k. 8 K. 15 f., 1000 mm. 78 k. 8 K. 05 f., 500 mm. 78-5 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 78 k. 8 K. — f., 100 mm. 78 k. 8 K. 05 f., 100 mm. 78 k. 8 K. — f., 100 mm. 78 k. 7 K. 90 f., 100 mm. 78-6 k. 7 K. 90 f.

Pestvidéki: 300 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 250 mm. 78 k. 8 K. — f., 150 mm. 79 k. 8 K. — f., 100 mm. 78 k. 7 K. 70 f., 200 mm. 78 k. 7 K. 87 1/2 f., 300 mm. 78 k. 7 K. 87 1/2 f., 200 mm. 78 k. 8 K. 01 1/2 f., 300 mm. 77 k. 8 K. 02 1/2 f., 100 mm. 77-8 k. 8 K. — f., 100 mm. 79-5 k. 8 K. — f., 300 mm. 77-8 k. 8 K. 77 k. 87 1/2 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 75 f., 300 mm. 77 k. 7 K. 65 f., 300 mm. 77 k. 7 K. 97 1/2 f., 600 mm. 77 k. 7 K. 92 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 40 f., 500 mm. 77 k. 7 K. 97 1/2 f., 200 mm. 78 k. 7 K. 97 1/2 f., 300 mm. 78 k. 7 K. 97 1/2 f., 800 mm. 77-5 k. 7 K. 97 1/2 f., 800 mm. 76-6 k. 7 K. 80 f., 300 mm. 76-3 k. 7 K. 75 fillér.

Bánsági: 2200 mm. 76-3 k. 7 K. 90 f. Dunai: 1100 mm. 74 k. 7 K. 50 f., 1100 mm. 73-5 k. 7 K. 50 f.

Szerbiai: 2900 mm. 74 k. 7 K. 35 f.

Mind három hónapra.

Rozs: 200 mm. 6 K. 60 f.

Arpa: 200 mm. 6 K. 60 f., 100 mm. 6 K. 10 f.

Zab: 300 mm. 6 K. 63 1/2 f., 200 mm. 6 K. 57 1/2 f., 100 mm. 6 K. 80 f., 100 mm. 6 K. 72 1/2 f., 100 mm. 6 K. 65 f., 100 mm. 6 K. 55 f., 100 mm. 6 K. 55 f., 100 mm. 6 K. 47 1/2 f.

Tengeri: 300 mm. 5 K. 25 f., 2200 mm. 5 K. 15 fillér.

Cinquantin: 100 mm. 6 K. 25 f.

Kézpénzfizetés mellett.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti árú-és értéktőzsde s-okai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség hektolitereként és kilogrammonként.

Table with columns: B u z a, Kiló, K.-től, K.-ig, Kilogramm ára, K.-től, K.-ig. Rows include Tiszavidéki, Fehérmegyei, Pestvidéki, Bánsági, Bácska, etc.

Table with columns: Egyéb gabonafélék, Kiló, K.-től, K.-ig, Kilogramm ára, K.-től, K.-ig. Rows include Rozs, Arpa, Zab, Tengeri, Repce, Koles.

A határvidékület folyamán a következő kitések törtétek:

Table with columns: Buza októberre, Áprilisi buza 1902., Rozs októberre, Zab októberre, Áprilisi zab 1902., Májusi tengeri 1902., Augusztusi repce.

Déli egy orakor a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Table with columns: Buza októberre, Áprilisi buza 1902., Rozs októberre, Zab októberre, Áprilisi zab 1902., Májusi tengeri 1902., Repce augusztusra.

Délután fél 5 órakor zárul:

Table with columns: Buza októberre, Buza áprilisi, Rozs októberre, Zab októberre, Áprilisi zab 1902., Májusi tengeri 1902., Repce augusztusra.

A budapesti értéktőzsde.

A mai előtőzsde gyengén nyit meg, az üzlet folyamán azonban fedezések és bécsi vételek szilárdabb irányzatot teremtettek, miközben a vezető-érté-

kek árfolyamai néhány koronával emelkedtek és szilárdan zárultak.

A helyi piacon csupán Rimában volt üzlet, néhány koronával magasabban.

A déli tőzsde csekély forgalom mellett csak némileg változott árfolyamokat tüntetett fel. A kereslet folytán a vezető-értékek 1—2 korona emelkedést értek el és ugyanígy zárultak.

Valuták és éreváltók változatlanok. Az előtőzsde: gyenge.

Kötötték: Magyar hitelrészvény 631.—634.50. Osztrák hitelrészvény 625.25—628.50. Államvasuti részvény 619.50—622.50 korona.

A déli tőzsde: kedvtelen. Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 633.50—634.50. Osztrák hitelrészvény 626.—627.50. Államvasutak 621.—622.—. Rimamurányi 428.—430.—. Közúti vasút 563.—665.50 korona.

Forgalomba került továbbá: Koronajáradék 92.60. Magyar asztalt 200.—203.—. Salgótarjáni 548.—550.—. Általános waggonkölcsönző 990.—1005.—. Dunagóházai társaság 170.—780.—korona.

Utőtőzsde. A 4 órai zárlatok maradt: Osztrák hitelrészvény 625.25. Magyar hitelrészvény 633.50. Leszámlító bank 414.—. Rimamurányi vasút részvény 430.—. Osztrák-Magyar államvasút 618.—. Közúti vasút 565.50. Villamos vasút részvény 823.—korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzerű hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar —.—korona, vörös aprószemű —.—korona, vörös erdői —.—korona, vörös bánsági —.—korona, középszemű —.—korona, nagyszemű —.—korona. Disznószir: budapesti 50.60—51.—korona. vidéki —.—korona. Táblaszalonna: légenszártott vidéki —.—korona, városi 4 darabos 43.50—44.—korona, 3 darabos 45.—46.—korona. Iüstölt —.—korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 12.—12.25 korona, 120 darabos —.—korona, 100 darabos 13.25—13.75 korona, 85 darabos 15.—15.50 korona, azonnali szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 10.50—11.—korona, 100 darabos 11.75—12.25 korona, 85 darabos 13.25—13.50 korona. Szilvaiz: sláviai 19.25—20.—korona, szerbiai 17.75—18.25 korona, azonnali való szállításra.

A bécsi gabonátőzsde.

Bécs, szeptember 5. (A Budapesti Napló telefontelefontése.) A külföldi jelentések nem adtak kezdeményezést és nem volt olyan körülmény, amely élénkebb tevékenységre késztetett volna. Így az üzlet teljes részvételéig mellett nagyon csekély volt és az irányzat nyugodt maradt, az árfolyamok pedig alig változtak. Zab árfolyama némi csekélységgel ismét javult, mert e cikkben ledezeti kereslet mutatkozott. Kötötték: Buza őszre 8 09, buza tavaszra 8.53—8.54, rozs őszre 7.08—7.09, zab őszre 6.78—6.80, zab tavaszra 7.11—7.12—7.10, tengeri szeptember—októberre 5.41, tengeri május—júniusra 5.40—5.43, rozs tavaszra 7.36—7.37, repce augusztus—szeptemberre 12.20—12.30. Zárlatok maradtak: Buza tavaszra 8.52, zab őszre 6.79 koronán.

A bécsi értéktőzsde.

Az előtőzsde barátságosan indult; irányzat jó külföldre.

Déli tőzsde gyengébben indult. Zárlat ismét kedvtelen, Berlin gyengébb.

Bécs, szeptember 5. (Magyar értéktőzsde zárata.) 4 1/2-os aranyárjádék 118.55. Liza és szegedi kölcsön sorsjegye 145.50. Magyar vasuti kölcsön ezüstben 100.50. Magyar keleti vasuti állami kötvény 116.65. Magyar érszámlító- és pénzváltóbank 415.—. Rimamurányi vasút részvény 426.50. Magyar koronajáradék 92.65. 4 1/2-os Magyar földterhem. kötvény 92.30. Magyar hitelbank részvény 632.—. Magyar nyerevény kölcsön sorsjegye 176.58. Kassa-oderbergi vasuti részvény 351.—. Magyar kereskedelmibank —.—. Magyar cukoripar —.—.

Bécs, szeptember 5. (Osztrák értéktőzsde zárata.) 4 1/2-os papírjádék 98.50. 4 1/2-os osztr. aranyárjádék 118.90. 1860-os sorsjegye 140.25. Osztrák hitelsorsjegye 398.75. Angol-osztrák bank 267.—. Bécsi bankjegyesület 439.50. Osztrák-magyar bank 105.00.—. Déli vasút 84.50. Dunagóházai részvény 770.—. Dohányrészvény 277.—. Császári és királyi arany 11.34. Német bankváltók 117.10. 4 1/2-os ezüst jádék 98.40. Osztrák koronajádék 92.65. 1864-iki sorsjegye 211.75. Osztrák hitelintézeti részvény 623.—. Unionbank 528.—. Osztrák Lánderbank 400.50. Osztrák-magyar államvasút 618.—. Elbavölgyi vasút 464.—. Alpesi bányász részvény 393.50. 20 frank. arany 19.02. Londoni váltó 233.27. Bécsi Irányvasút Litt B. 229.—. Bécsi Transway Litt A. 234.—. Lipót korb 370.—. Az irányzat nyomott.

Bécs, szeptember 5. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 621.50. Magyar hitelrészvény 633.—. Angol-Osztrák bank 267.—. Bécsi bankjegyesület 440.—. Unionbank 529.—. Lánderbank 401.—. Osztrák-magyar államvasút részvény 618.50. Déli vasút 84.50. Elbavölgyi vasút 465.—. Északnyugati vasút részvény 458.—. Dohányrészvény 277.—. Rimamurányi vasút 429.—. Alpesi bányász részvény 393.—. Májusi jádék 98.50 Magyar korona

járadék 92.65 Török sorsjegyek 95.50 Német birodalmi márká 117.15—28. Napoleon d'or 1902.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, szeptember 5. (Tozseki híradások.) A newyorki tőzsde szilárdaságára, ahol a nagy acélvezáry hamaros bejelezését remélik és Bécs javulására a mai tőzsde szilárdabban nyit meg. Idegen papírok nyugodtak, kínaiak szilárdak, spanyolok gyöngék. Helyi értékek közül bankok jól tartották magukat. Bányászterkek közül kohó- és bányásztervényeket magasabb árfolyamokon vásároltak. Vasutak csöndesek, csak Prinz Heinrich-részvények emelkedtek. Kanadaik élénkek, transzvaliak szilárdabban. Hajózási részvények jól tartották magukat. Később az üzlet nagyon esondos volt és az árfolyamok nem változtak, csak bányászterkek örvendtek tovább is jó keresletnek. Belföldi járadékok gyöngébbek. Magánészámlítóik kamatláb 2 1/2%-.

Berlin, szeptember 5. (Zárlat.) 4 1/2-os papírjádék —.—. 4 1/2-os osztrák aranyárjádék 101.40. Elbavölgyi vasút —.—. Magyar koronajádék 93.75. Osztrák-magyar államvasút 132.—. Kassa-oderbergi vasút —.—. Bécsi váltóár 85.35. Magyar vasuti beruházási kölcsön 102.90. Alpesi bányász részvény —.—. Disconto-Commandit 173.60. Általános villamosági Edison 181.50. Gelsenkirchen 174.60. Laura-kohó 183.20. 4 1/2-os ezüstjádék 98.90. 4 1/2-os magyar aranyárjádék —.—. Osztrák hitelrészvény 196.50. Déli vasút 21.—. Károlyi Lajos vasút —.—. Orosz bankjegyek 216.40. 4 1/2-os új orosz kölcsön 95.80. Török dohányrészvény —.—. Olasz jádék —.—. Magyar hitelbank —.—. Dynamit Trust —.—. Harpeni 155.60. Az iránzat gyöngült.

Berlin, szeptember 5. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4 1/2-os magyar aranyárjádék 115.—. Magyar koronajádék 93.70. Osztrák hitelrészvény 196.25. Osztrák-magyar államvasút 133.00. Déli vasút 21.00. Északnyugati vasút —.—. Elbavölgyi vasút —.—. Orosz bankjegyek készpénz 216.40. Buschtehrad —.—. Orosz bankjegyek —.—. (Ultimo.) Lombard —.—.

Frankfurt, szeptember 5. (Zárlat.) 4 1/2-os papírjádék 99.—. 4 1/2-os osztrák aranyárjádék 101.60. Magyar koronajádék 94.—. Osztrák-magyar bank 118.70. Déli vasút 21.30. Elbavölgyi vasút —.—. Londoni váltóár 204.10. Bécsi bankjegyesület 112.—. Villamos részvény 122.—. 3 1/2-os magyar aranykölcsön 84.—. 4 1/2-os ezüstjádék 99.—. 4 1/2-os magyar aranyárjádék 100.—. Osztrák hitelrészvény 197.30. Osztrák-magyar államvasút 133.30. Északnyugati vasút —.—. Bécsi váltóár 85.33. Párisi váltóár 810.33. Unio bank —.—. Alpesi bányász részvény 265.—. Az iránzat szilárd.

Frankfurt, szeptember 5. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok manárra. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 196.60. Német bank 193.50. Disconto 174.—. Berlini kereskedelmi bank —.—. Gelsenkirchen —.—. Harpeni 155.20. Laura-kohó —.—. Olasz jádék —.—. Csendes.

Hamburg, szeptember 5. (Zárlat.) 4 1/2-os ezüstjádék 98.80. 1860. sorsjegye —.—. Déli vasút 21.—. 4 1/2-os osztrák aranyárjádék 101.—. Osztrák hitelrészvény 196.30. Osztrák-magyar államvasút 132.75. Olasz jádék 98.60. 4 1/2-os Magyar aranyárjádék 99.80. Az iránzat gyenge.

Páris, szeptember 5. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasút 670.—. 4 1/2-os osztrák aranyárjádék 103.75. Osztrák Lánderbank —.—. 3 1/2-os francia jádék 101.92. Ottomanbank 525.—. 3 1/2-os francia jádék 101.95. Alpesi bányász részvény —.—. Déli vasút —.—. 4 1/2-os magyar aranyárjádék —.—. Párisi bankrészvény 1063.—. Olasz jádék 98.90. Francia törleszt. jádék —.—. Osztrák földhitelintézeti részvény 1210. Török dohányrészvény 312.—. Az iránzat tartott.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi oszarnok jelentése.

Szeptember 5. A sertésüzlet irányzata változatlan. A) Hízó sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Öreg nehéz (páronként 400 kilogramm felüli súlyban) 82—84 fillér. Öreg közep (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Fiatal nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) 90—92 fillér. Fiatal közep (páronként 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 90—92 fillér. Fiatal könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 90—92 fillér. II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közép (páronként 240—280 kilogramm súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogramm felüli súlyban) — fillér. Közép (páronként 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillér. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogramm felüli súlyban) 90—91 fillér. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 89—90 fillér. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 89—90 fillér.

Sertésleltétel 1901. szeptember 5. napján volt készlet 45,679 darab. — 1901. szeptember 4. napján leltárjuttatott 845 darab. 1901. szeptember 4. napján elszállított 343 darab, 1901. szeptember 5. napjára maradt készletben 46,181 darab.

Napirend.

Naptár. Péntek, szeptember 6. — Római katolikus: Zakariás. — Protestáns: Zakariás. — Görög-ország: (augusztus 24.) Eutik. — Zsidó: Elul 22. — Nap két: 5 óra 10 percek. — Nyugszik 6 óra 13 percek. — Hold két este 11 óra 17 percek. — Nyugszik: délután 1 óra 53 percek. A kereskedelmi miniszter fogad u. 4 órakor. Nemzeti Múzeum. Régiságtár, nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig. — Többi társi 1 korona belépődíjjal megtekinthető. Nemzeti Szalon d. e. 9 órától este 7 óráig. Belépődíj 50 fillér. Országos képtár és a metszetkiállítás az Akadémiában. Nyitva délelőtt 9 órától 1-ig. Iparművészeti múzeum zárva. Technológiai sparmúzeum d. e. 9-től 1-ig. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72.) nyitva délelőtt 9—1 óráig. A földtani intézet múzeuma zárva. Közeledei Múzeum délelőtt 9—12-ig és délután 3 órától 5 óráig. Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3 órától 7 óráig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3—8-ig.

Allakert a Városigebben nyitva egész nap. Belépőji 20 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknövevény- és keleti mintáztár: V. kertől Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelem-történeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés áruháza is eszközöl) a városi ipari parcsokban nyitva: délelőtt 9 óráig 12 óráig és délután 3 óráig 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetői (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Kivonata hivatalos lapból.

— Szeptember 5. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter dr. Iványi Kornél a budapesti bábaképzéséhez tanársegédé, dr. Cholnoky Ferencet pedig a nevezett intézethez gyakornokká; — az igazságügyminiszter Decker Gyula vasvári járásbírói irnokot a vasvári járásbírószékhöz segédtelegkönyvezetővé; Tankó János brassói törvényszéki irnokot a brassói járásbírószékhöz végrehajtóvá; — a debreceni ítélőtábla elnöke Demkó Sándor végzett joghallgatót a debreceni ítélőtábla kerületébe ideiglenes minőségű díjtalan joggyakorokká; — a beszercebányai pénzügyigazgatóság Keller András adóhivatali állandó díjnokot a beszercebányai adóhivatalhivatalhoz segélydíjazt gyakornokká; — a szabadkai törvényszék dr. Szudárevits Benedek szabadkai ügyvédjelöltet a szabadkai törvényszék és a szabadkai járásbírószék mellé szerb-dalmát nyelvű állandó hites tolmácská; — a

kolozsvári törvényszék elnöke Tolán Tivadar kolozsvári törvényszéki napidíjazt szolgát a kolozsvári törvényszékhez III-ad osztályú hivataloszállgá; — a szolnoki törvényszék elnöke Molnár József napidíjazt hivataloszállgát a szolnoki törvényszékhez III. osztályú hivataloszállgá vezette ki.

Megerősítés. A vallás- és közoktatásiügyi miniszter Kolosy Mór egri állami főreáliskolai tanárt, rendes tanári minőségében, véglegesen megerősítette.

Pályázatok. A galántai járásbírószék bírósági végrehajtói állásra, két helyt alatt; — a budapesti bábaképzésnél gyakornoki állásra, szeptember 15-ig; — az ungvári pénzügyigazgatásnál irrodatiszt állásra, szeptember 21-ig; — a magyar-liposi esetleg deszi adóhivatalnál egy-egy díjtalan adóhivatali gyakornoki állásra, 14 nap alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, szeptember 5.

Az idő lényegében változatlan, amennyiben a maximum ma is Európa északi részén terül el, míg a depresszió Olaszország felett vesztegel.

Az idő európaszerte túlnyomóan borús és csaknem mindenütt, de főleg a kontinens déli részeiben esős.

A hőmérséklet mindenütt süllyedt.

Nálunk az idő országszerte borúsra és esősre fordult.

Az Alföld déli felében zivatarok is voltak.

Kilátás: Hűvös és esős idő várható.

Vizállás.

	Szept. 4.	Szept. 5.	Szept. 4.	Szept. 5.
Ina	Schöding — 1.40 1.66	Tisza	M-Sajgot — 0.44 0.44	
Duna	Passau — 2.25 2.30		Tekélyház — 0.40 0.28	
	Linz — 0.42 0.40		V-Nemény — 0.40 0.21	
	Bécs — 0.60 0.60		Tóköz — 0.70 0.70	
	Fossony — 1.12 1.50		Tisza-Török — 0.30 0.30	
	Komárom — 2.10 2.08		Szolnok — 0.50 0.37	
	Budapest — 1.77 1.60		Csongrád — 0.50 0.42	
	Paks — 1.58 1.47		Szeged — 0.80 0.92	
	Mohács — 2.20 2.20		Török-Bocsa — 1.83 0.46	
	Gombos — 2.72 2.66		Títel — 0.80 0.87	
	Újvidék — 2.04 2.2		Ónodva — 0.32 0.2	
	Pancsova — 1.10 1.33		Topolya — 1.00 1.09	
	Orsova — 1.84 1.87		Hódvág — Zemplén — 0.40 1.16	
	Magyarfalva — 0.19 0.13		N-Váradi — 0.40 0.38	
	Zsolna — 0.84 0.80		Hornád — H-Némethi — 0.13 0.08	
	Trencsén — 0.35 0.34		Bereettyó — Margita — 0.27 0.27	
	Szered — 0.08 0.00		B-Ujfalu — 0.33 0.33	
	Sz-Góthárd — 0.10 0.10		Csanca — 0.40 0.40	
	Sárvár — 0.03 0.02		N-Váradi — 0.07 0.08	
	Győr — 1.85 1.34		Báldonyos — 0.30 0.41	
	Pottau — 0.40 1.16		Tunke — 0.04 0.04	
	Zákány — 0.40 0.16		Gurshonó — 0.20 0.20	
	Boros — 0.20 0.20		Borajozs — 0.10 0.14	
	Eszék — 0.40 0.40		Békes — 0.13 0.13	
	M-Szerdah. — 0.30 0.36		Gyoma — 0.02 0.10	
	Zágráb — 0.40 1.16		Gy-Pohérvár — 0.04 0.03	
	Munkács — 0.04 0.30		Branyica — 0.40 0.42	
	Mitrovica — 2.14 2.01		Soborján — 0.40 0.40	
	Deés — 0.44 0.48		Arad — 0.82 0.84	
	Szatmár — 0.50 0.50		Makó — 0.24 0.20	
	N-Majány — 0.40 0.40		K-Kostály — 0.34 0.20	
	Katorca — 0.19 0.20		Kisvárd — 0.05 0.60	
	Laborca — 0.10 0.15		Tomosvári — 0.40 0.40	
	Ungvár — 0.10 0.10		Becskerek I. — 0.20 0.20	

HONI ZASZLÓGYÁR

a legkifináltabb anyagból készült zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket szállít olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-utca 51. — Gyár: VI., Podmaniczky-utca 19.

Vidéki megbízottakat keresünk.

Hirdetmény.

Hegedűs Bélának vasmegegyei Jánosfa község határában fekvő mintegy 300 hold területű s nagybirtok szántóföld és legelőből álló birtoka a körmendi kir. járásbírószékénél 1901. okt. 1-én d. e. 10 órákor megtartandó nyilvános árverésen, a zalamegyei Hászhágy község határában fekvő, mintegy 700 holdnyi területű szintén nagybirtok szántóföld és legelőből álló birtoka pedig a zalamegyei kir. törvényszékénél 1901. nov. 11-én d. e. 10 órákor megtartandó nyilvános árverésen fog eladni. Venni szándékozik közelebbi tájékoztatást Dr. Csengey Gyulánál (Budapest, V. Bálvány-utca 18. szám alatt) nyernek.

Erzsi néni Szakácskönyvei

a legnépszerűbb és leghasznosabb szakácskönyvek, melyek a szakácsművészet egy-egy ágát mutatják ki részletesen és az idő szerinti gyakorlati állásnak a szakácsművészetét irrodalomban.

A hal és vadféle készítése című kötet közel 400 receptet a legkifináltabb halak, nemkülönben rákok, tengeri rákok, csigák, békák elkészítéséről. — Ara kötet 2 korona.

A tostiák könyve. Főtt és sült tostiák készítésének gyakorlati kézikönyve. Tartalma: borba való tostiák, gombócok, metélek, galuskák és rétesek, pudingok, kecskék és kocsonyák, erdők, torták, lestemények, cukor- és gyümölcsételek. — Ara kötet 2 korona.

Hogy kell főzni? A gyümölcs, zöldség sító, befőtt készítésének gyakorlati kézikönyve. Ara kötet 2 korona.

Megrendelhetők: Lampel Róbert (Wollaner F. és Fiala és. és kir. könyvtárosokéknál, Budapest, Andrássy-ut. 21. Kapcsol minden könyvtárosokéknál.

Titkos betegségek

gyógyítására a specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatai alapján

Dr. FABINYI J.

v. kórházi orvos, specialista

gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel férfiaknál és nőknél: húgyútfolyást, hólyagbajokat, bujakkoros sebeket, syphilist, ennek következményeit, makacs bőrbajokat és az énfertőzésből támadt idegbetegségeket.

Meglepi az eredmény férfiúi gyengeségnél (impotentia) ugy fiatal, mint öregbebb egyéneknél. Lovelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszerék.

Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz., (Dohány-utca sarok, I. emelet).

Bejártat a lépcsőn. Külön váróterem. Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

TELEFON 825.

RUMBOLD B.

ZASZLÓGYÁROS

városi iródaja

IV., Kaplony-utca 1.

(Andrássy-palota.)

Képviselőválasztási cikkek bármily mennyiség 24 óra alatt elkészül.

BUTOR részletfizetésre!

Állami és városi tisztviselők, katonatisztek, egyháziak, valamint más hitelképes egyének kedvező feltételek mellett kapnak szilárd gyártmányú asztalos- és kárpított butorokat.

Dósa Kálmán Bpest, Erzsébet-tér 18. sz. Sas-utca sarok, I. em.

Arjegyüket 25 kr. levélgyel beküldése ellen bérmentes küld föntt c. B. osztályra.

gyógy mód Kataphorese

IDEG ÉS NEMI BETEGSÉGEK.

radikális gyógyítására legjobban ajánljuk

Dr. MITZGER

kiváló gyógyhatásáról elismert intézet

Budapest, VI., Teréz-körút 44. I. em

Dr. Garai Antal

orvos, sebész, szemész- és arztudós, volt oszák. kir. oszt. főorvos.

RENDEL: naponta d. e. 10 óráig egész délután 4 óráig, este 7 óráig 8 óráig.

Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszolhatik és gyógyszeréről is gondoskodni lesz.

Nőknek külön váróterem.

Egyesületi megjelölés a szerzőnél: DR. GARAI ANTALNÁL megrendelhető **NEMZETI ÜTMUTATÓ** (már a lélek kiadásban megjelent) a nemi betegségeket és azok szeszter gyógykezeléséről című könyv, volt ára 2 frt 50 kr., most csak 90 kr. A könyv jól becsomagolva és megkötve, 1 frt beküldése mellett bérmentesen vagy 90 kr. utánvétel mellett.

Durbints sógor

Mert mondok, ha mán irtak könyvet alóru is, gyeznórul is, miért ne lehetne könyv a sógorru is? Vagy más szóval ez a könyv főképpen a Durbints sógorral foglalkozodik, benne van a sógor izohalála is még más efféle keserűs történetek.

Egy könyv 1 forint.

Megrendelhető a „Budapesti Napló” kiadóhivatalában, József-körút 18.

1901. évi 60000/I-1. a. szám.

Arverési hirdetmény.

Az otocsézi kir. erdőhivatalnál folyó évi október 7. napján délelőtti 11 órákor az alább megjelölt álló törzsek, féáru és kidolgozott erdei terményeknek eladása iránt írásbeli versenytárgyalás fog tartatni.

I.

A kosinji kir. erdőgondnokság I., II. és III. vágásozatában az 1900—1904. évi vágásterületeken tővön lévő vörös festékkel és folyó számmal megjelölt 19060 darab jegenye- és lucfenyő, továbbá 11032 darab bukkfa törzs.

Kikialtási ár 225.110 korona, bánatpénz 10.000 (tízezer) korona.

II.

4436 darab fenyő, 348 darab bükk fűrészrönkö, továbbá 1094 darab fenyő gerenda (bordonale), 8700 darab fenyőfa donga, 1695 fenyőfa fűrészáru, 2519 darab különböző választéku hasított bukkáru és végül 344 úrköbméter bukktüzfifa, a mely áru részben a stirovacsai gőzfűrész rakhelyein, részben pedig az erdei utakon és az erdőben fekszik.

Kikialtási ár 25.208 korona, bánatpénz 2500 korona.

A zárt írásbeli ajánlatok vagy minden egyes részletre külön-külön, vagy pedig mind a két részletre együttesen teendők.

A részletes árverési és szerződési feltételek az otocsézi kir. erdőhivatalnál és a fentmentelt kir. erdőgondnokságnál megtekinthetők s az érdeklődőknek kívánatra meg is küldetnek.

Budapest, 1901. évi augusztus hó.

M. kir. földmívelésiügyi miniszterium.

Magyarok pártoljatók.

Ha elegen és tartós cipőt vagy csizmát óhajt, vásároljon nálam, minden cipőért 1 évet, minden csizmáért 2 évet jótólaz, ha az általam fölhalalt ruhaközellet bekeni, melyet ingyen adok. Vidékre postaköltséggel 20 kr. és portómentesen küldöm. Mégis megengedem, ha hármazára egy papírra alá, a láb talpát lecsapoljuk. Képes képe arjegyökön ingyen. Nemteljesítési visszavetők és a pénzt minden levonás nélkül visszazadom.

15196

Férfi víz, sima sító	5.—	Daró csizma, bőrbőrítással, magas	4.00
Férfi szögletes víz, fűző vagy csipő	8.50	Halinoszta csizma, bőrbőrítással	6.—
Üvállaló szaloncipő, fűző vagy csipő	8.50	Női szögletes, csipő vagy fűző	5.—
Csizma, valdó orosz bájából	4.—	Szalonnák vagy oroszulák, szögletes, fűző	3.00
Csizma finom bájából, erős	8.—	Üvállaló bőrbőrítésű sító 4 évet	1.00
Üvállaló v. szilárú csizma, feltűző sima	10.—		

Minden további 60 kr. 10db.

AGULÁR DÁVID FIA

Budapest, Deák-tér 6. szám.

Színházak, szórakozó helyek.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.
Előszőr:

A becsületbíró.

Szomorujáték 4 felvonásban. Irta Zivuska Jenő.

Személyek:

Visconti	Iváni	Agoston	Palfi
Brigitta	Hettyei	Funko	Rózsahegy
Francesco	Mihályi	Náthán	Szaecsvay
Bálint	Gyenes	Thirsa	Török I.
Bruno	Dezso	Egy hölgy	Demjén
Lorenzo	Mészáros	Börtönőr	Gabányi

Kedzete 7¹/₂ óraker.

VIGSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.

A titkos rendőr.

Bobozat 3 felvonásban. Irta: Antony Mars. Fordította és átdolgozta: Heltai Jenő.

Személyek:

Bricard	Hegedüs	San-Galetto	Szerény
Cyprienne	Varaszy	Mazurka	Berzsetey
Piteizel	Rónaszéki	Pidoux	Vendrői
Alice	Pécsi P.	Borniche	Mátrai
De Margency	Góth	Cordeseo	Szathmáry
Gotières	Bihari	Cabassel	Gyözö

Kedzete 7¹/₂ óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.

A denevér.

Operett 3 felvonásban. Szövegét írta: Hafner és Genée. Zenéjét szerzőzte Strausz János.

Személyek:

Eisenstein	Ráthonyi	Falko	Palásthy
Rosalinda	Szozyer	Blind	Giróth
Frank	Füredi	Adél	Ledofsky
Orlovsky	Dory	Frosch	Boross
Alfréd	Alföldi	Ramusin	Kalocsay

Kedzete 7¹/₂ óraker.

Színházjegyek, az Opera, Nemzeti- és Magyar színház összes előadásaira kaphatók és előjegyezhetőek: **Bárd Ferenc és Testvé.** zeneműkereskedésben Kossuth Lajos-u. 4. (Telefon 656) és Andrassy-ut 2. (Telefon 25-13) sz. a.

NÉPSZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.

MILLIÓK a hó alatt.

Regényes színmű 5 képből. D. Ch. Murray regényéből írta Francis Barlington. Magyarra átdolgozta Bálint Dezso.

Személyek:

Briggs	Szirmai	Gay	Kovács M.
Harding	Herváth	Cunningham	Dellf
Edith	Fedák	Davis	Ujvári
Tomkins	Szabó	Kata	Kápolnai
Saylor	Toillagi	Broke	Szerdahely

Kedzete 7¹/₂ óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.

Monte-Carlo és a Riviera.

Irta Salamon Ödön.

Kedzete 7¹/₂ óraker.

FŐVÁROSI NYÁRI SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.

Furesa háboru.

Vig operett 3 felvonásban. Irta Genée és Zell. Fordította Fái J. Béla és Evva Lajos. Zenéjét szerzőzte Strausz János.

Kedzete 7 óraker.

VÁROSLIGETI SZINKÖR.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.

Svíhások.

Vig operette 3 felv. Zenéjét szerző Ziehrer C. M. Magyarosították Feld Aurél és Mérei Adolf.

Kedzete 7 óraker.

KISFALUDY SZÍNHÁZ.

Péntek, 1901. szeptember hó 6-án.

Zárva.

A beiratások

SOMOGYI MÓR zongoraművész igazgatója alatt álló

Conservatoriumokban

Erzsébet-körut 43. és Mátyás-körut 2.

Zongora, ének, hegedű

és az összes tanszakokban.

Naponta 10-12-ig és 3-6-ig mindkét intézet helyiségében

beiratások.

Beiratási díj 4 korona.

Saison vége miatt

rendkívül

LESZÁLLÍTOTT ÁR

Szent-Lőrinci

Porcellán fest. ipartelep

Teréz-körut 32. sz.

Dusan aranyozott és remek festésű (6 szem.)

Tea-készlet 3 ft 60.

Moeca service platnauval 3 ft 75 kr.

Függő lámpa 1 1/2 m. magas 4 ft 80 kr.

Roppant nagy raktár (6 szem.) díszes

Étkező-készlet 6 forint.

Étkező, magas facon elegáns 8 ft 50 kr.

Étk., Rococo, ibolya virág 10 ft 50 kr.

Étkező, modern, minta nélkül csak szél. arany szeg. 12 ft 50 kr.

Étkező 12 személyre 20, 30 és 35 ft.

Vidéki megrendelésnél kérjük a mintavirágját vagy színezetét megnevezni.

FŐVÁROSI ORFEUM

WALDMANN IMRE igazgató.

UJ! UJ! UJ!

WOOD és BATES

excentrikus zenészek

Budapesten először

LISE FLEURON

pályadíjas párisi színpad

Budapesten először

MORRIS és MORRIS

angol excentrikusok

Budapesten először

Továbbá:

Modl József Olly Jolly Miss Kitty

Aletha, Sather, Vendée, Kóvessy, Passpartout, Rubens, Nightons, Amoros és Werner, Baumann stb.

Kedzete 8 óraker.

Jegy elővétel díj nélkül előre váltatható d. e. 10-12-ig a pénztárnál.

A kávéházban reggel 5 óráig Vörös Elek cigányzenekara hangversenyez.

ŐS-BUDAVARA

Ma pénteken, est 6 órától reggel 4 óráig

ELITE-ESTÉLY

nagy diszünnepele

Budavara visszavételének emlékére, fényesen az eddigieket

többszörösen felülmúló nagy társulatokkal, mely egy napot

A világhírű Nagel család, Rapoll, Sisters Mari Gold, a

reputált balet és a többi új szám felépítve.

Az olasz bersaglieri zefekkar hangversenye.

A „Follies-Caprice” vendéjátéka.

BEN-ALI-BEY varázsszínháza

Sok más szórakozás.

Béletpár 1 korona, Gyermekpár 30 fillér. A térdreklon vált

ott kedvezményes jegyek 40 f. felülvezéssel árnyékos

A földalatti villamoson éjjel 12 óráig közlekedik

Társasosok egész éjjel.

„The Gresham”

életbiztosító-társaság Londonban

Nagyvárosi fiók:

Budapest, V., Ferenc József-tér 5-6.

a társaság házában.

A társaság vagyona 1899. decem-

ber 31-én ————— kor. 177,080,451.—

Évi bevétel biztosítások és kamat-

ból 1899. évi december 31-én 30,835,871.—

Kifizetések, biztosítási és járadéki

szervezetek, valamint visszavá-

sárások stb. után a társaság

fennállása óta (1848) ————— 383,793,872.—

Az 1899. évben a társaság 5838

követnyel állított ki ————— 56,007,103.—

összeg értékében. — Prospektusokkal és díjtáblá-

zatokkal, melyek alapján a társaság követnyeket ki-

állít, továbbá ajánlatokkal, díjmentesen szolgál a

magyarországi- és a kelet-Bécs Budapestben, vala-

mint ennek ügynökei a fiók minden nagyobb váro-

sában.

Ne legyen senki hangszer, míg

Reményi Mihály

műhangszerész legújabb képes árjegyzékét át nem olvasta, melyet ingyen és bérmentve küld Budapestről Király-utca 44/d.

Felöltő és télikabátok.

Felöltő 9 frt, Télikabátok 16 frt, Télinadrág 6 frt, Téli öltönyök 16 frt, minden tiszta gyapjuból Rothberger Jaknánál, cs. és kir. udv. szállító Budapest, Váci-utca 6.

Most jelent meg és kapható minden könyvkereskedésben.

ZIVUSKA JENŐ:

A BECSÜLETBÍRÓ.

A Telek-díjjal jutalmazott négyfelvonásos iragóda.

A Nemzeti Színház idei első eredeti bemutatója.

A Fővárosi Színházak Műsora

102-III SZÁMA.

ÁRA 30 FILLÉR.

Kiadta:

LAMPEL ROBERT (WODIANER F. és FIAI)

cs. és kir. udvari könyvkereskedése Budapest, VI., Andrássy-út 21.

Árverési hirdetmény.

A csik-szent-domokosi közbirtokosság tulajdonát képező Csik-Madaras II. határ-ésben Mubosonál dűlőben a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszter ur 18461/901. számú magas rendeltetvel „Keeskobükk” Szalka nevű erdőrezsében (A. ü. o. I. v. s. 2 osztag) 188-82 k. holdon — és Mubosoldal nevű erdőrezsében (C. ü. o. 20. 22. 23. osztag) 287-84 k. holdon rendkívüli felhasználásokat engedélyezve ezeknek értékesítése céljából

1901. évi szeptember hó 17-én délelőtt 9 óraker

nyilvános szó- és zárt írásbeli árverés fog tartatni Csik-Szent-Domokos község hivatalos házában.

Az értékesítésre engedélyezett „Keeskobükk” Szalka nevű erdőrezs 188-82 k. hold összes fatömege kihasználható.

A kihasználási időtartam 2, azaz két évben állapítatik meg, kezdetét veszi az értékesített terület számbaadási napjától.

Az értékesítésre használatomig mintegy 29845 köbméter, melynek kiküldési ára 47.217 korona, azaz negyvenhétézer kőszáztizenhét koronában állapítatik meg.

Az értékesítésre engedélyezett „Muhos oldal” nevű erdőrezsben 287-84 k. holdon csanak szálaas eszközhelős és pedig kihasználható a 32, illetve a 40 emeternél vastagbb fenyőtörzsek.

A kihasználási időtartam 2, azaz kettő évben állapítatik meg, megkezdésénél, hogy a kihasználásnak a szerződés jogerőre emelkedésétől számított 1 (egy) évben be ül meg kell kezdeni és a megkezdés napjától számítva tart 2 (kettő) évben át.

Az értékesítésre használatomig kitesz mintegy 31446 köbméter, melynek kiküldési ára 53148. azaz ötvenháromezer egyszáznegyvennyolc koronában állapítatik meg.

A két erdőrezs külön külön bocsátatik nyílt árverés alá s a zárt ajánlatok is a két erdőrezsre külön-külön adandók be.

A „Keeskobükk” Szalka erdőrezsénél árverezni kívánók kötelesek a becsárnak 10 százalékát, azaz négyezerkötvenháromezer koronát a „Muhos-oldal” erdőre vonatkozólag pedig 5314 koronát az árverést vezető bizottság elnökének kezébe letenni.

Zárt írásbeli ajánlatok csak akkor fogadhatók el, ha 1901. évi szeptember hó 17-én, reggel 9 óra előtt adatkak be az árverési bizottság elnökéhez és ha a következő felirattal vannak beritkálak ellátva:

1. Ajánlat a Csik-Szent-Domokosi „Keeskobükk” Szalka nevű erdőrezs megvételére.

2. Ajánlat a Csik-Szent-Domokosi „Muhos oldal” nevű erdőrezs megvételére.

Utóajánlatok figyelembe nem vételnek.

A zárt írásbeli ajánlatok beadására vonatkozó egyéb feltételek a részletes árverési és szerződési feltételekben foglaltakkal s érdeklődők által bármikor betekinthetők vagy az összes árverési feltételek kívánatra másolatban beszerezhetők.

Végül megjegyeztük, hogy a részletes árverési és szerződési feltételek és az erők állapotára vonatkozó bővebb felvilágosítások megkérhetőek a csik-szent-domokosi és Csik-Szent-Domokos község hivatalos házában mindennap a hivatalos órák alatt.

Ezen árverési hirdetmény módosítása az aug. 30. és szept. 1-jei számokban megjelent árverési hirdetménynek.

Csik-Szent-Domokoson, 1901. szeptember 1-én.

Böjte Lajos Dániel József bíró, ideig. birtokossági elnök. jegyző.

Színházak heti műsora.

	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház	Főv. nyári színház
Szombat	A becsületbíró	Az édes otthon	San-Toy	A Gyurkovics-lányok	Sötétség hatalma
d. u. Vasárnap este	—	—	—	—	Cigánybáró Sötétség hatalma
	Ugyanaz	Ugyanaz	A sárga csikó	A postás fiu	—

